

การคุ้มครองผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน
และครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

นางสาวธนาภรณ์ ช่อเกตุ

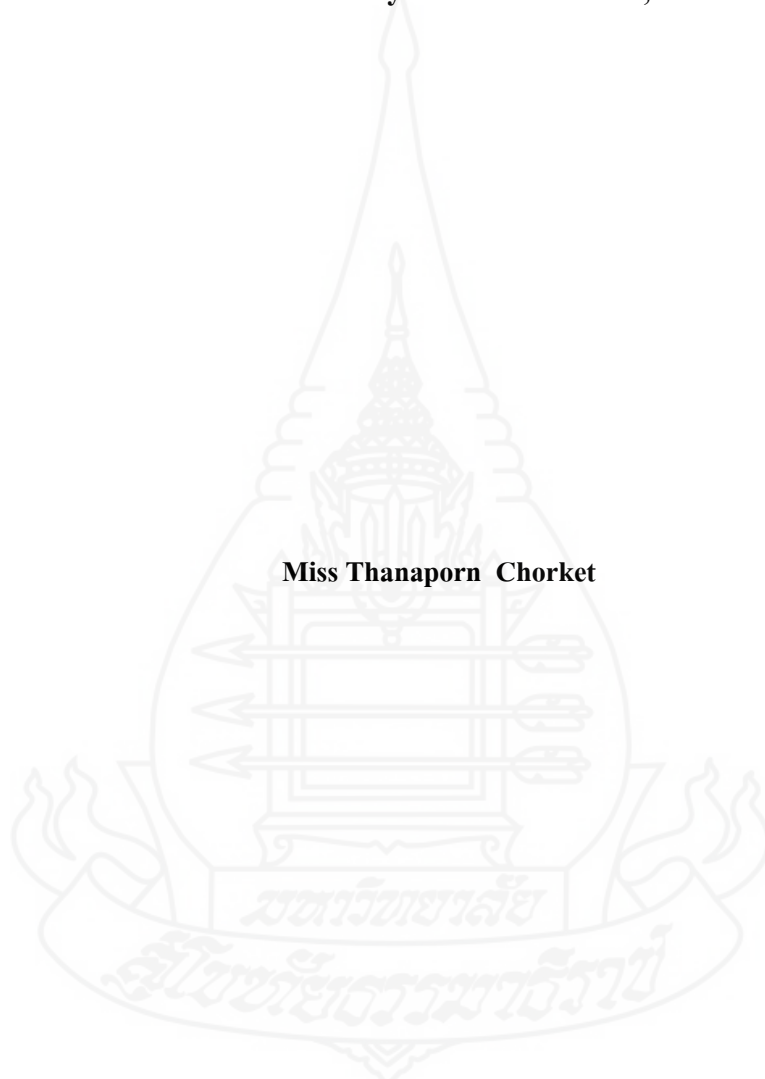

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Protection of Minors Criminal Offense under Juvenile and Family Court
and Juvenile and Family Case Procedure Act, B.E. 2553**

Miss Thanaporn Chorket

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การคุ้มครองผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. 2553

ชื่อและนามสกุล นางสาวธนาภรณ์ ช่อเกตุ

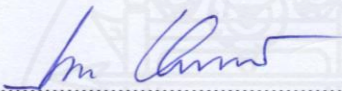
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม

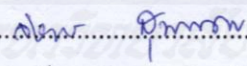
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

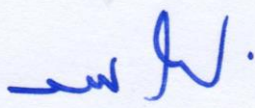
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ถาวรวัลย์ หอนพรัตน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ถาวรวัลย์ หอนพรัตน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จีราพร สุทันกิตระ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเงางาม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การคุ้มครองผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ผู้ศึกษา นางสาวชนาภรณ์ ช่อเกตุ รหัสนักศึกษา 2564002661 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ลาวัณย์ หอนพรัตน์ **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการคุ้มครองผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงแนวคิดและสาเหตุของการกระทำผิดทางอาญา ตลอดจนบทกฎหมายและบทลงโทษซึ่งใช้บังคับกับผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญา เพื่อเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการคุ้มครองผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร จากการค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและสาเหตุของการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน เปรียบเทียบกับการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายทั้งการลงโทษและการคุ้มครองผู้กระทำผิด ทางกฎหมายทั้งที่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญานั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้เยาว์เข้ารับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับผู้ที่บรรลุนิติภาวะหรือผู้ใหญ่ หากแต่แท้จริงแล้วนั้นผู้เยาว์ เป็นผู้ที่อ่อนด้อยประสบการณ์ มีวุฒิภาวะต่ำ และถูกชักจูงได้ง่าย เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน ดังนั้นเมื่อผู้เยาว์ได้กระทำผิดทางอาญา ก็ควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนที่ได้กระทำผิดทางอาญา โดยบัญญัติให้ “เยาวชน” นั้น หมายถึงบุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ” หรืออาจให้เป็นดุลยพินิจของศาลในการสั่งให้คดีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้เยาว์ได้รับความคุ้มครองพิเศษตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เยาว์ได้กลับตัวมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

คำสำคัญ คดีอาญา การคุ้มครองผู้เยาว์

Independent Study title: Protection of Minors Criminal Offense under Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act, B.E. 2553
Author: Miss Thanaporn Chorket; **ID:** 2564002661; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Lawan Hornopparat, Associate Professor;
Academic year: 2014

Abstract

The purpose is to study the concepts and penalties relating to minors who commit criminal crimes. This resulted in the proposal of law reform for protecting minors who commit a crime as a juvenile.

This research is a qualitative study focusing on concepts and theories of the causes of juvenile crime compared with the criminal acts of minors. Moreover, this research is focused on analyzing Thai laws concerning law enforcement and penalty for offenders protection compared with the legislations in other countries.

However, it is found that Thai legislation relating to the minor criminal is the same way as adults, even if the minors are inexperienced, low maturity and easy to persuade. Thus, the minor must be protected by amending a provision in the "Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act, B.E. 2553". The new provision could be as follows: "youth" must be defined as "a person over the age of 15 years but not more than 20 years of age" or let to the discretion of the court order for special protection under Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Case Procedure Act, B.E. 2553. This new provision may transform the minor to become the better person for our country.

Keywords: Minor, Protection of minors

กิตติกรรมประกาศ

การทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์จรัลพร สุทันกิตระ และอาจารย์ ธนัษพร กังสังข์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ และติดตาม การทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะเจ้าหน้าที่ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจตลอดมา

ธนาภรณ์ ช่อเกตุ

กันยายน 2558

สารบัญ

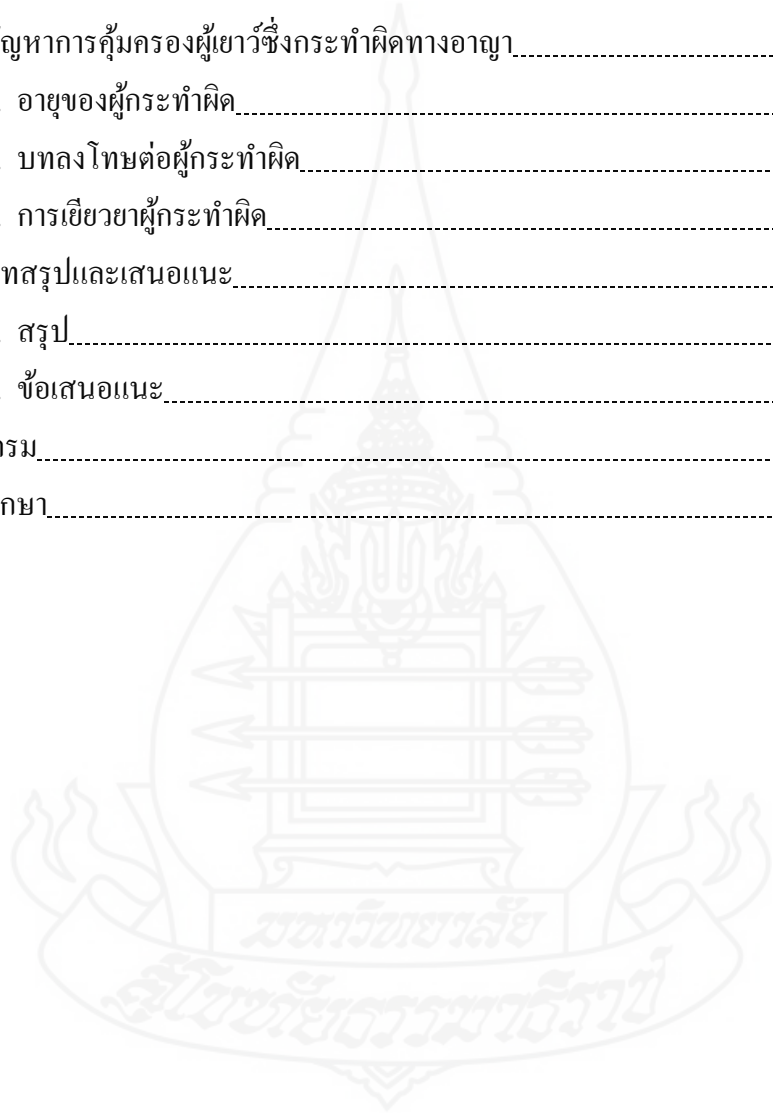
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	2
3. ประเด็นปัญหาการศึกษาวิจัย.....	3
4. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	3
5. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	3
6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
8. รูปแบบและวิธีการศึกษา.....	4
บทที่ 2 ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์.....	5
1. ความหมายของผู้เยาว์ เด็กและเยาวชน 5.....	5
1.1 ผู้เยาว์.....	5
1.2 เด็กและเยาวชน.....	13
2. สาเหตุและพฤติกรรมการกระทำผิดของผู้เยาว์.....	16
2.1 สาเหตุการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์.....	16
2.2 พฤติกรรมการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์.....	21
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์.....	25
3.1 ทฤษฎีเซาว์ปัญญา.....	25
3.2 ทฤษฎีปมด้อย.....	26
3.3 ทฤษฎีการเลียนแบบ.....	26
3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	27
3.5 ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง.....	27
3.6 ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม.....	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.7 ทฤษฎีตีตรา.....	28
4. เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางอาญาระหว่างผู้เยาว์กับเด็กและเยาวชน.....	29
บทที่ 3 กฎหมายกับการคุ้มครองผู้เยาว์ เด็กและเยาวชน.....	32
1. วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก.....	33
1.1 สมัยโบราณ.....	33
1.2 สมัยกลาง.....	36
1.3 สมัยปัจจุบัน.....	36
2. การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด.....	37
2.1 ยุคเทวนิยม.....	38
2.2 ยุครุ่งเรืองของศาสนาคริสต์.....	38
2.3 ยุคกำเนิดใหม่: สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม.....	39
2.4 ยุคเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน.....	39
2.5 ยุครุ่งเรืองของแนวคิดในการลงโทษเด็กและเยาวชน.....	40
3. ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการลงโทษ.....	41
3.1 ปรัชญาสัญญาประชาคม.....	41
3.2 ปรัชญาประโยชน์นิยม.....	41
3.3 ปรัชญาสุขนิยม.....	41
4. มาตรการบังคับทางอาญา.....	42
5. เจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว.....	43
6. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก.....	46
6.1 แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ.....	46
6.2 แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ.....	51
7. ศาลเยาวชนและครอบครัวต่างประเทศ.....	53
7.1 สหราชอาณาจักร.....	53
7.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	55
7.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
8. แนวคิดการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย.....	59
8.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย.....	62
บทที่ 4 ปัญหาการคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งกระทำผิดทางอาญา.....	63
1. อายุของผู้กระทำผิด.....	64
2. บทลงโทษต่อผู้กระทำผิด.....	65
3. การเยียวยาผู้กระทำผิด.....	69
บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ.....	74
1. สรุป.....	74
2. ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม.....	78
ประวัติผู้ศึกษา.....	82

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมเมือง หรือที่เรียกว่า สังคมแห่งเทคโนโลยี ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดความสะดวกรวดสบายในการใช้ชีวิตของคนในสังคม ส่งผลให้การเอาใจใส่คนในครอบครัวน้อยลง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยลง โดยเฉพาะการเอาใจใส่บุตรหลาน การปล่อยบุตรหลานที่เป็นผู้เยาว์ให้อยู่เพียงลำพัง ได้รับรู้ข่าวสารสื่อบันเทิงต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ชักจูงให้ผู้เยาว์กระทำการในสิ่งที่ไม่ดีโดยไม่ได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง

ผู้เยาว์เป็นวัยที่อาจถูกชักจูงได้ง่าย ทั้งจากตัวบุคคล สภาพแวดล้อมหรือจากการ ที่ได้พบได้เจอพฤติกรรมต่าง ๆ จนเป็นความเคยชิน ทำให้คิดว่าสิ่งที่ได้พบได้เจอได้สัมผัสอยู่เป็นประจำเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามารถกระทำได้ ทั้งที่จริงแล้วสิ่งนั้น อาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความผิดทางศีลธรรมเพียงเล็กน้อย หรืออาจจะเป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองก็เป็นได้ เช่น การด่าทอ การทะเลาะวิวาท การลักขโมย การใช้สารเสพติด หรือแม้แต่การก่อคดีร้ายแรง เช่น การข่มขืน กระทำชำเรา การฆาตกรรม ซึ่งเห็นได้จากจำนวนคดีเด็กและเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศในปีพ.ศ. 2556 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 36,763 ราย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน)

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาทั้งทางกฎหมายบ้านเมือง และปัญหาทางสังคมที่สามารถพบเห็นได้ในทุกประเทศ ซึ่งในทุกประเทศ ต่างให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หากแต่ปัญหาการกระทำผิดในเด็กและเยาวชนได้เพิ่มจำนวน การกระทำความผิดและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อาจกระทำด้วยจิตสำนึกของตนเอง หรืออาจจะมีการชักจูงจากบุคคลรอบข้าง ที่เด็กและเยาวชนนั้นไว้ใจ อีกทั้งมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยเป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนตัดสินใจ ในการกระทำผิดได้ง่าย ซึ่งหลักโดยทั่วไป เมื่อมีการกระทำผิดทางกฎหมายเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกนำตัวมาลงโทษตามที่กฎหมายมีบทบัญญัติไว้ แต่สำหรับกรณีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ

หากแต่ยังมีบุคคลที่กระทำผิดโดยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ กระทำโดยการคิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง กระทำโดยที่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น บีบบังคับ กระทำเพราะมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อย รวมถึงมีการตัดสินใจในการกระทำผิดได้ง่าย เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน บุคคลดังกล่าวนี้คือ ผู้เยาว์ หรือหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และเมื่อผู้เยาว์ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เยาว์ต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายที่มีบทบังคับเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ หรือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มิได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งในการลงโทษตามกฎหมายนั้น มีการแบ่งแยกทั้งการรับผิดและการลงโทษระหว่างเด็กและเยาวชนออกจากผู้เยาว์ แม้ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งคดีนั้น จะอาจเป็นการร่วมกระทำผิด อย่างตัวการระหว่างเด็ก และเยาวชนกับผู้เยาว์ ซึ่งผลแห่งการกระทำความผิดทางอาญาผู้เยาว์ยังคงต้องรับผิด ดังเช่นผู้ใหญ่กระทำผิด และรับการลงโทษตามผลที่กฎหมายบัญญัติไว้ทุกกรณี ซึ่งเห็นได้จาก สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกเฉพาะการกระทำผิดในช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 6,613 ราย (กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้เยาว์ ที่มีวุฒิภาวะเหมือนกับเด็กและเยาวชน เพื่อที่จะกำหนดให้ผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญา ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึงการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์
- 2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่บังคับใช้กับเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้เยาว์ทั้งบทลงโทษ และแนวทางการลงโทษตามกฎหมาย
- 2.3 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์
- 2.4 เพื่อเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญาได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

3. ประเด็นปัญหาการศึกษาวิจัย

ปัจจุบันพบการกระทำผิดทางกฎหมายในผู้เยาว์มากขึ้นกว่าอดีต เพราะในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการรับรู้ข่าวสาร หรือสื่อบันเทิงต่าง ๆ ของผู้เยาว์เป็นเรื่องง่ายและรวดเร็ว อีกทั้งในสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการแข่งขันทำให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้เยาว์นั้น ไม่มีเวลา หรือขาดความเอาใจใส่ในผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแล ทำให้ผู้เยาว์มีการกระทำผิดกฎหมายขึ้นได้ ทั้งจากการชักชวนระหว่างเพื่อน และทั้งจากการชักจูงจากบุคคลรอบข้างที่ผู้เยาว์นั้น ไว้ใจ เพราะผู้เยาว์ยังขาดความคิด ความรู้สำนึก รวมทั้งประสบการณ์ในการตัดสินใจยังน้อยกว่าบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ปัจจุบันได้มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการกระทำผิดกฎหมาย แต่มิได้มีครอบคลุมถึงผู้เยาว์ในการกระทำผิดกฎหมาย หากแต่ผู้เยาว์เป็นวัยที่ยังขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต การตัดสินใจ การถูกชักจูงได้ง่าย เช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน จึงเห็นว่าหากกฎหมายให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ควรที่จะคุ้มครองผู้เยาว์เช่นกัน

4. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

ปัจจุบันผู้เยาว์ที่กระทำความผิดทางอาญา หากแต่ผู้เยาว์ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยเฉพาะผู้เยาว์จะต้องขึ้นศาลอาญาทั่วไป ซึ่งข้อเท็จจริง ผู้เยาว์กับเด็กและเยาวชนต่างมีวุฒิภาวะเท่าเทียมกัน แต่เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ได้ขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนั้น ผู้เยาว์จึงสมควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

5. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ศึกษากฎหมาย บทความและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์ โดยศึกษาเฉพาะการพิจารณาในเรื่องของอายุของผู้กระทำความผิด ที่มีผลต่ออำนาจศาลในการพิจารณาคดี ตลอดทั้งกฎหมายต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ทั้งทางบทลงโทษและแนวทางการลงโทษตามกฎหมาย

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ หรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- 6.1 เด็ก หมายถึง บุคคลอายุยังไม่เกินยังไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์
- 6.2 เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์
- 6.3 ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส หากการสมรสนั้น ได้กระทำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนรวมถึงการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์
- 7.2 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายที่บังคับใช้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงผู้เยาว์ ทั้งบทลงโทษ และแนวทางการลงโทษตามกฎหมาย
- 7.3 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย
- 7.4 ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ให้คุ้มครองผู้เยาว์ในการกระทำผิดทางอาญาเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา

8. รูปแบบและวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับการกระทำผิดอาญาของผู้เยาว์ โดยนำเอกสารตำรากฎหมายไทย ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้เยาว์มาศึกษาวิเคราะห์ รวมถึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญาของผู้เยาว์ในต่างประเทศ

บทที่ 2

ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์

ในปัจจุบันความหมาย แนวคิด ทฤษฎีของความเป็นผู้เยาว์นั้น มีการแบ่งขอบเขตของอายุยังไม่ชัดเจนตรงกัน เช่น การให้ความหมายของผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 อีกทั้งยังมีการให้ความหมายและการแบ่งขอบเขตอายุออกไปจากความเป็นผู้เยาว์ ซึ่งนั่นก็คือการให้ความหมายและการแบ่งขอบเขต ความเป็นเด็กและเยาวชนตามกฎหมายอาญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 รวมถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยที่ไม่ว่าจะเป็นทั้งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์เดียวกันคือเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ เมื่อกระทำความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาตามสมควร แต่ปัญหาในด้านขอบเขตของอายุ ที่จะต้องรับผลจากการกระทำความผิดตามกฎหมายยังไม่ชัดเจน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงขอบเขตความเป็นผู้เยาว์ รวมทั้งขอบเขตความเป็นเด็กและเยาวชน ตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมตามช่วงวัย และแนวคิดพื้นฐานของการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์

1. ความหมายของผู้เยาว์ เด็กและเยาวชน

1.1 ผู้เยาว์

ในการให้ความหมายของผู้เยาว์ พิจารณาได้ทั้งในการให้ความหมาย ตามคำนิยามในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และความหมายทั่วไป ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่ง ผู้เยาว์ ตามความหมายที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดความหมายของความเป็นผู้เยาว์ โดยขึ้นอยู่กับลายลักษณ์อักษรที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 19 ความว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์” รวมทั้งยังให้ความหมายของผู้เยาว์ขึ้นอยู่กับการสมรส ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 20 ความว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติ มาตรา 1448” และ ตามความหมายทั่วไปแห่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นั้น ให้ความหมาย ไว้ว่า

“ผู้เยาว์” หมายความว่า บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กล่าวคือ อายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

เมื่อพิจารณาถึงความหมายทั้งทางกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 19 และมาตรา 20 ประกอบกับความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 แล้วสามารถอธิบายได้ว่า ผู้เยาว์ คือ ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งการบรรลุนิติภาวะของผู้เยาว์นั้น สามารถแบ่งเป็น การบรรลุนิติภาวะโดยอายุ และการบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

1.1.1 การบรรลุนิติภาวะของผู้เยาว์

จากความหมายของความเป็นผู้เยาว์ที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้เยาว์คือบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ และทั้งนี้การบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย สามารถเกิดขึ้นได้ 2 กรณี

1) การบรรลุนิติภาวะโดยอายุ

การบรรลุนิติภาวะโดยอายุนั้น มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 ความว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์” (On the completion of twenty years of age a person ceases to be a minor and becomes sui juris) ซึ่งประเทศไทยได้นำความมาจากประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 3 บัญญัติว่า “Majority is attained on the completion of full twenty years of age”¹

ดังนั้นตามความในมาตรา 19 ความเป็น “ผู้เยาว์” คือ เริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดแล้ว อยู่รอดเป็นทารก ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และจะสิ้นสุดความเป็นผู้เยาว์เมื่อบรรลุนิติภาวะ ซึ่งตามกฎหมายบัญญัติให้ผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งสาเหตุที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะนั้น เพราะถือว่า ผู้ที่มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่มีความคิด ความรู้ ความชำนาญ ไหวพริบ และความรับผิดชอบที่จะใช้สิทธิตามลำพัง โดยไม่ส่งผลเสียหรือผลร้ายแก่ตนเอง

หากแต่การนับอายุของบุคคลนั้นเป็นไปตามมาตรา 16 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “การนับอายุของบุคคล ให้เริ่มนับแต่วันเกิด ในกรณีที่อยู่เกิดในเดือนใด แต่ไม่รู้วันเกิด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด แต่ถ้าพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับอายุบุคคลนั้น ตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด” หากแต่การนับอายุของบุคคล จะไม่อยู่ในลักษณะและรูปแบบการนับกำหนดระยะเวลาตาม มาตรา 193/1 มาตรา 193/3 วรรคสอง และมาตรา 193/5

¹ ประสิทธิ์ โงะวิไลกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล, กรุงเทพฯ, นิติธรรม, 2546, หน้า 59.

ทั้งนี้ในต่างประเทศก็ได้มีการกำหนดความหมายของคำว่า “ผู้เยาว์” ไว้ไม่ต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายของไทยมากนัก กล่าวคือ ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่สิ่งที่แตกต่างกันออกไปนั้น คือการกำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับช่วงอายุของการเป็นผู้เยาว์เท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มประเทศดังนี้

(1) การกำหนดอายุของผู้เยาว์ อยู่ที่ช่วงอายุของบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 18 ปี ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น

(2) การกำหนดอายุของผู้เยาว์ อยู่ที่ช่วงอายุของบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปี ได้แก่ ประเทศสวีเดน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี เป็นต้น

(3) การกำหนดอายุของผู้เยาว์ อยู่ที่ช่วงอายุของบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 21 ปี ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศบราซิล ประเทศชิลี เป็นต้น

2) การบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

การบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสนั้นเป็นการบรรลุนิติภาวะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 20 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้น ได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448” ซึ่งการบรรลุนิติภาวะในกรณีนี้จะต้องเป็นการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 บัญญัติว่า “การสมรสจะทำได้ ต่อเมื่อชายและหญิง มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้” เหตุที่กฎหมายกำหนดให้ชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ทำการสมรสได้นั้น เนื่องจาก เมื่อพิจารณาจากสรีระวิทยาของชายและหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีบริบูรณ์ จะพบว่าชายและหญิงนั้น ยังไม่มีความเจริญเติบโตในทางร่างกาย จิตใจ และสมองอย่างเต็มที่ ยังไม่มีความรู้สำนึก และความรู้สึกที่รับผิดชอบในการที่จะมีครอบครัว และการครองเรือน รวมทั้งการช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน ตลอดจนการจัดการทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา จึงเป็นเหตุผลให้กฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำ (minimum age) ของคู่สมรสไว้ว่าจะต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ เพื่อให้โตพอที่จะรับผิดชอบในเรื่องการสมรสได้² อีกทั้งการสมรส ตามมาตรา 20 นั้น จำต้องเป็นการสมรสที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องมีการจดทะเบียนสมรส ตามความในมาตรา 1457 บัญญัติว่า “การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น” และทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงต้องมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ ทั้งสองฝ่าย จะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอายุน้อยกว่า 17 ปีบริบูรณ์ไม่ได้ เพราะการสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆียะ ตามมาตรา 1503 เว้นแต่ศาลจะพิพากษาอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนกำหนดอายุนั้นได้ โดยมีเหตุอันสมควร ซึ่งทั้งนี้เป็นการใช้ดุลพินิจของศาลและต้องอยู่

² ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยเรื่องครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 18, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2553, หน้า 123.

ภายใต้บทบัญญัติในมาตรา 1454 โดยให้นำมาตรา 1436 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งความในมาตรา 1436 บัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้เยาว์จะทำการหมั้นได้ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้

(1) บิดาและมารดา ในกรณีที่มิทั้งบิดามารดา

(2) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือ ไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้

(3) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(4) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (1) (2) และ (3) หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง

การหมั้นที่ผู้เยาว์ทำโดยปราศจากความยินยอมดังกล่าวเป็น โหม้ะ

เมื่อพิจารณาจากความที่บัญญัติในมาตรา 1436 แล้วนั้น การที่ชายหญิง ซึ่งอายุไม่ถึง 17 ปีบริบูรณ์ จะทำการสมรสกันตามคำพิพากษาอนุญาตของศาลนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังต่อไปนี้

(1) บิดาและมารดา ในกรณีที่มิทั้งบิดามารดา

(2) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือ ไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอม จากมารดาหรือบิดาได้

(3) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(4) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม 1, 2 และ 3 หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง

ทั้งนี้การสมรสที่ขาดเงื่อนไขตามความในมาตรา 1448 อาจถูกเพิกถอนได้ตามมาตรา 1503 ดังที่บัญญัติว่า “เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรสเพราะเหตุว่าเป็น โหม้ะ มีเฉพาะในกรณีที่คู่สมรสทำการฝ่าฝืนมาตรา 1448 มาตรา 1505 มาตรา 1506 มาตรา 1507 และมาตรา 1509” ซึ่งผู้ที่มีส่วนได้เสียกับเหตุแห่งการสมรสเท่านั้น ที่จะขอให้เพิกถอนการสมรสที่เป็น โหม้ะนี้ได้ คือ บิดามารดา รวมถึงตัวชายหญิงนั่นเอง โดยสิทธิที่จะขอเพิกถอนนั้น ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนการสมรสได้ตามมาตรา 1504 ซึ่งบัญญัติว่า

“การสมรสที่เป็น โหม้ะเพราะฝ่าฝืนมาตรา 1448 ผู้มีส่วนได้เสีย ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้

ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบ ตามมาตรา 1448 หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา 1448 ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

จะเห็นได้ว่า การที่จะชี้ว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะนั้นนั้น ก็ต่อเมื่อมีการยื่นขอให้ศาลเพิกถอนการสมรสนั้น ซึ่งตราบใดที่ยังไม่มีการขอให้ศาลเพิกถอนการสมรส ผู้ใดจะกล่าวอ้างว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆะไม่ได้

ดังนั้น ผู้เยาว์ที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสนั้น ย่อมก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่แก่คู่สมรสอย่างมากมาย เช่น การช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน การอยู่กินกันฉันสามีภรรยา และเมื่อหากมีบุตรก็จำเป็นต้องในการอุปการะเลี้ยงดูบุตร โดยจะต้องให้การศึกษาดูตามสมควรแก่บุตร เป็นต้น ซึ่งหากไม่กำหนดให้ผู้เยาว์ที่สมรสนั้น บรรลุนิติภาวะย่อมก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากและความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต เพราะหากผู้เยาว์ที่ทำการสมรสไม่บรรลุนิติภาวะ การทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน รวมทั้งการกระทำใดๆ เพื่อครอบครัวของตนเอง ย่อมต้องขอความยินยอมกับผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์นั้นก่อนเสมอ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องลบล้างอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของคู่สมรส โดยต้องให้ผู้สมรสซึ่งมีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

1.1.2 ความสามารถของผู้เยาว์

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เยาว์ คือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นผู้ที่อ่อนด้อยในด้านสติปัญญา ความคิด และร่างกายก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาไม่สมบูรณ์เต็มที่ ผู้เยาว์จึงไม่มีความสามารถในการที่จะทำกิจกรรมบางอย่างได้ด้วยตัวเอง รวมถึงการทำนิติกรรมต่างๆด้วย เพราะหากผู้ปกครองปล่อยปะละเลยให้ผู้เยาว์ทำนิติกรรมต่างๆด้วยตัวเองแล้วนั้น อาจจะทำให้ผู้เยาว์ถูกผู้อื่นซึ่งมีความรู้ ความสามารถที่มากกว่าเอาเปรียบ จนทำให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้เยาว์นั้นได้ ดังนั้นการที่ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมต่างๆ จึงต้องมีบุคคลที่ทำแทนผู้เยาว์ ซึ่งกฎหมายเรียกว่า “ผู้แทนโดยชอบธรรม” ดังที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 21 ว่า

“ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม การใดๆที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่ผู้เยาว์จะทำนิติกรรม จะต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การกระทำนั้นจึงจะสมบูรณ์ตามกฎหมาย เช่น การที่ผู้เยาว์จะซื้อสังหาริมทรัพย์ การกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น เป็นต้น ทั้งนี้นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นต้องเป็นนิติกรรมที่มีผลผูกพันผู้เยาว์ด้วย หากการทำนิติกรรมนั้น ไม่มีผลเป็นการผูกพันผู้เยาว์ การทำนิติกรรมนั้นก็ไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม เช่น การรับการให้โดยเสน่หา การซื้อของเพื่อบริโภค เป็นต้น

โดยปกติการทำนิติกรรมของผู้เยาว์นั้นมี 2 วิธี นั่นคือ การที่ผู้แทนโดยชอบธรรมกระทำแทนผู้เยาว์ในขณะที่ผู้เยาว์มีอายุน้อยไม่สามารถทำได้ กับกรณีที่ผู้เยาว์กระทำการเองแต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนจึงจะสามารถกระทำได้ หากแต่มีข้อยกเว้นในบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ได้แก่

- 1) นิติกรรมที่ผู้ใช้อำนาจปกครองจะต้องขออนุญาตศาล
- 2) กิจการที่ผู้เยาว์ทำได้
- 3) กิจการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของผู้เยาว์ก่อน

(1) การให้ความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

ตามกฎหมายนั้นผู้แทนโดยชอบธรรมได้แก่ ผู้ใช้อำนาจปกครอง ซึ่งตามกฎหมายมาตรา 1569 นั่นคือ บิดา มารดา ของบุตร ตามบัญญัติไว้ในมาตรา 1566 ว่า

“บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดา มารดา อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้

1. มารดาหรือบิดาตาย
2. ไม่แน่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย
3. มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
4. มารดาหรือบิดาต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
5. ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา
6. บิดาและมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”

นอกจากผู้ใช้อำนาจปกครองแล้ว กฎหมายให้ผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นได้แก่ ผู้ปกครอง อีกด้วย ซึ่งในกรณีของผู้ปกครองนั้น หมายถึงการที่ผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือ บิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง ตามมาตรา 1585 ที่บัญญัติว่า

“บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้

ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตาม มาตรา 1582 วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 1582 วรรคสอง ศาลจะตั้ง ผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”

ทั้งนี้ ผู้ปกครอง หมายถึงผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากศาล เมื่อมีการร้องขอของญาติ อัยการ และรวมถึงผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายทีหลังได้ระบุชื่อไว้เป็น ผู้ปกครองไว้ใน พินัยกรรม ตามมาตรา 1586 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ปกครองตามมาตรา 1585 นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายทีหลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็น ผู้ปกครอง

ภายใต้บังคับมาตรา 1590 การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดคพิณัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดคพิณัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ใน พินัยกรรมนั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา 1587”

มาตรา 1587 บัญญัติว่า “บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็น ผู้ปกครองได้ เว้นแต่

- (1) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (2) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์
- (4) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้เยาว์
- (5) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็น ผู้ปกครอง”

การให้ความยินยอมของผู้แทน โดยชอบธรรมนั้น มิได้ทั้งการให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยวาจา หรือแม้แต่การให้ความยินยอมโดยปริยายก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการทำนิติกรรมที่ผู้เยาว์จะทำนั้นด้วย หากแต่การให้ความยินยอมนั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมต้องให้ความยินยอมก่อนที่ผู้เยาว์จะไปดำเนินการทำนิติกรรม แต่ถ้าเป็นการที่ผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นให้ความยินยอมหลังจากที่ผู้เยาว์ทำนิติกรรมนั้นไปแล้วจะเรียกการให้ความยินยอมนั้นว่า การให้สัตยาบัน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 177 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกล้างโมฆียกรรม ตามมาตรา 175 ผู้หนึ่งผู้ใด ได้ให้สัตยาบันแก่โมฆียกรรมให้ถือว่ากรนั้น เป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ทั้งนี้ยอมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอก”

ทั้งนี้ หากการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทน โดยชอบธรรม นิติกรรมนั้นย่อมเป็นโมฆียะตามมาตรา 21 ดังกล่าวมาต้น แต่นิติกรรมนั้นไม่สูญเปล่า หรือ ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย แต่นิติกรรมนั้นยังมีผลใช้ได้อยู่จนกว่าจะมีการบอกล้าง ซึ่งผู้ที่ทำการบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียะนี้ คือ ผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้เยาว์ และตัวผู้เยาว์ ที่ได้รับ

ความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมให้บอกล้างนิติกรรม หรือเมื่อผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะก็สามารถบอกล้างนิติกรรมนั้นได้เพียงลำพัง

4) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ทำได้โดยลำพัง

การทำนิติกรรมของผู้เยาว์นั้น ส่วนใหญ่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น หากแต่มีนิติกรรมบางประเภทที่ผู้เยาว์สามารถกระทำได้โดยตัวเองเพียงลำพัง ไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม และนิติกรรมนั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ดังนี้

(1) นิติกรรมที่ทำให้ผู้เยาว์ได้ไปซึ่งสิทธิ หรือหลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง ตามมาตรา 22 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง”

(2) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว ตามมาตรา 23 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว”

(3) นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องกระทำเพื่อการดำรงชีพและเหมาะสมกับฐานะานุรูปของผู้เยาว์ ตามมาตรา 24 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะานุรูปแห่งตน และเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร”

(4) พินัยกรรม ตามมาตรา 25 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุสิบห้าปีบริบูรณ์” ซึ่งหากผู้เยาว์ทำพินัยกรรมโดยที่อายุยังไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์ พินัยกรรมที่ผู้เยาว์กระทำนั้น จะตกเป็นโมฆะ ตามมาตรา 1703 ซึ่งบัญญัติว่า “พินัยกรรมซึ่งบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ”

(5) ผู้เยาว์ประกอบธุรกิจการค้าหรือทำสัญญาเป็นลูกจ้าง ทั้งนี้ต้องเป็นไปในลักษณะที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่น หรือในการทำสัญญาเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงานได้ ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้

ในความเกี่ยวพันกับการประกอบธุรกิจหรือการจ้างแรงงานตามวรรคหนึ่งให้ผู้เยาว์มีฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว

ถ้าการประกอบธุรกิจหรือการทำงานที่ได้รับความยินยอมหรือที่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายถึงขนาดหรือเสื่อมเสียแก่ผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจบอกเลิกความยินยอมที่ได้ให้แก่ผู้เยาว์เสียได้หรือในกรณีที่ศาลอนุญาต ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการอนุญาตที่ได้ให้แก่ผู้เยาว์นั้นเสียได้

ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมบอกเลิกความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการบอกเลิกความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมได้

การบอกเลิกความยินยอมโดยผู้แทนโดยชอบธรรมหรือการเพิกถอนการอนุญาตโดยศาล ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์สิ้นสุดลง แต่ไม่กระทบกระเทือนการใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำให้ไปแล้วก่อนมีการบอกเลิกความยินยอมหรือเพิกถอนการอนุญาต”

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เยาว์ คือ ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยอยู่ในช่วงของอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนด้อยด้วยสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความคิด ความรู้สึกลึกซึ้ง รวมถึงความสามารถทางด้านร่างกายด้วย ผู้เยาว์จึงเป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแลจากบิดา มารดา รวมถึงผู้ที่เป็นผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เยาว์ได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังของสังคม รวมถึงประเทศชาติ

1.2 เด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนนั้น มิได้มีการให้ความหมายทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนรวมถึงประมวลกฎหมายอาญา แต่ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติแบ่งแยกช่วงอายุความรับผิดชอบในทางอาญาของเด็กและเยาวชนไว้ ด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กยังเป็นผู้มีวุฒิภาวะน้อย มีความรู้สึกลึกซึ้งน้อย โดยได้มีการแบ่งแยกดังต่อไปนี้

2.1.1 การกระทำผิดในเด็กที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี มีบัญญัติไว้ในมาตรา 73 ซึ่งบัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

2.1.2 การกระทำผิดในเด็กที่มีอายุกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี มีบัญญัติไว้ในมาตรา 74 ซึ่งบัญญัติว่า

“เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มากัดเตือนด้วยก็ได้

2) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้น ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และ

กำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้น ไปโดยวางข้อกำหนด ดังกล่าว

3) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (2) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใด เพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

4) ถ้าเด็กนั้น ไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้น ไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (2) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

5) ส่งตัวเด็กนั้น ไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (2) (3) (4) และ (5) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดย ศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคล หรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอนหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปก็ให้ ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจ ในมาตรานี้”

2.1.3 การกระทำผิดในเด็กที่มีอายุกว่า 15 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปี มีบัญญัติไว้ในมาตรา 75 ความว่า “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตาม

มาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง”

2.1.4 การกระทำผิดในเด็กที่มีอายุกว่า 18 ปี แต่ยังไม่เกิน 20 ปี ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 76 ความว่า “ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้”

ถึงแม้ประมวลกฎหมายอาญามีได้ให้ความหมายหรือคำนิยามศัพท์ คำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้ นอกเหนือจากการแบ่งแยกช่วงอายุของการกระทำความผิดตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ก็ยังมีกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่บัญญัติคำนิยามความหมายของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้ เช่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 วรรคแรก ความว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งได้บัญญัติให้คำนิยามและความหมายของ “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้ในมาตรา 4 วรรคแรก และวรรคสอง ความว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์”

นอกจากนี้แล้วยังมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ พ.ศ. 2533 (Convention on the Rights of the Child 1990) ข้อ 1 “เด็ก หมายถึงมนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่บังคับใช้แต่เดิมนั้น”³ และตามความหมายทั่วไปแห่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นั้น ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

“เด็ก” หมายความว่า คนที่มีอายุยังน้อย ยังเล็ก อ่อนวัยกว่า

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลที่อายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และมิใช่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

เมื่อพิจารณาจากความหมายของผู้เยาว์ เด็กและเยาวชนที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้เยาว์ เด็กและเยาวชนนั้น หมายถึง บุคคลซึ่งมีช่วงอายุอยู่ในช่วงที่มี

³ รางคณา ชัยมงคล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้เยาว์, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556, หน้า 10

ความเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ความรู้สึกรู้จักคิด ความรู้ผิดชอบชั่วดี ความคิดถึงเหตุผล ในการตัดสินใจที่น้อย อีกทั้งยังด้อยประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตเหมือนกัน ทั้งนี้ตามความหมายของผู้เยาว์ คือช่วงวัยที่เริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดแล้วจรดเป็นทารกจนกระทั่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ในขณะที่ช่วงวัยของเด็กและเยาวชนนั้นก็คือตั้งแต่คลอดแล้วจรดเป็นทารกจนกระทั่งอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ดังนั้น ผู้เยาว์ เด็กและเยาวชนก็หมายถึงบุคคลที่มีช่วงวัยเดียวกัน ซึ่งก็คือ “ผู้เยาว์” ตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ดังนั้น เมื่อผู้เยาว์เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาในการตัดสินใจ และความคิดถึงเหตุผลต่ำ รวมทั้งยังอ่อนด้อยประสบการณ์อยู่นั้น ก็เป็นการง่ายที่ผู้เยาว์จะตัดสินใจ กระทำการสิ่งใดที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีเทคโนโลยี เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ทำให้ผู้เยาว์ได้รับรู้ข่าวสารและสื่อต่างๆ ที่อาจทำให้ผู้เยาว์หลงผิดไปกระทำการในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์จนส่งผลให้ผู้เยาว์นั้นต้องได้รับโทษทัณฑ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้การที่ผู้เยาว์จะกระทำความผิดทางอาญาได้นั้นย่อมมีสาเหตุปัจจัยรวมถึงพฤติกรรมของผู้เยาว์นั้นด้วย

2. สาเหตุและพฤติกรรมการกระทำผิดของผู้เยาว์

2.1 สาเหตุการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์

ผู้เยาว์เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ หรืออาจพูดได้ว่า ผู้เยาว์เป็นอนาคตของชาติซึ่งหากผู้เยาว์ประพฤติตนเป็นคนดีก็จะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต แต่ในทางกลับกันถ้าผู้เยาว์มีพฤติกรรมที่ส่อหรือเบี่ยงเบนไปในทางไม่ดีก็จะนำไปสู่การกระทำความผิดเล็กน้อยจนอาจพัฒนาเป็นอาชญากรรมก่อให้เกิดปัญหาจนเป็นภัยแก่สังคมและประเทศชาติ

การกระทำผิดของผู้เยาว์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคม และอาจพูดได้ว่ามีอาชญากรรมจำนวนมากที่เกิดขึ้นจากผลการกระทำผิดของผู้เยาว์ เพราะผู้เยาว์นั้นมีจำนวนมากประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดในประเทศ ดังนั้น การกระทำผิดของผู้เยาว์จึงมีความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขให้แล้วเสร็จ เพราะหากปล่อยไว้นาน ในที่สุดก็จะกลายเป็นอาชญากรในอนาคตเมื่อผู้เยาว์นั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ในทางอาชญาวิทยา ถือว่าเด็กที่กระทำผิดมักเข้าใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับ แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้เองเด็กที่กระทำผิดจึงมิใช่เป็นเพียงบุคคลที่ไม่รู้กฎหมายเท่านั้น หากแต่เป็นบุคคลที่ไม่รู้สำนึกในการกระทำด้วย ทั้งนี้เพราะโดยสภาพวัยวุฒิ

และวุฒิภาวะของเด็กนั้นอ่อนทั้งในด้านความนึกคิดที่ยังซังใจในการกระทำความผิดและไม่ชัดเจนในการดำรงชีวิต

เมื่อเด็กที่ถูกกล่าวถึงในทางอาชญาวิทยานั้นถ้าพิจารณาจากความหมายที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น ย่อมหมายถึงผู้เยาว์เช่นกัน ดังนั้นเมื่อผู้เยาว์มีความสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศชาติในอนาคต แต่ปัจจุบันกฎหมายให้ความมุ่งหมายที่จะแก้ไขเด็กและเยาวชน (อายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์) ที่กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายมาให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษ ทั้งมีวิธีการผ่อนผันบรรเทาโทษเพื่อให้โอกาสกลับตัวโดยไม่วิจารณ์การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นอาชญากรรม (Crime) แต่ให้เรียกว่า “การกระทำความผิดของเด็ก” และไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอาชญากรหรือเยาวชนอาชญากร (Criminal) แต่ให้เรียกว่า “เด็กกระทำความผิด”⁴

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งในการศึกษานี้หมายรวมในคำว่า “ผู้เยาว์” นั้นมีหลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งนักอาชญาวิทยาได้พยายามที่จะหาสาเหตุของการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อที่จะหาหนทางแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก เพราะผู้เยาว์ คือทรัพยากรที่จะมาพัฒนาประเทศ ซึ่งถ้าหากยังปล่อยให้มีการกระทำความผิดอยู่เรื่อยไป การกระทำความผิดของเด็กก็อาจจะกลายเป็นการปลุกฝังให้เด็กนั้นกลายเป็นอาชญากรในอนาคตก็ได้ ทั้งนี้ นักอาชญาวิทยาได้หาสาเหตุของการกระทำความผิดมาจากปัจจัยต่างๆ มากมาย ซึ่งในที่นี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก⁵

2.1.1 ปัจจัยภายใน

สาเหตุที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือปัจจัยที่เป็นสาเหตุมาจากตัวของผู้เยาว์ที่กระทำความผิดทางอาญานั้นเองซึ่งได้แก่สาเหตุดังต่อไปนี้

1) สาเหตุด้านชีวภาพ

ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น มีความบกพร่องทางด้านสมอง หรือต่อมต่างๆ อาจเกิดจากกรรมพันธุ์ หรือเกิดจากโรค หรือโดยอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น ทำให้ผู้เยาว์นั้นรู้สึกว่าคุณเองมีปมด้อย มีความรู้สึกในการมองโลกไปในแง่ลบ ทำให้มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวจนถึงขั้นต่อต้านกฎระเบียบของสังคม

2) สาเหตุทางด้านจิตใจ

ความบกพร่องด้านจิตใจ เช่น จิตใจผิดปกติ มีความวิปริตทางความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ โดยแสดงออกมาในลักษณะบุคลิกภาพที่ผิดปกติ ซึ่งอาจจะป็นกรรมพันธุ์ หรืออาจจะเกิด

⁴ ประเทือง ชนิยผล, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557, หน้า 99

⁵ ประเทือง ชนิยผล, อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557, หน้า 105

จากการอบรมเลี้ยงดูที่ได้ หรือไปเจอกับเหตุการณ์ที่ร้ายแรง ฯลฯ ซึ่งจากการศึกษาทางจิตวิทยาเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา มีสาเหตุทางด้านจิตใจ คือ มีพื้นฐานของอารมณ์ที่ไม่ปกติ มักจะแปรปรวน ห้วนใจ หุนหัน พลุ่พล่ารุนแรง ฯลฯ มีภาวะจิตใจที่ไม่สมดุลกับการเจริญเติบโตของร่างกาย ซึ่งส่งผลให้ผู้เยาว์ในลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่าย

2.1.2 ปัจจัยภายนอก

สาเหตุจากปัจจัยภายนอก คือ สาเหตุการกระทำความผิดที่เกิดจากแรงผลักดัน หรือการชี้นำจากสิ่งแวดล้อมและสังคมซึ่งถือว่ามีส่วนสำคัญในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำผิดนั้นๆ อาจแบ่งออกเป็นปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้

1) สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นสังคมแรกของผู้เยาว์จึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการปรับตัวทางสังคมของเด็ก ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งบุคลิกภาพ ค่านิยมและทัศนคติ การมองโลกทั้งในแง่บวกและในแง่ลบของผู้เยาว์เอง

ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัญหาความผิดที่เกิดขึ้นในผู้เยาว์ได้แก่ ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ส่วนมีรากฐานสาเหตุมาจากสภาพครอบครัวที่ไม่ปกติสุขเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งครอบครัวที่ไม่ปกติสุขหรือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์นั้น นักจิตวิทยาและสังคมวิทยาเรียกว่าสภาพ “บ้านแตก (Broken Home)” คือครอบครัวที่ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปัญหาแตกแยกกันภายในครอบครัว ได้แก่ บิดามารดาตาย หย่าร้าง หรือทะเลาะวิวาททุบตีกันเสมอ ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ทำให้สร้างความกดดัน บีบคั้นจิตใจเด็ก นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดสูง หรือก่ออาชญากรรมพื้นฐาน คือ ลัก ว่าง ชิง ปล้น นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นสังคมแห่งแรกของผู้เยาว์ ซึ่งผู้เยาว์จะมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี้ และมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดที่สุด โดยที่ผู้เยาว์จะได้รับการอบรมบ่มนิสัย ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี และหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม กล่าวได้ว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาในครอบครัวเช่นใด เด็กก็จะได้รับอิทธิพลทางด้านความประพฤติและทัศนคติอย่างเดียวกับครอบครัวนั้น

2) สิ่งแวดล้อมสังคมและชุมชน

สภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่อาศัยอยู่นั้น มีอิทธิพลต่อความประพฤติของผู้เยาว์ ที่อยู่ในชุมชนนั้นเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนที่มีประชากรมีความประพฤติและวัฒนธรรมไปในทางใดแล้ว บุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นก็มักจะมี ความประพฤติ

ไปในทิศทางเดียวกัน เพราะมีฉะนั้น ก็จะเข้ากับคนในชุมชนนั้นไม่ได้ หากแต่สิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น จะมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคลแต่ละคนไม่เท่ากัน

โดยทั่วไปผู้เยาว์ที่เข้ามามีความประพฤติหรือพฤติกรรมเช่นเดียวกับคนในชุมชนที่มีปัญหาหรือความเสี่ยง ที่จะกระทำผิดทางอาญาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาขาดความสุข ผู้เยาว์จึงต้องมาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่นอกบ้านมากกว่าอยู่ในบ้าน โดยการมีส่วนร่วมกลุ่ม ตามแหล่งอบายมุขต่าง ๆ เสพของมีนเมา และสารเสพติดต่าง ๆ ดังนั้น สภาพชุมชนและสังคมจึงเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ชักนำผู้เยาว์ให้กระทำผิดได้ง่ายขึ้น

3) สื่อสารมวลชน

สื่อ ถือเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดการก่ออาชญากรรมได้ซึ่งในปัจจุบันนี้มีสื่อมากมายหลายชนิดด้วยกัน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือวารสาร และทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เยาว์เข้าถึงได้ง่ายมากในยุคปัจจุบัน และมีอิทธิพลในการกระทำผิดของผู้เยาว์ แม้ไม่ใช่สาเหตุแห่งการกระทำผิดของผู้เยาว์นั้นโดยตรง แต่ก็เป็ผลทางอ้อมที่โน้มน้าวจิตใจ และทัศนคติของผู้เยาว์ให้เห็นผิดเป็นชอบได้ สัจธาตุญาณของผู้เยาว์นั้นเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบอยู่แล้ว เมื่อได้เห็นตัวอย่างจากสื่อต่างๆ ผู้เยาว์อาจประทับใจในความร้ายของตัวละคร หรือจากสื่อที่เห็น ซึ่งการเสนอของสื่อบางครั้งก็ ลงลึกไปในรายละเอียดแห่งวิธีของอาชญากรรม จนกลายเป็นการชี้ช่องให้บุคคลอื่นกระทำตาม และในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการแข่งขันกันมาก จึงทำให้การใส่ใจในการแนะนำสั่งสอนของคนในครอบครัว ที่มีต่อผู้เยาว์นั้นน้อยลงหรือในบางครอบครัวอาจไม่มีเลยก็ได้ จึงส่งผลให้ผู้เยาว์ตัดสินใจในการที่จะกระทำผิดได้โดยง่าย

นอกจากจะพิจารณาจากสาเหตุการกระทำผิด ทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกแล้วนั้น การกระทำผิดของเด็กยังมีหลักการพิจารณาในแง่ของกฎหมายจะพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ 2 อย่างประกอบกัน คือ⁶

1) เกณฑ์อายุ

พิจารณาตามเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนซึ่งมีทั้งอายุขั้นต่ำที่จะถือว่าเด็กอายุขั้นต่ำเท่าใด จึงจะต้องรับผิดชอบทางอาญา และเกณฑ์อายุขั้นสูงที่จะกำหนดว่าอายุพ้นเกณฑ์ขั้นสูงไปแล้ว ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

(1) อายุขั้นต่ำ

ก. เอเชียและตะวันออกไกล

ก) พม่า, อินเดีย, ปากีสถาน อายุ 7 ปีลงมา ยังไม่มีความผิดทางอาญา

ข) ซิลอน อายุ 8 ปีลงมา

⁶ ประเทือง ธานีผล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557, หน้า 100 - 102

ค) ฟิลิปปีนส์ อายุ 9 ปี ลงมายังไม่ต้องรับโทษทางอาญา
 ง) ญี่ปุ่น อายุ 14 ปี ลงมายังไม่ต้องรับโทษทางอาญา
 จ) ไทย อายุ 7 ปี ลงมายังไม่มีความผิดทางอาญา
 ฉ) อังกฤษ เดิมถืออายุ 8 ปี ลงมายังไม่มีความผิดทางอาญา เพราะ
 สันนิษฐานเด็ดขาดว่า ยังไม่มีเจตนาร้าย ต่อมาตั้งแต่ ค.ศ. 1964 ได้เปลี่ยนอายุจาก 8 ปีเป็น 10 ปี ลงมา
 ไม่มีความผิดทางอาญา

ช) สหรัฐอเมริกา ถืออายุ 7 ปี ลงมายังไม่มีความผิดทางอาญา
 เพราะสันนิษฐานเด็ดขาดว่ายังไม่มีเจตนาร้าย

(2) อายุขั้นสูง

ก. เอเชียและตะวันออกไกล
 ก) อายุ 20 ปี คือ ญี่ปุ่น, เกาหลี
 ข) อายุ 18 ปี คือ ไทย, จีน(ไต้หวัน), อินเดีย(เฉพาะหญิง),
 อินโดนีเซีย, อิหร่าน, เวียดนามใต้

ค) อายุ 17 ปี คือ มาเลเซีย
 ง) อายุ 16 ปี คือ ศรีลังกา, ฮองกง, อินเดีย(เฉพาะชาย),
 ปากีสถาน, ฟิลิปปีนส์, สิงคโปร์

ข. ยุโรปและออสเตรเลีย

- ก) อายุ 21 ปี คือ สวีเดน
 ข) อายุ 18 ปี คือประเทศส่วนมากของยุโรปและออสเตรเลีย
 ค) อายุ 17 ปี คือ กรีซ, โปแลนด์, อังกฤษ
 ง) อายุ 16 ปี คือ เบลเยียม, อิสราเอล
 จ) สหรัฐอเมริกา ถืออายุ 18 ปี ในมลรัฐส่วนมาก

2) เกณฑ์การกระทำผิด

การกระทำผิดของเด็กไม่สามารถให้ความหมายอย่างแคบได้ เพราะ
 การกระทำผิดของเด็กนั้น หมายรวมถึงการประพฤติที่ไม่สมควรกับวัยของเด็กด้วย ซึ่งอาจพิจารณา
 จากหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) เด็กกระทำผิดกฎหมายทั่วไป

(2) การกระทำผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำผิดของเด็กโดยเฉพาะ หรือ
 ที่เรียกว่า เด็กที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานทางสังคมหรือบรรทัดฐานทางการศึกษา
 ซึ่งลักษณะของความผิดเหล่านี้ ถ้าเป็นการกระทำของผู้ใหญ่ก็จะไม่ถือว่าเป็นความผิด เช่น

การหลบหนีจากบ้าน การหนีโรงเรียน ประพฤติเสเพล การประพฤติผิดศีลธรรม อาจเรียกเด็กประเภทนี้สั้น ๆ ว่า “เด็กมีปัญหา”

(3) เด็กไม่ได้กระทำผิด หากแต่เด็กนั้นมีลักษณะที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์คุ้มครอง เช่น เด็กอานาถา เด็กจรจัดที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เด็กที่บิดามารดาทอดทิ้ง เด็กยากจน ที่บิดามารดาไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้ เป็นต้น ซึ่งหากเด็กเหล่านี้มิได้รับการสงเคราะห์คุ้มครองช่วยเหลือ เด็กเหล่านี้ก็จะกลายเป็นเด็กกระทำผิดได้

ปัญหารวมทั้งสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่เป็นบ่อเกิดอาชญากรรมได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและบุคลิกภาพของผู้เยาว์ที่จะเป็นตัวกำหนด และเป็นแรงผลักดันภายในให้ผู้เยาว์กระทำผิด หรือเป็นแรงยับยั้งมิให้ผู้เยาว์นั้นกระทำผิด โดยส่วนใหญ่สาเหตุหรือปัจจัยการที่ผู้เยาว์จะกระทำผิด มิได้มาจากปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพียงอย่างเดียว หากแต่จะประกอบขึ้นจากปัญหาหลายอย่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อมและชุมชนของผู้เยาว์นั้น รวมถึงประสบการณ์ของผู้เยาว์แต่ละคน กล่าวคือ ประสบการณ์ที่ผ่านมาจะปรากฏออกมาเป็นบุคลิกภาพของผู้เยาว์นั้น ให้มีความประพฤติทั้งในทางที่ดีและในทางที่เลวร้าย และหากความประพฤติในทางเลวร้ายเพิ่มพูนมากขึ้น ก็อาจจะกระทำผิดขึ้น ได้ถ้าไม่มีการแก้ไขตั้งแต่ต้นก็อาจจะกลายเป็นอาชญากรในที่สุด

2.2 พฤติกรรมการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์

จากการศึกษาการถึงสาเหตุและปัจจัยในการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์ที่ผ่านมาแล้วนั้น ทำให้ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยของการกระทำผิดที่มีทั้งทางด้านของสภาพจิตใจ สติปัญญา สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมของชุมชนที่ผู้เยาว์นั้นอาศัยอยู่ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุและปัจจัยในการกระทำผิด จะเห็นได้ว่าการรู้ความผิดชอบชั่วดีของผู้เยาว์นั้น จะเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อช่วงอายุของผู้เยาว์นั้นเพิ่มขึ้น

ซึ่งในปัจจุบันได้มีการแบ่งช่วงวัยของบุคคลออกเป็น 8 ช่วง ตามที่นิยามกันในสมัยปัจจุบัน ได้แก่⁷

- (1) วัยก่อนคลอด
- (2) วัยทารกตอนต้นและตอนปลาย
- (3) วัยเด็กตอนต้น
- (4) วัยเด็กตอนกลาง (6 – 12 ปี)
- (5) วัยรุ่น (12 – ประมาณ 20,25 ปี)

⁷ ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, หน้า 15

(6) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น

(7) วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

(8) วัยสูงอายุ

เมื่อพิจารณาจากการแบ่งช่วงวัยดังกล่าวข้างต้นประกอบกับกฎหมายอายุที่ได้แบ่งช่วงวัยแห่งการรับผิดชอบทางอาญานั้น การแบ่งช่วงวัยดังกล่าวจะคงอยู่ในช่วงวัยประมาณวัยเด็กตอนกลางจนกระทั่งถึงช่วงวัยรุ่น

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะพัฒนาการเด่น ๆ ที่สำคัญ ๆ ในแต่ละช่วงตอนของชีวิต

ช่วงวัยและอายุโดยประมาณ	ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญ
วัยเด็กตอนกลาง (6 – 12 ปี)	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อนร่วมวัยมีความสำคัญ - เริ่มคิดเป็นเหตุ – ผลได้ แต่ส่วนใหญ่เป็นด้านรูปธรรม - การถือตนเป็นใหญ่เริ่มหายไป - ความจำและความสามารถทางภาษาพัฒนา - ความสามารถทางความคิด ทำให้เรียนวิชาต่างๆ ในโรงเรียนได้ - พัฒนาการความคิดนึกเกี่ยวกับตนเอง (การรู้จักตนเอง) - การพัฒนาทางการค่อนข้างช้า - พละกำลังเพิ่มขึ้น มีความสามารถทางการเล่นกีฬาต่างๆ
วัยรุ่น (12 – ประมาณ 20, 25 ปี)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเปลี่ยนแปลงทางกายที่รวดเร็วและมีผลทางสังคมและจิตวิทยาต่อตัวเด็ก - เริ่มวัยเจริญพันธุ์ - การค้นหาตนเองเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ - เพื่อนร่วมวัยมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านต่างๆ - เริ่มคิดได้ในทุกรูปแบบของความคิด คิดเชิงนามธรรมและแบบวิทยาศาสตร์ได้กว้างและลึก - ยังถือตนเองเป็นใหญ่ในบางแง่มุม - อาจมีช่องว่างระหว่างวัยกับผู้ปกครอง

2.2.1 วัยเด็กตอนกลาง (*middle childhood*)

วัยเด็กตอนกลาง อยู่ในช่วงอายุโดยประมาณ 6 – 12 หรือ 13 ปี ซึ่งเมื่อหากพิจารณาจากเมื่อเวลาประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เด็กช่วงวัยนี้ เป็นช่วงที่กำลังจะเริ่มเข้าโรงเรียน หากแต่ในปัจจุบัน ที่เป็นโลกสังคมเศรษฐกิจเด็กในช่วงวัยนี้ กลับกลายเป็นเด็กที่ได้ผ่านการเรียนมาจากสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งมาบ้างแล้ว โดยนักจิตวิทยาพัฒนาการรุ่นปัจจุบันมักเรียกเด็กนี้ว่าเป็น “เด็กวัยเด็กตอนกลาง” มากกว่า “วัยเด็กเข้าโรงเรียน (school age)”⁸

โดยทั่วไปพัฒนาการของเด็กวัยนี้ เป็นการพัฒนาทางด้านสติปัญญา รวมถึงการพัฒนาทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น เด็กมักใช้เวลาอยู่กับผู้ใหญ่คนอื่นๆ ที่มีใช้พ่อแม่ รวมถึงใช้เวลากับบุคคลภายนอกยาวนานขึ้น รู้จักคบหาเพื่อนร่วมรุ่น โดยที่แม่พ่อแม่จะยังคงมีความสำคัญในการอบรมดูแลบุตร แต่บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่คนอื่นๆ นอกบ้านก็เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอบรมดูแลเด็กในวัยนี้เทียบเท่าได้กับพ่อแม่ หรืออาจยิ่งกว่าสำหรับเด็กบางคน

ซึ่งพัฒนาการที่สำคัญในเด็กวัยนี้คือ การเตรียมตัว เพื่อเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ เรียนรู้ที่จะให้ความเป็นเพื่อนกับคนรอบข้าง และสร้างมิตรภาพ ซึ่งต้องเริ่มจากการพัฒนาในด้าน สังคม อารมณ์ สติปัญญา ซึ่งเด็กในวัยนี้เริ่มเป็นเด็กที่เข้าใจในเหตุผล เริ่มเรียนรู้ธรรมชาติและเลียนแบบผู้ใหญ่ ในเรื่องความคิดและนิสัย รวมถึงความต้องการจะเป็นตัวของตัวเอง ต้องการที่จะมีความสามารถในการทำงาน และต้องการเป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคม

ดังนั้น วัยเด็กตอนกลางจึงเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านสติปัญญา จึงควรได้รับการใส่ใจจากคนรอบข้างเป็นอย่างมาก รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องการรับผิดชอบต่อหน้าที่และการแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ที่มี ด้วยสติปัญญาความสามารถ มิใช่การใช้อารมณ์และความรู้สึกนั่นเอง

2.2.2 วัยรุ่น (*adolescent*)

ช่วงวัยรุ่นนี้ คือช่วงอายุประมาณ 12 – 20, 25 ปี ซึ่งในสมัยก่อนที่ผ่านมามีคือ ช่วงอายุประมาณ 12 – 18 ปี หากแต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ช่วงความเป็นวัยรุ่นได้ขยายออกไป ซึ่งให้เหตุผลว่าเนื่องจากเด็กทุกวันนี้ ต้องอยู่ในสถานศึกษานานขึ้น การเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ ก็จำเป็นต้องขยายระยะเวลาออกไป อีกทั้งประกอบกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสมัยปัจจุบันหรือสมัยใหม่ ทำให้เด็กมีวุฒิภาวะทางจิตใจช้ากว่ายุคสมัยที่ผ่านมา

⁸ ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, หน้า 261

พัฒนาการของวัยรุ่นนั้น มีลักษณะเด่นในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ซึ่งทั้งนี้พัฒนาการในด้านต่างๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก โดยเห็นได้ชัดจากการศึกษาในยุคสมัยเก่าว่า วัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีความอ่อนไหวทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้ง่าย หากแต่แนวคิดในปัจจุบัน กลับถือว่าการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยอื่นๆ ก็เป็นการเปลี่ยนวัยเช่นกัน แต่ช่วงวัยรุ่นมีความแตกต่างจากวัยอื่นๆ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงมากและรวดเร็วในทุกด้านของการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นเสมอไปที่จะเป็นวัยที่ “เต็มไปด้วยปัญหา”⁹

ดังนั้น ช่วงวัยรุ่นจึงเป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งนับเป็นช่วงวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าเด็กวัยรุ่นคนใดได้รับการดูแลให้ผ่านช่วงเวลานี้ไปอย่างใส่ใจ และราบรื่น อีกทั้งมีปัญหาซับซ้อนไม่มากนัก เด็กคนนั้นก็ย่อมที่จะเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ได้ด้วยดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นนั้นได้พบเจอในสิ่งที่แย่เกินกว่าตนเองจะรับได้ จะส่งผลให้เด็กคนนั้นได้พบกับประสบการณ์ที่ยุ่งยากมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต” เช่น แอริคสัน แสดงทัศนะว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนใจจดใจจ่อมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่นๆ

เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการตามช่วงวัยดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ช่วงวัยเด็กตอนกลางและช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทางด้านสังคม สติปัญญา อีกทั้งการฝึกประสบการณ์ของการใช้ชีวิตในสังคม ตั้งแต่สังคมในวัยเรียน สังคมในการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจพบเจอทั้งประสบการณ์ที่ดี ประสบการณ์ที่เลวร้าย หรืออาจจะได้พบเจอการชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย จึงถือได้ว่าช่วงวัยที่อายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์นั้นเป็นช่วงวัยที่ อ่อนด้อยด้วยวัยวุฒิ หย่อนในด้านสติปัญญา ความรับผิดชอบ เนื่องจากได้รับการศึกษาและประสบการณ์ที่น้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ถูกชักนำได้ง่าย

ในปัจจุบัน จะได้พบเห็นการกระทำผิดของช่วงวัยที่เรียกว่า “ผู้เยาว์” เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งในลักษณะที่เป็นการผิดศีลธรรมเพียงเล็กน้อย หรืออาจขยายใหญ่จนถึงเป็นความผิดระดับบ้านเมือง โดยพบเห็นได้จากข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการสื่อสาร และที่มักจะปรากฏพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การลักขโมย การเสพยาเสพติด การยกพวกตีกันของกลุ่มนักศึกษาระหว่างสถาบัน การก่อคดีข่มขืน เรื่อยไปจนถึงการก่อคดีอาชญากรรม

เมื่อพิจารณาจากช่วงวัยดังกล่าวมาข้างต้น ถ้ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นและการกระทำผิดนั้นได้สร้างความเสียหายแก่สังคม ผู้เยาว์ที่กระทำผิดย่อมต้องถูกนำตัวมาลงโทษ

⁹ ศรีเรือน แก้วกังวาน, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น – วัยสูงอายุ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549, หน้า 329.

ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่สำหรับกรณีของช่วงวัยที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น กระทำผิดจะมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กไว้เป็นการเฉพาะ หากแต่ไม่ได้หมายรวมถึงผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งทั้งที่หากพิจารณาจากช่วงวัย ที่ศึกษามาข้างต้นจะพบว่าทั้งวัยวุฒิ การตัดสินใจ ความรู้สึกนึกคิด ของผู้ใหญ่ก็ไม่ต่างจากเด็ก และเยาวชน

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์

จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้พบทฤษฎีทางอาชญวิทยา ที่มีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุ ในการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์หลากหลายทฤษฎี เพื่อที่จะสามารถอธิบายได้ถึงสาเหตุของการกระทำผิดนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นจากตัวเอง หรือจากปัจจัยภายนอก เช่นครอบครัว สภาพแวดล้อม ตลอดจนสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะหาหนทางในการแก้ไขและปรับปรุง เนื่องจากมนุษย์และสังคมต่างมีลักษณะของการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะในประเทศโลกตะวันตก ได้มีการพัฒนาความรู้ทางทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคม

3.1 ทฤษฎีเชาว์ปัญญา¹⁰

นักอาชญวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของเชาว์ปัญญาว่า น่าจะมีส่วนในการมีพฤติกรรมที่เป็นอาชญากร โดยตั้งสมมติฐานว่าอาชญากรน่าจะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าคนปกติทั่วไป จึงขาดสติขาดความรู้สึกผิดชอบ ทำให้ก่ออาชญากรรมขึ้น

บินเนท์ (Binet) และไซมอน (Simon) นักอาชญวิทยาชาวฝรั่งเศส ก็ให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าว ในระยะแรกได้ทำการศึกษาวิจัยโดยคิดเครื่องมือ (แบบทดสอบ) ขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรฐานวัดระดับสติปัญญาของบุคคล เพื่อแยกบุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง (ฉลาดมาก) ออกจากบุคคลธรรมดา และบุคคลที่มีระดับต่ำ โดยหลักของการวัดระดับมาตรฐานของเชาว์ปัญญา (I.Q) ก็คือผลหารระหว่างอายุทางปัญญากับอายุจริง (I.Q. =(M.A./C.A.) 100)

ต่อมาได้มีการนำการวัดเชาว์ปัญญามาใช้วิเคราะห์อาชญากรกันอย่างแพร่หลาย จากผลการศึกษาดังกล่าว มีนักวิชาการหลายท่านสรุปแนวความคิด ในเรื่องเชาว์ปัญญากับอาชญากร ดังนี้ คือ

เจฟเฟอร์รี่ (Jeffery, 1971) ให้ทรรศนะว่า “อาชญากรนั้นมีทั้งที่ฉลาดและโง่ แต่ที่พบว่าหญิงที่มีระดับเชาว์ปัญญาต่ำ มักตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเพศได้ง่าย เชาว์ปัญญาจึงมีลักษณะเป็นปัจจัยที่เร่งหรือถ่วงความสามารถ ในการประกอบอาชญากรรมแต่ละประเภท”

¹⁰ประเทือง ธนียผล, อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557, หน้า 87

ในช่วงทศวรรษ 1970 แนวความคิดทางอาชญวิทยาเริ่มเปลี่ยนไป คือมีแนวคิดใหม่ว่า อาชญากรไม่ได้เป็นบุคคลที่มีเชาว์ปัญญาต่ำหรือผิดปกติ และมีข้อสังเกตว่าอาชญากรบางประเภท เช่น อาชญากร “White Collar Crime” ส่วนใหญ่มีระดับเชาว์ปัญญาสูง

3.2 ทฤษฎีปมด้อย (Inferiority Complex)¹¹

คำว่า “ปมด้อย” นี้ ได้ตั้งขึ้นโดยแนวคิดของ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) ซึ่งอธิบายสาเหตุของการก่ออาชญากรรมของบุคคลบางประเภทว่า “อาชญากรจำนวนมากมักมีลักษณะคือร้อน ไม่ให้ความร่วมมือ และต่อต้านสังคม ทั้งนี้เพราะอาชญากรเหล่านั้นมักมีประสบการณ์ในทางลบตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้เกิด “ปมด้อย” ขึ้นในตัวเอง จึงประกอบอาชญากรรมขึ้น เรียกร้องความสนใจและคิดว่าเป็นวิธีเดียวที่จะแสดงออกแล้ว ทำให้สาธารณชนสนใจได้อย่างมาก บุคคลประเภทนี้ต้องการความสนใจจากผู้อื่น เพื่อชดเชย ทดแทน “ปมด้อย” ของตนเอง

นอกจากแนวคิดของอัลเฟรด แอดเลอร์ ที่กล่าวว่า การก่ออาชญากรรมของอาชญากร โดยทั่วไป มักจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เป็นปมด้อยที่ฝังใจมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยแล้ว ยังพบแนวคิด ในลักษณะของการก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับการแสดงออกของบุคลิกภาพอีกด้วย นั่นคือแนวคิดของ คาร์ล จุง (Carl Jung) ที่ได้พัฒนาแนวคิดและหลักการมองเกี่ยวกับ “บุคลิกภาพแบบเปิด (Extrovert)” และ “บุคลิกภาพแบบปิด (Introvert)” ขึ้น จนเป็นที่สนใจและมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การกระทำผิดของบุคคล โดยเฉพาะการกระทำผิดซ้ำซาก การต่อต้านสังคม ซึ่ง คาร์ล จุง ได้ให้แนวคิดดังนี้

บุคลิกภาพแบบเปิด (Extrovert) หมายถึง การแสดงความสนใจต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว แคร่สังคม

บุคลิกภาพแบบปิด (Introvert) หมายถึง การให้ความสนใจแต่เฉพาะตัวเอง เอาตัวเองเป็นหลัก ไม่สนใจหรือแคร์ใคร

ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปนั้น ต่างมีบุคลิกภาพทั้งสองแบบในตัวเอง หากแต่บุคคลใดมีบุคลิกภาพแบบใดมากหรือน้อยจนเกินไป ก็จะมีแนวโน้มนำไปสู่การกระทำผิดได้ง่าย

3.3 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation)

จากการศึกษาพบว่า ได้มีนักอาชญวิทยาได้เสนอแนวคิดด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับการเลียนแบบ โดยผู้เสนอแนวคิดนี้คือ กาเบรียล ทาร์ต (Jean Gabriel Tarde) ซึ่งเชื่อว่ากฎของการเลียนแบบจนบุคคลนั้น กลายเป็นอาชญากรมีด้วยกัน 3 ประการ

3.3.1 การเลียนแบบพฤติกรรมระหว่างผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน

3.3.2 การเลียนแบบจากผู้ที่มิสถานะเหนือกว่าตน

¹¹ประเทือง ธนียผล, อาชญวิทยาและทัณชาวิทยา, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2557, หน้า 86

3.3.3 การเลียนแบบพฤติกรรมใหม่ตาม “กฎของการแทรกแทน (Law of insertion) ของทาร์ต เช่น เดิมบุคคลมีพฤติกรรมหลักเล็กขโมยน้อย ต่อมาถูกจับได้และติดคุกเมื่อพ้นโทษออกมา ก็ไปปล้นแทน ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการกระทำผิดดังกล่าวนั้น เป็นพฤติกรรมที่ร้ายแรงกว่าเดิม ทั้งนี้ ทาร์ต เชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมนั้น จะมีผลทำให้บุคคลสามารถเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ เช่น การเลียนแบบการแสดงในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือ สื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมอาชญากรได้

3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่า มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่น ที่อยู่แวดล้อมในสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ที่พบเจอเป็นประจำทุกวัน เช่น ผู้เยาว์ได้พบเห็นการด่าทอ ทะเลาะวิวาท เป็นประจำทุกวัน เมื่อผู้เยาว์นั้น โตขึ้นก็จะกระทำเช่นนั้นบ้าง เป็นคนที่ชอบความรุนแรง ซึ่งกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ทางสังคมก็คือการเลียนแบบพฤติกรรมอย่างหนึ่งเช่นกัน

3.5 ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง (Different Opportunity Theory)¹²

ริชาร์ด คลอเวรด และ ลอยด์ โอลิน (Richard Cloward & Lloyd Ohlin) มีการพบว่า เด็กชนชั้นต่ำจะมีความฝันในความสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยตัววัตถุ และเด็กชนชั้นต่ำไม่มีสิทธิ์จะเข้าถึงความสำเร็จนั้นด้วยวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลที่ตามมาได้ คือ การกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรม อีกทั้งตามทฤษฎีนี้ได้แยกวัฒนธรรมพื้นฐานไว้ 3 กลุ่มดังนี้

3.5.1 วัฒนธรรมที่น่าดูพฤติกรรมอาชญา (criminal subculture) ซึ่งการเริ่มต้นอาจมาจากการขโมยของเล็ก ๆ น้อย ๆ จนเกิดความเคยชิน และมีการเรียนรู้พัฒนาและมีความกล้ามากขึ้น จึงเปลี่ยนมาเป็นปล้นแทน

3.5.2 วัฒนธรรมที่มีลักษณะของความขัดแย้ง (conflict subculture) มักมีการรวมตัวกันเป็นแก๊งที่นิยมความรุนแรง ก้าวร้าว เพื่อที่จะได้เป็นที่ยอมรับของคนรอบข้าง

3.5.3 วัฒนธรรมในลักษณะของการปลีกตัวออกจากสังคม (retreats subculture) เป็นการลี้ภัยของสมาชิกในกลุ่มแรกและกลุ่มที่สอง คือ ลี้ภัยในการเป็นอาชญากรและก็จะมีการเข้าร่วมแก๊งจึงแยกตัวออกจากกลุ่มและอยู่เพียงลำพัง

¹² เทพ สามงามยา, หลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในศาล, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550, หน้า 15 - 19

3.6 ทฤษฎีความแตกต่างในการคบค้าสมาคม (Differential Association Theory)¹³

เอ็ดวิน เอช. ซัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ได้เสนอว่าพฤติกรรมอาชญากรรม ไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อม แต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ พฤติกรรมอาชญากรรมจากบุคคลที่ใกล้ชิด โดยมีการติดต่อสื่อสารกัน และบุคคลดังกล่าวจะต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจ ที่เห็นชอบด้วยกับพฤติกรรมที่ละเมิดต่อกฎหมายมากกว่า ความเห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย เพราะสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความเห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมายก็คือ วัฒนธรรมและค่านิยมที่มากับกระบวนการในการเรียนรู้พฤติกรรมผิดกฎหมายนั้น ซึ่งในที่นี้ก็หมายถึง แรงคลใจ แรงกระตุ้น การให้เหตุผล และทัศนคติของการประกอบอาชญากรรมนั้น ๆ

3.7 ทฤษฎีตีตรา (The Labeling Theory)¹⁴

ทฤษฎีตีตรา หรือเรียกอีกชื่อว่า ทฤษฎีปฏิกริยาของสังคม (Social reaction theory) เป็นทฤษฎีที่นักอาชญาวิทยามีแนวคิดว่า พฤติกรรมของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เป็นเพราะสังคมเป็นผู้ตีตรา โดยการตีตรานี้เกิดขึ้นเมื่อผู้กระทำผิดเป็นครั้งแรกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานต่างๆ บุคคลทั่วไป ก็จะปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเหล่านั้น ในฐานะที่เขาเป็น “อาชญากร” ซึ่งเป็นการตีตรา สร้างตราบาปติดตัว ผู้ที่กระทำผิดเป็นครั้งแรกแต่นั้นมา

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความหมายของความเป็นผู้เยาว์ที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ หากแต่ปรากฏในมาตรา 19 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุสิบปีบริบูรณ์” และมาตรา 20 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติ 1448” เพราะฉะนั้นแล้ว ผู้เยาว์ คือบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยการสมรสตามมาตรา 20 ส่วนความเป็นเด็กหรือเยาวชน ก็มีได้มีการให้ความหมายไว้ชัดเจนหรือตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีคำนิยามไว้ แต่กฎหมายฉบับอื่น ๆ ก็ได้นิยามความหมายของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ไว้ เช่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยบัญญัติให้คำนิยามของคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ ส่วน “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากความหมายและคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทั้ง ผู้เยาว์ เด็ก และเยาวชน ล้วนแต่เป็นบุคคลในช่วงวัยที่มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา น้อย

¹³ ปกรณ์ มณีปกรณ์, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, กรุงเทพฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวลด์เทรดประเทศไทย, 2555, หน้า 326 – 327

¹⁴ ปกรณ์ มณีปกรณ์, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวลด์เทรดประเทศไทย, 2555, หน้า 389

หรือเรียกว่า อ่อนด้อยประสบการณ์ ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วนั้น เช่น ทฤษฎีปมด้อย ทฤษฎีเขาวัวปัญญา ทฤษฎีการเลียนแบบ ทำให้เข้าใจได้ถึงสาเหตุของการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์ และเมื่อบุคคลในช่วงวัยดังกล่าว กระทำผิดทางอาญานั้น กฎหมายกลับมุ่งเน้นที่จะให้การคุ้มครองเพียงผู้กระทำที่เป็นเด็กและเยาวชนตามความหมายที่บัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 รวมถึงการได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หากแต่ความคุ้มครองนี้ ไม่ได้รวมถึงผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากพฤติกรรม วัยวุฒิ วุฒิภาวะ นั้น เด็ก และเยาวชน รวมถึงผู้เยาว์ล้วนแต่เป็นวัยที่ยังอ่อนด้อยประสบการณ์ ขาดความรู้สำนึกในการกระทำ ดังนั้นผู้เยาว์ควรที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

4. เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางอาญาระหว่างระหว่างผู้เยาว์ กับ เด็กและเยาวชน

ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ได้แบ่งแยกการกระทำผิดในเด็ก เยาวชน และการกระทำผิดในผู้ใหญ่ออกจากกัน โดยเห็นได้จากการมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้ “เด็ก” หมายถึง บุคคลมีอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ ส่วน “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 มาตรา 74 และมาตรา 75 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 73 บัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็ก ตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

มาตรา 74 บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาดักเตือนด้วยก็ได้

(2) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้น ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนด

จำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้น ไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(3) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (2) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 56 ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

(4) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (2) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้น ให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแลอบรมและสั่งสอน ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้น มีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(5) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (2) (3) (4) และ (5) นั้น ถ้าใน ขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดย ศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือ บุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอนหรือ เจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไปก็ให้ ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจ ใน มาตรานี้”

มาตรา 75 บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้น หรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้จัดการตาม มาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง”

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตราดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองเด็ก เยาวชน เมื่อกระทำผิดทางอาญาและคุ้มครองครอบครัว โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษเด็ก และเยาวชน หากแต่มีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้ได้รับการฝึกอบรม เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ มักมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ คือยังอ่อนในด้านสติปัญญา ความรับผิดชอบ เนื่องจากได้รับการศึกษาและประสบการณ์ที่น้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนถูกชักนำได้ง่าย และหากเมื่อพิจารณากรณีที่เยาวชนบรรลุนิติภาวะ โดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 20 ก็ยังถือว่าเป็นเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงยังได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย เพราะฉะนั้นแล้ว เด็ก และเยาวชนจึงมีความหมายเป็นผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ส่วนคำว่า ผู้เยาว์ ไม่มีบทบัญญัติไว้โดยตรงแต่ก็พอตีความได้ว่าเป็น บุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยการสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 20 วัตถุประสงค์ตามกฎหมายแพ่ง ก็เพื่อที่จะคุ้มครองผู้เยาว์ในเรื่องสิทธิและความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา เพราะผู้เยาว์ถือว่าเป็นผู้ห่อนความสามารถ ไม่อาจจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเอง กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองผู้เยาว์จนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ ซึ่งต่างจากในทางกฎหมายอาญาที่กำหนดขอบเขต อายุของเยาวชนอยู่เพียงช่วงอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ถึงจะรับการคุ้มครองตามกฎหมายในการกระทำผิด โดยเห็นได้จากเมื่อบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ได้กระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ให้บุคคลนั้นต้องได้รับโทษตามความผิดนั้น และการพิจารณาคดีขึ้นตรงต่อศาลยุติธรรม

เมื่อผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญา ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้เยาว์ก็ย่อมต้องได้รับการลงโทษตามมาตรการบังคับทางอาญาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ด้วย ทั้งที่ความจริงแล้ว ผู้เยาว์ ก็มีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ มีสติปัญญา ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ที่น้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้เยาว์นั้นถูกชักนำได้ง่ายเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน หรืออาจกล่าวได้ว่า “ผู้เยาว์” คือ “เด็กและเยาวชน” นั่นเอง

บทที่ 3

กฎหมายกับการคุ้มครองผู้เยาว์ เด็กและเยาวชน

จากความความหมายและทฤษฎีที่กล่าวมา พบว่านักปราชญ์ส่วนใหญ่ ไม่มีการกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับเด็กไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้กล่าวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กรวมไว้ในเรื่องของครอบครัว เพราะตามธรรมชาติแล้ว ถือว่าเด็กเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และเด็กต้องอยู่ในความดูแลของบิดามารดา หรือแม่กระทั่งคนในครอบครัว ทั้งนี้กฎหมายบัญญัติให้บิดามารดามีสิทธิเหนือบุตรก็ตาม หากแต่สิทธิของบิดามารดานี้ถูกจำกัด เนื่องจากบิดามารดามีหน้าที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรของตนทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจและศีลธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากแนวความคิดของนักปราชญ์หลาย ๆ ท่าน ที่กล่าวถึงเด็กและครอบครัว

Jean Bodin เป็นนักปราชญ์คนแรก ที่เห็นว่าเด็กจะต้องได้รับการคุ้มครองจากครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นผู้ดูแลเด็กแทนรัฐ ในด้านการอบรมเบื้องต้นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ ซึ่งการอบรมเบื้องต้นนี้ต้องเริ่มจากครอบครัวหรือบิดามารดา จึงเห็นว่าแม้บิดามารดาจะมีอำนาจเหนือเด็กก็ตาม แต่ก็เห็นว่าจะต้องมีกฎหมายที่คุ้มครองเด็กเพื่อป้องกันเด็กจากการใช้ความรุนแรงหรือความทารุณที่อาจเกิดจากบิดามารดา

Thomas Hobbes ซึ่งทฤษฎีของเขาเห็นว่า เด็กอยู่ภายใต้อำนาจและการดูแลของผู้ปกครอง โดยเด็กจะต้องเชื่อฟังบิดามารดา และเห็นว่าบิดามารดาสามารถฆ่าหรือทอดทิ้งเด็กได้ ถ้าเด็กไม่เชื่อฟัง

John Locke เห็นว่าเด็กมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังบิดามารดา และบิดามารดา มีอำนาจเหนือเด็ก แต่การที่เด็กเป็นผู้สืบทอดมรดกของบิดามารดา จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

Jean-Jacques Rousseau เขียนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว โดยเห็นว่ามารดาเป็นผู้ดูแล และเป็นผู้อบรมเด็กที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งการอบรมนี้ จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่สำคัญบิดามารดา มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของตนให้ประสบความสำเร็จถึงที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ผู้เยาว์จะได้รับการสั่งสอนถึงการใช้ชีวิต การแก้ปัญหา และแม้แต่การที่ผู้เยาว์จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้สังคมเพื่อพัฒนาประเทศเราจึงต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมดูแล การเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน และการลงโทษเมื่อผู้เยาว์นั้นกระทำผิด ซึ่งเป็นหน้าที่ของบิดามารดา ที่มีต่อบุตรของตนนั่นเอง

เมื่อพิจารณาถึงการที่จะอบรมสั่งสอน การควบคุมดูแล และการลงโทษเมื่อผู้เยาว์นั้น กระทำผิด จึงต้องศึกษาถึงวิวัฒนาการของกฎหมายในยุคสมัยต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาและ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ โดยสามารถ แบ่งวิวัฒนาการออกเป็น 3 สมัย¹⁵ ดังนี้

- 1) สมัยโบราณ
- 2) สมัยกลาง
- 3) สมัยปัจจุบัน

1. วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

1.1 สมัยโบราณ (เริ่มแรกแห่งการมีกฎหมาย)

หากเราพิจารณาจากประวัติศาสตร์ในสมัยโบราณและวิถีชีวิตของคนในสังคม ก็จะพบว่า ในสมัยโบราณนั้น การปฏิบัติต่อเด็กในสังคมไม่เท่าเทียมกัน เด็กแต่ละคนจะได้รับการดูแล ที่แตกต่างกัน โดยแบ่งแยกตามชาติกำเนิดหรือชนชั้น ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมนี้ ส่งผลถึง การลงโทษต่อเด็ก เมื่อเด็กเหล่านั้น ได้กระทำผิดด้วย แต่เมื่อพิจารณาจากประเพณี การปฏิบัติทางสังคม ในสมัยโบราณแล้ว พบว่าหากเด็กได้กระทำความผิดจนเกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ก็ จะมีหัวหน้าหรือผู้นำชุมชน เป็นผู้กล่าวตักเตือนและบอกบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ให้อบรมสั่งสอน เด็กและดำเนินการลงโทษกันเอง ตามเห็นสมควร แต่ถ้าหากเด็กนั้น กระทำความผิดที่เป็นความเสียหายหรือความผิดร้ายแรง เด็กนั้นก็จะถูกนำตัวส่งให้กับฝ่ายบ้านเมือง เพื่อดำเนินการพิจารณา ลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด ซึ่งการลงโทษถือนั้น หลักการผ่อนผัน ตามวัยและวุฒิภาวะของเด็ก และในบางกรณี บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกับการกระทำของเด็ก ที่อยู่ในความดูแลนั้นด้วย เมื่อผลของการกระทำผิดเป็นการให้เด็กต้องชดใช้ค่าเสียหาย

ทั้งนี้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเด็กซึ่งกระทำผิดนั้น ในสมัยโบราณได้แบ่งออกเป็น

1.1.1 กฎหมายฮัมมูราบี (Hamurabi)¹⁶

ก่อนที่จะมีกฎหมายใช้บังคับในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด คนในสังคม ยึดถือหลักจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเป็นหลัก ในการพิจารณา ซึ่งมีลักษณะมาจากข้อห้าม ทางศาสนา ของแต่ละชนชาติ เช่น ชาวอียิปต์โบราณ และชาวจีน เป็นต้น และต่อมาเมื่อบ้านเมือง มีการพัฒนา จนเจริญรุ่งเรืองขึ้น จึงได้มีการพัฒนาด้านการปกครอง อีกทั้งมีการตรากฎหมายขึ้นใช้

¹⁵ ประเทือง ธนิษผล,กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556, หน้า 1 - 7

¹⁶ Brenda Griffin and Charles Griffin (1978), Juvenile Delinquency in Perspective. (New York: Harpar and Row), pp 5 - 6.

ซึ่งก็คือ กฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi) โดยที่นักประวัติศาสตร์ต่างมีความเห็นว่า กฎหมาย ฮัมมูราบี (Hammurabi) มีประวัติย้อนหลังถึง 2,270 ปี ก่อนคริสตศักราช นับได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกที่บัญญัติขึ้นในรูปแบบของประมวลกฎหมาย โดยได้บันทึกหลักกฎหมายของบาบิโลน (Babylon) ไว้ รวมถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เช่น การรับทรัพย์สินจากเด็ก โดยปราศจากความยินยอมของบิดา มารดา ของเด็กเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ให้ถือว่าสามีหรือบิดาเป็นผู้นำของครอบครัว บทบัญญัติ บางตอนระบุว่า “บุตรทำร้ายบิดาให้ตัดมือเสียทั้งสองข้าง”¹⁷ ในเรื่องรับบุตรบุญธรรม กฎหมายบัญญัติลงโทษอย่างรุนแรง “เมื่อผู้ใดเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น จะต้องซื่อสัตย์ต่อบิดา มารดาบุญธรรม ถ้าปฏิเสธไม่ยอมรับบิดา มารดาบุญธรรมจะถูกตัดลิ้น”¹⁸ และถ้าผู้นั้นประสงค์จะกลับไปอยู่กับบิดา มารดา ที่แท้จริงของเขา จะถูกควักลูกนัยตาออกข้างหนึ่ง แม้กฎหมายนี้จะบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองเด็กไว้พอสมควร หากแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดของเด็กและเยาวชน เช่น ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย มิได้มีกำหนดไว้ จึงไม่ทราบแน่ชัดว่า เด็กหรือเยาวชนจะถูกลงโทษโดยครอบครัวหรือโดยกฎหมายของผู้ใหญ่

1.1.2 กฎหมายสุเมเรียน (Sumerian)

กฎหมายสุเมเรียนมีประวัติย้อนหลังไปถึง 1,750 ปี ก่อนคริสตศักราช มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับเด็กในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและการปกครองบุตร มีบทกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการศึกษา และการลงโทษเด็กอย่างเข้มงวด ซึ่งสมัยนั้น เด็กชายต้องเรียนหนังสือในโรงเรียน วันละ 12 ชั่วโมง และศึกษาเล่าเรียนตลอดทั้งปี จนกว่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และมีการลงโทษอย่างเข้มงวด เพื่อให้เด็กขยันในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งกฎหมายสุเมเรียนถือว่าเป็นกฎหมายที่มีความเก่าแก่รองลงมาจากกฎหมายฮัมมูราบี

1.1.3 กฎหมายของฮิบรู (อิสราเอล)¹⁹

กฎหมายเกี่ยวกับเด็กของชาวฮิบรู หรือชาวอิสราเอลนั้นมีมานานกว่า 4,000 ปี ก่อนสมัยอับราฮัม โดยมีลักษณะเป็นจารีตประเพณี หากแต่มีการค้นพบว่าในสมัยที่โมเสสเป็นผู้นำ มีการบันทึกกฎหมายดังกล่าว เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในคัมภีร์ทัลมุด จึงเรียกกันว่ากฎหมาย “ทัลมุด (Talmude) หรือกฎหมาย โมเสส” ซึ่งกฎหมายที่โมเสส บัญญัติให้ชาวฮิบรู ปฏิบัติกับเด็ก และครอบครัว ได้กล่าวถึงโทษของการกระทำผิดของเด็ก ตลอดจนคนในครอบครัวไว้โดยละเอียด เช่น การที่เด็กหรือคนในครอบครัว ทุบตีรวมถึงการดูว่ากล่าวบิดา มารดา นั้น ถือเป็นความผิดร้ายแรง

¹⁷ Simon and Gordon III (1979), *Juvenile Justice in America*. (Encino, Calif : Glencoe), pp. 3 – 6

¹⁸ Simon and Gordon III (1979), *Juvenile Justice in America*. (Encino, Calif : Glencoe), pp. 3 – 6

¹⁹ Simon and Gordon III (1979), *Juvenile Justice in America*. (Encino, Calif : Glencoe), pp. 3 – 6

หากแต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถทราบได้ว่าการลงโทษกันอย่างจริงจัง หรือไม่ ซึ่งกฎหมายทัลมุด (Talmude) ได้บัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กไว้ เช่น บิดา มารดา จะต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง ในกรณีที่เด็กกระทำความผิด และเด็กจะถูกเตือนหรือเขียนโดยผู้พิพากษาท้องถิ่น ต่อมากฎหมายบัญญัติให้ต้องรับฟังพยานหลักฐานประกอบด้วย

ในสมัยต่อมากฎหมายของผู้สอนศาสนายิว เรียกว่า Rabbinic Law ได้จัดหมวดหมู่กฎหมายอย่างเป็นระบบขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเด็ก โดยจำแนกเด็กออกเป็น 3 ประเภท คือ เด็กทารกอายุไม่เกิน 6 ปี เด็กอายุ 7 ปี ถึง 12 ปี และเด็กวัยรุ่น อายุ 13 ปี ถึง 20 ปี โดยการกำหนดโทษนั้น กฎหมายได้กำหนดโทษเพิ่มขึ้นตามอายุ และความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด ซึ่งในยุคแรกไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดและโทษของเด็กและเยาวชนมากนัก และเป็นที่เข้าใจกันว่า การควบคุมเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบิดามารดาและครอบครัว

1.1.4 กฎหมายโรมันและกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน

กฎหมายโรมัน เป็นกฎหมายที่มีแนวคิดยอมรับว่าเด็กเป็นบุคคลทางกฎหมาย เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และเด็กสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นแนวความคิดสมัยใหม่ และการพัฒนาการของระบบกฎหมายโรมัน ได้รับแนวคิดมาจากกฎหมายของอังกฤษ และอเมริกา ในการกำหนดความรับผิดชอบของเด็กที่กระทำผิดทางอาญา เช่น ในศตวรรษที่ 5 กฎหมายสิบสองโต๊ะ ของโรมันได้บัญญัติโทษที่กระทำผิดไว้สถานเบา สำหรับเด็กทารกซึ่งพูดไม่ได้ กฎหมายได้กำหนดให้ความคุ้มครองเด็กนั้นอย่างเด็ดขาด และในศตวรรษที่ 12 กฎหมาย จัสติเนียน ได้บัญญัติให้เด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบ โดยให้สันนิษฐานว่าเด็กนั้นยังขาดความเข้าใจในสิ่งที่กระทำ ดังนั้นจึงไม่สามารถกระทำผิดได้ ซึ่งการคุ้มครองเด็กอย่างสมบูรณ์นี้ เป็นที่มาของกฎหมายคอมมอนลอว์ในอังกฤษและอเมริกา หากแต่ความรับผิดชอบอย่างมีขีดจำกัดของเด็ก ก็เปลี่ยนแปลงไป เมื่อช่วงวัยที่สูงขึ้นประกอบกับลักษณะของความผิดและสภาวะทางใจของผู้กระทำผิดนั้น

นอกจากนี้ ในสมัยโรมันยังมีสถาบันสำหรับควบคุมเด็กเร่ร่อนพบเนจรขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยเรียกว่า Hospice of San Michele ก่อตั้งใน ค.ศ.1704 โดยพระสันตปาปาคลีเมนต์ที่ 11 (Pope Clement XI) เพื่อให้การอุปถัมภ์สงเคราะห์แก่เด็กที่ด้อยถิ่นเกิดจากร้าน สถานที่ควบคุมนี้สร้างใน วัดและบริหารงานโดยพระ ซึ่งจะรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษในคดีอาญารวมทั้งเด็กที่ด้อยถิ่น ยากแก่การศึกษาอบรม หรือที่บิดามารดาปกครองไม่ได้ เป็นการฝึกอบรมด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กนั้นสำนึกผิดในสิ่งที่กระทำ ซึ่งเด็กที่ด้อยถิ่นเสเพลก็จะแยกกักขังไว้คนละที่กับเด็กที่กระทำความผิด ซึ่งเข้าใจกันว่าสถานที่กักขังนั้น แยกออกเป็นสถานที่ทำงานและห้องควบคุม อีกทั้งแยกเด็กกระทำผิดออกจากเด็กธรรมดาเช่นกัน

1.1.5 กฎหมายคอมมอนลอว์ (common law)

กฎหมายอังกฤษ หรือ กฎหมายคอมมอนลอว์ในระหว่างปี ค.ศ. 924 – 939 มีการบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต หากแต่มีขีดจำกัดในการประหาร คือห้ามมิให้ประหารชีวิตเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี เว้นแต่ เด็กนั้นซัดขี้หรือหลบหนี หากแต่ต่อมาเมื่อชวอนอร์แมนเป็นผู้ปกครองอังกฤษ ชวอนอร์แมนกลับเห็นว่าความเป็นเด็กไม่เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดชอบทางอาญา แต่ศาลอาจพิจารณาอภัยโทษได้ สำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปี

ต่อมาในปี ค.ศ. 1800 กฎหมายอังกฤษได้บัญญัติว่าบุคคลที่มีอายุ 14 ปี เป็นผู้ใหญ่ และกำหนดว่าเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปี ไม่สามารถกระทำผิดได้ หากแต่เด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี สามารถกระทำผิดได้ แต่ต้องพิสูจน์ให้ชัดเจน โดยปราศจากข้อสงสัยจึงจะลงโทษประหารชีวิตได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ แม้ว่าเด็กจะได้รับการลงโทษประหารชีวิต เด็กเหล่านี้ก็มักจะได้รับการอภัยโทษหรือลดโทษจากพระมหากษัตริย์ และในบางกรณีก็ใช้วิธีการเนรเทศผู้กระทำความผิดไปยังออสเตรเลียหรือเวลส์ในตอนใต้

1.2 สมัยกลาง

วิวัฒนาการของระบบกฎหมาย ความยุติธรรมสำหรับเด็กในสมัยกลางนี้ ได้เริ่มต้นขึ้นในประเทศอิตาลี โดยการรวมกลุ่มกันของนักวิชาการสาขาอาชีพต่าง ๆ ในการเป็นผู้นำขับเคลื่อนขบวนการปฏิรูปให้มีการลดหย่อนโทษให้แก่เด็ก และปฏิบัติกับเด็กที่กระทำผิด โดยคำนึงถึงวัยและวุฒิภาวะของเด็กในแต่ละคน โดยการนำแนวความคิดทางอาชญวิทยามาใช้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในยุโรป โดยเฉพาะประเทศอังกฤษที่มีการนำไปปรับใช้อย่างจริงจังจนแพร่หลายไปในสหรัฐอเมริกา แต่ยังมีได้มีการแบ่งแยกกระบวนการพิจารณาออกจากกระบวนการพิจารณาในลักษณะของผู้ใหญ่ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1791 ได้มีการรวมกลุ่มกันของประชาชนเพื่อแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้พยายามที่จะก่อตั้งขบวนการปฏิรูป วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิด

1.3 สมัยปัจจุบัน

ตั้งแต่ในระยะก่อนเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 2 เป็นต้นมา จนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กระบวนการยุติธรรมของประเทศต่างๆ นั้นยึดถือปฏิบัติตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษ และทุกประเทศก็ต้องประสบปัญหาที่คล้ายกัน คือปัญหาในเรื่องของเด็กเร่ร่อน และการมั่วสุมก่ออาชญากรรมมากขึ้นในเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาการก่อเกิดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมากขึ้น รวมถึงการมีปัญหในเรื่องของความยากจน ทำให้เด็กต้องออกมาหางานทำตั้งแต่ ยังไม่ถึงช่วงวัย จึงทำให้ถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง ทั้งนี้ ปัญหาในเด็กและเยาวชนยังเพิ่ม ปริมาณและทวีความรุนแรงมากขึ้น ตามสภาพของสังคมที่ตกต่ำและสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่เพราะผลแห่งสงคราม

จากปัญหาที่สืบเนื่องมาจากผลแห่งสงคราม ทำให้ประเทศต่างๆ ภายใต้การนำ ของสหประชาชาติ จึงมีความเคลื่อนไหวในการที่จะปรับปรุงและหาทางแก้ปัญหาในหลายๆ ด้านรวมทั้งด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็ก ได้แก่ การปรับปรุงบทบัญญัติ กฎหมาย เกี่ยวกับสิทธิเด็ก ที่กระทำผิดและการลงโทษเด็ก การปฏิบัติต่อเด็กเป็นพิเศษแตกต่างจากผู้ใหญ่ ซึ่งการพัฒนาที่ประเทศอเมริกา เป็นผู้นำและมีการนำมาใช้แพร่หลายเกือบทุกประเทศ ที่อยู่ภายใต้การนำของสหประชาชาติ

ดังนั้น เมื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการของกฎหมายในการคุ้มครองเด็ก จะพบว่ากฎหมาย ที่ให้ความคุ้มครองแก่เด็กนั้น จะพัฒนาขึ้นตามยุคตามสมัย ซึ่งในปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้า ในทุกด้าน หากแต่ปรากฏว่า ในขณะที่ความเจริญในด้านวัตถุเพิ่มสูงขึ้น ความมีศีลธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรม กลับลดต่ำลง ซึ่งนักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ต้นเหตุของการกระทำผิดในเด็กนั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีพื้นฐานจากปัญหาทางครอบครัว โดยสังเกตได้จาก การทำแท้ง โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานเด็ก และการกระทำผิดของเด็ก ทั้งหมดนี้ล้วนแต่มาจากสภาพปัญหาทางครอบครัวของเด็กนั่นเอง

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการกระทำผิดในเด็ก คงต้องเริ่มจากการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงสภาพของครอบครัว ที่เป็นสถาบันแรกที่เด็กนั้น ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะเด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ในการที่จะพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ฉะนั้นในการลงโทษเด็กและเยาวชน ก็ต้องเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับ วัย และวุฒิภาวะ สภาพร่างกาย และจิตใจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้น กลับตัวกลับใจมาเป็น คนดีของสังคมต่อไป มิใช่เพื่อสร้างบาดแผลในจิตใจของเด็กนั้น จนทำให้เด็กนั้นกลายเป็นอาชญากร ที่มาสร้างผลเสียให้แก่ประเทศชาติ

2. การลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

หากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทั่วไป เมื่อมีการกระทำที่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้เป็นบรรทัดฐาน ให้ยึดถือปฏิบัติในสังคม ย่อมถือได้ว่าการกระทำนั้น เป็นอาชญากรรม และผู้กระทำผิดต้องได้รับการลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หากแต่การกระทำ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เป็นการกระทำโดยเด็กและเยาวชน วิธีคิดและแนวทางในการลงโทษ ก็จะมีการพิจารณาดำเนินการ แตกต่างจากที่บัญญัติหรือกำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่

ในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มีวิวัฒนาการของการลงโทษ แบ่งเป็น ยุคต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้²⁰

2.1 ยุคทวนนิยม

นักปราชญ์ในยุคนี้ได้อธิบายอาชญากรรมว่า มนุษย์ดำรงอยู่ได้เพราะถูกกำหนด การดำเนินวิถีชีวิตจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่มีอำนาจเหนือโลก คือ พระเจ้า แต่ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็ไม่อาจ ปฏิเสธความชั่วร้ายที่มีอยู่ในโลกมาตลอดได้ เกิดข้อถกเถียงในอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริงของพระผู้เป็นเจ้า เนื่องจากนักปราชญ์ต่างมีข้อสงสัยว่า “หากพระเจ้ามีอำนาจสูงสุดจริง เหตุใดภูตผีปีศาจ และความชั่วร้ายยังคงปรากฏในโลกมนุษย์อยู่ หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว หมายความว่า พระเจ้าได้กลายเป็นสิ่งชั่วร้ายด้วย” ซึ่งความขัดแย้งทางปรัชญา ดังกล่าว ทำให้เกิดความคิดว่าการจัดการ กับปีศาจความชั่วร้าย และความอยุติธรรมซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับอาชญากรรม เป็นหน้าที่ของมนุษย์ไม่ใช่พระเจ้า โดยมนุษย์ต้องอาศัย เหตุผลและความยุติธรรมในหัวใจ เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้ด้วยตนเอง

ในยุคแรกนี้ ยังไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็น ในการกำหนดให้มีความแตกต่าง ในการลงโทษ ระหว่างผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจาก ยังมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนยังมีความชั่วร้ายอยู่ในตัวเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็เด็กและเยาวชน หรือผู้ใหญ่ จึงต้องรับผลแห่งการกระทำผิดในแบบเดียวกัน

2.2 ยุครุ่งเรืองของคริสต์ศาสนา

ในปลายศตวรรษที่ 5 เป็นช่วงที่จักรวรรดิโรมันล่มสลาย นำไปสู่การแย่งชิงอำนาจ และความเป็นใหญ่ ซึ่งในขณะที่ยุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขซึ่งเรียกว่า “สันติสุขของโรมัน (Pax Romana)” กำลังถูกทำร้ายลง แต่ศาสนจักรซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงโรม ไม่ได้ถูกโคล่นล้มไปด้วย จึงส่งผลให้ยังคงมีการสืบทอดแบบอย่างทางความคิดและอารยธรรม สมัยโรมัน ทั้งในด้านการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรมและศิลปะวิทยาการอย่างต่อเนื่อง จนเมื่อ ยุโรป ผ่านเข้าสู่ยุคกลางตอนต้น หรือ “ยุคมืด (Dark Ages)” และในราวศตวรรษที่ 12- 15 ซึ่งเป็นยุคกลาง ตอนปลาย (Later Middle Ages) อันเป็นช่วงสมัยที่ยุโรปตกอยู่ภายใต้การครอบงำของ ศาสนจักร อย่างสิ้นเชิง

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรม หรือการกระทำที่เป็น อาชญากรรมในช่วงเวลานี้ ไม่ได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างของตัวผู้กระทำผิด และไม่มี การแบ่งแยกการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ให้แตกต่างจากผู้ใหญ่ เช่นเดียวกับ ยุคทวนนิยมที่ผ่านมา เพราะในยุคนี้มีความเชื่อที่เป็นสากลว่า สถานภาพของศาสนจักรเป็นศูนย์กลาง

²⁰ แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด สืบค้นวันที่ 16 มิถุนายน 2558 จาก

แห่งความเชื่อที่ถูกต้อง จึงมีการมอบอำนาจให้เป็นตัวแทนในการปราบปรามความชั่วร้ายและอาชญากรรมทุกประเภท โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงสาเหตุในการกระทำความผิดหรือตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

ซึ่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 15 (ค.ศ.1984) เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นเมื่อพระสันตปาปาอินโนเซนต์ที่ 8 (Pope Innocent VIII, 1432-1492) ได้ประกาศห้ามการกระทำที่ปวงที่มีลักษณะเป็นการกระทำ ในลักษณะของแม่มด หมอผี โดยเชื่อว่าพฤติกรรมดังกล่าว เป็นการขายวิญญาณของตน ให้แก่ภูตผีปีศาจ เพื่อแลกกับอำนาจเหนือธรรมชาติ อันส่งผลให้มีการประหารชีวิตผู้ถูกกล่าวหาว่า กระทำการนั้นอย่างโหดเหี้ยม ทารุณ ปราศจากเหตุผล ไร้ความชัดเจน แน่นนอน และขาดความเป็นธรรม ซึ่งนำไปสู่การกำเนิดขึ้นของแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมในเวลาต่อมา

2.3 ยุคกำเนิดแนวคิดใหม่: สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classic School of Criminology)

ในยุคนี้ศาสนจักรได้เริ่มเสื่อมอำนาจลง เพราะการพิจารณาคดี ไม่มีความโปร่งใส เนื่องจาก เป็นการพิจารณาแบบลับ และการบังคับใช้กฎหมายอาญา ยังมีลักษณะคลุมเครือและเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้อำนาจดุลพินิจอย่างปราศจากขอบเขต อีกทั้งยังมีบทลงโทษที่รุนแรงอย่างไร้เหตุผล จนกระทั่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 นักปราชญ์ชาวอิตาลีในกลุ่มหนึ่ง ได้รวมตัวกันเพื่อต่อต้านการกระทำดังกล่าว โดยบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมคือ ซีซาร์ เบกกาเรีย (Cesare Beccaria) ได้เสนอผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการต่อต้าน กระบวนการยุติธรรมอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง อันก่อให้เกิด แนวคิดในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในยุโรป ไปสู่ปรัชญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาที่ชัดเจน แน่นนอน และมีความยุติธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งแนวทางดังกล่าว เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญารั้งสำคัญ และชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างยุคศาสนจักรกับยุคก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมได้อย่างชัดเจน หากแต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการแบ่งแยกการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน กับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่อยู่เช่นเดิม

2.4 ยุคเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน: สำนักอาชญาวิทยาถึงดั้งเดิม (NeoClassical School of Criminology)

จากการศึกษาสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม พบว่าสำนักอาชญาวิทยาถึงดั้งเดิมนั้น มองข้ามความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงส่งผลให้เกิดความไม่ยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษ ผู้ที่กระทำความผิดให้สอดคล้องกับความข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมจึงทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมกับผู้ที่กระทำผิดและต้องรับโทษนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีนักปราชญ์ในสำนักอาชญาวิทยาถึงดั้งเดิม นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดให้สอดคล้องกับเหตุแห่งการกระทำความผิด เช่น การกระทำความผิดเพราะเหตุพิเศษในการป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่น

ให้พ้นจากอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะมาถึง ซึ่งได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ หรือการกระทำผิดด้วยความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง หรือผู้กระทำผิดเป็นผู้เยาว์ ซึ่งขาดการยับยั้งชั่งใจและถูกช่วยยู่ หรือชักชวนให้กระทำผิด เป็นต้น ซึ่งในกรณีเหล่านี้ หากผู้กระทำผิดต้องรับโทษอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ย่อมไม่เป็นการเหมาะสมและไม่เป็นธรรม

ดังนั้น สำนักอาชญาวิทยาจึงดั้งเดิม จึงให้ความสนใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานการณ์แวดล้อมในขณะกระทำความผิด สถานะลักษณะของผู้กระทำความผิด เช่น มีความอ่อนวัย หรือคนวิกลจริต หรือจิตบกพร่องไม่สมประกอบ เป็นต้น รวมถึงการรับฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อประกอบในการชี้แจงน้ำหนักและพิจารณา พิพากษาคดี โดยไม่จำเป็นต้องรับโทษเท่าเทียมกันในทุกกรณี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้น การแบ่งแยกการลงโทษระหว่างเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดออกจากการลงโทษ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดนั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงการลงโทษในครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา และทำให้เกิดแนวคิดในการบำบัดฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด และเป็นการนำทางให้กับ แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมในเวลาต่อมา

2.5 ยุครุ่งเรืองของแนวคิดในการลงโทษเด็กและเยาวชน: สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นยุคที่วิทยาศาสตร์เฟื่องฟู นักอาชญาวิทยารุ่นใหม่ ได้เปลี่ยนเป้าหมายของการศึกษาวิจัยจาก “การศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรม” มาเป็น “การศึกษาที่ตัวอาชญากร” ทั้งนี้ สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม เชื่อว่า การกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก หรือ ปัจจัยภายในร่างกายมนุษย์เอง ซึ่งแนวคิดสำคัญของสำนักนี้ คือการค้นหาวิธีการในการลงโทษที่เหมาะสม กับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เพื่อให้บุคคลเหล่านั้น สามารถกลับตัวเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข เนื่องจากสำนักคิดนี้ มีความเชื่อว่าผู้กระทำผิดเปรียบเสมือนผู้ป่วยที่ต้องการการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟู มากกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งนักอาชญาวิทยาในสำนักปฏิฐานนิยม มาจากหลายสาขาวิชาชีพ ซึ่งต่างมุ่งความสนใจไปที่การศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรม ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีความเชื่อร่วมกันว่า “ถ้าไม่มีอาชญากรก็ย่อมไม่มีอาชญากรรมและการกำหนดโทษทางอาญา ก็ย่อมหมดความจำเป็น”

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของแนวคิด ทำให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสมต่อไป

3. ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

ปรัชญาที่มีความสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแนวคิดในการลงโทษทางอาญา จากยุคสมัยแรก ไปสู่การกำเนิดของสำนักคิดต่าง ๆ โดยเฉพาะการถือกำเนิดขึ้น ของสำนักอาชญาวิทยา ดั้งเดิม เป็นการนำเอาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา มาประกอบกัน ได้แก่²¹

3.1 ปรัชญาสัญญาประชาคม

หลักปรัชญาสัญญาประชาคมนี้ มีความเชื่อที่ว่า บุคคลมีความผูกพันกับสังคม อย่างไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น สังคมจึงมีหน้าที่รับผิดชอบต่อกันในสังคม ในขณะที่เดียวกันบุคคล ก็มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม จึงเห็นได้ว่า การที่บุคคลยินยอมสละสิทธิเสรีภาพส่วนตัวเท่าที่จำเป็น ให้กับรัฐ โดยการยอมตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย การลงโทษจึงควรมีความหนักเบาให้สมดุล เหมาะสมกับความผิด และใช้เพียงเพื่อป้องกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการละเมิดของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ปรัชญาสัญญาประชาคมนี้จึงเป็นหลักการพื้นฐาน ที่มีผลในการร่างกฎหมาย ของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของบุคคลในสังคมให้มากที่สุด

3.2 ปรัชญาประโยชน์นิยม

ปรัชญาประโยชน์นิยมนี้เชื่อว่า การมุ่งแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง (Profit-seeking) เป็นธรรมชาติของมนุษย์ และมนุษย์มีความอิสระในการที่จะเลือกทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ โดยการเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุติธรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร มากำหนดความผิดและบทลงโทษที่ชัดเจน แน่นนอน โดยไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตัดสินการลงโทษ เนื่องจากนักปรัชญา ตามแนวคิดนี้เชื่อว่า ทุกคนต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และไม่คำนึงถึงเพศ อายุ วัย ระดับสติปัญญา หรือ ข้อแตกต่างอย่างอื่นใด ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามหลักปรัชญาประโยชน์นิยมนี้ จะเห็นได้ว่า ศาลมีหน้าที่เพียงพิจารณาว่า บุคคลนั้น ได้กระทำผิดจริงหรือไม่เท่านั้น กฎหมายจึงต้องมีความเข้มงวดเคร่งครัด แน่นนอน และปราศจากอคติ และหากพบว่าเป็นการกระทำผิดซ้ำ ต้องลงโทษหนักขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดซ้ำเกิดความเข็ดหลาบ ไม่คิดจะกลับไปกระทำผิดอีก ไม่ว่าจะเป็นความผิดลักษณะเดิมหรือลักษณะใด ๆ

3.3 ปรัชญาสุขนิยม

ปรัชญาสุขนิยมนี้ เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับจากสำนักอาชญาวิทยาเดิม โดยมีแนวคิดว่ามนุษย์ทุกคน มีเจตจำนงอิสระ สามารถเลือกจะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ ซึ่งการเลือก

²¹ “แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด” สืบค้นวันที่ 16 มิถุนายน 2558 จาก

เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความสุข (ผลที่จะได้รับ) กับความเจ็บปวด (โทษที่กฎหมายระบุไว้) ทั้งนี้ นักปรัชญาสุขนิยมมองว่า การลงโทษที่มีอัตราส่วนเหมาะสมระหว่าง “ความสุขเสีย” และ “ความรุนแรงของอาชญากรรม” เป็นวิธีการข่มขู่ และยับยั้งไม่ให้บุคคลใด บุคคลหนึ่ง ล่วงละเมิดต่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยการลงโทษต้องมีความชัดเจนแน่นอน เป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยสาเหตุใด นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าแนวคิดนี้สามารถอธิบายถึงการเกิดขึ้นของอาชญากรรม และอาจเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอาชญากรรมในแต่ละประเภทได้ด้วย

จากการศึกษาถึงวิวัฒนาการ ทั้งการก่อกำเนิดของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงแนวความคิดทางปรัชญาที่เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา โดยการลงโทษทางอาญานั้น ต้องมีความแน่นอนและชัดเจน เราจึงควรศึกษาถึงมาตรการบังคับทางอาญา เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดเหล่านั้น

4. มาตรการบังคับทางอาญา

ในทางกฎหมายอาญา เมื่อมีการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมายนั้น จำต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายเช่นกัน ซึ่งการลงโทษได้มีการวางมาตรการการบังคับทางอาญาไว้ เพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดทางกฎหมายเอาไว้ 4 มาตรการ²²

4.1 การแก้แค้นทดแทน

การแก้แค้นทดแทนเป็นหลักการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด ทั้งนี้เป็นไปตามแนวความคิดที่ว่า “ผู้ใดกระทำการใด ย่อมได้รับผลตอบแทนการกระทำนั้น” ซึ่งการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้น จะได้ผลที่ชัดเจนก็ต่อเมื่อ กระทำโดยรวดเร็วและรุนแรง เพราะหากการลงโทษโดยการแก้แค้น ทดแทนนี้ กระทำโดยล่าช้า ประชาชนก็อาจจะขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการลงโทษนั้น และหาทางที่จะดำเนินการแก้แค้นด้วยตนเอง

4.2 การข่มขู่

การลงโทษที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่นี้ เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันการกระทำผิดในอนาคตทั้งของคนที่เคยกระทำผิด และได้รับโทษแล้ว รวมถึงบุคคลทั่วไปที่ยังไม่ได้มีกระทำผิดเกิดขึ้น ซึ่งการลงโทษในลักษณะของการข่มขู่จะกระทำในที่สาธารณะ โดยการลงโทษลักษณะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

²² ภารดร ลีมลิจิต, มาตรการทางกฎหมายต่อบิดามารดา:กรณีบุตรผู้เยาว์กระทำความผิดอาญา, วิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2557, หน้า 32 – 34

4.2.1 เพื่อเป็นการข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดนั้นเอง เพื่อให้เกิดความกลัว เช็ดหลาบจนไม่กล้าที่จะกลับไปกระทำความผิดนั้นซ้ำขึ้นอีก

4.2.2 เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่า หากกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษจากการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้คนทั่วไปทราบถึงผลนั้นเพื่อที่จะเกิดความเกรงกลัว และไม่กล้าที่จะกระทำความผิด

4.3 การคุ้มครองสังคม

มาตรการนี้เป็นการบังคับทางอาญา ที่มีลักษณะเป็นการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยและอันตรายในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ และเพื่อเป็นการตัดขาดผู้กระทำความผิดนั้นออกไปจากสังคม

4.4 การปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด

มาตรการบังคับทางอาญานี้ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดอีกประการหนึ่ง ก็เพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษนั้น กลับมาเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เพราะผู้กระทำความผิดนั้นไม่อาจถูกจองจำไปได้ตลอดกาล ผู้กระทำความผิดต้องกลับมาสู่สังคมเช่นเดิม

หากพิจารณาจากมาตรการการลงโทษเพื่อการปรับปรุงแก้ไขนั้น เป็นการแก้ไข โดยการอบรมบ่มนิสัยผู้กระทำความผิด และเพื่อให้การบำบัดหรืออบรมบ่มนิสัยผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างได้ผล จะต้องมีการแยกประเภทนักโทษเพื่อสะดวกแก่การอบรม เช่น การแยกอายุ แยกประเภทความผิด รวมถึงแยกผู้กระทำความผิดที่พอจะกลับตัวได้ออกมา เพื่อทำการอบรมสั่งสอน ทั้งนี้การอบรมสั่งสอนผู้กระทำความผิดนั้น อาจได้แก่ การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศาสนา ศิลปกรรม และการรักษาพยาบาล

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมาตรการ การลงโทษทางอาญาจะเห็นได้ว่า มาตรการการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้เยาว์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความอ่อนด้อยประสบการณ์ ความรู้สำนึกทางอารมณ์ และความคิดต่ำกว่าผู้ใหญ่ จึงสมควรที่จะใช้มาตรการการลงโทษในลักษณะของการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผู้เยาว์นั้น สามารถกลับมาดำเนินชีวิตในสังคมได้ต่อไป

5. เจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ปัจจุบันจำนวนประชากรในแต่ละประเทศนั้น ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเพิ่มจำนวนตามมา โดยเฉพาะปัญหาในบุคคลช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จนกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งในทุกประเทศที่มีการพัฒนา และเจริญก้าวหน้าก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน และประกอบกับสังคม

ปัจจุบัน มีการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ มากมาย รวมถึงสิทธิของเด็ก จึงเป็นเหตุให้มีการผลักดันให้องค์กรสหประชาชาติ มีการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

จากการที่มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนี้ ทำให้ประเทศต่างๆ มีความตื่นตัวในการที่จะแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน ในประเทศของตน เพราะอนุสัญญานี้แสดงให้เห็นว่า เด็กเป็นบุคคลที่มีศักดิ์และสิทธิ เช่นเดียวกับบุคคลทุกคนในสังคม และเท่าเทียมกับบุคคลเหล่านั้นด้วย

ทั้งนี้หากพิจารณาจากประเทศที่มีการพัฒนาเป็นประเทศที่เจริญแล้วอย่างเช่น ประเทศอเมริกา ได้เป็นผู้นำในการปรับปรุง แก้ปัญหาเด็ก และเยาวชน ตามอนุสัญญาดังกล่าว โดยการรวมศาลคดีเด็กและเยาวชน กับศาลครอบครัว เข้าเป็นศาลเดียวกัน โดยเรียกว่า “ศาลครอบครัว” ซึ่งหากมองระบบศาล ที่มีเพื่อพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชน ของประเทศไทยนั้น ใช้ชื่อศาลที่พิจารณาคดีประเภทนี้ว่า “ศาลเยาวชนและครอบครัว” เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกันกับความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชน และการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กนั้น กฎหมายจึงมีเจตนารมณ์การแก้ปัญหา โดยการให้โอกาสเด็กและเยาวชนมากกว่าการลงโทษให้เด็ดขาด ซึ่งเจตนารมณ์ของการตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวมีด้วยกัน ดังนี้²³

5.1 สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

เพื่อทำให้เด็กและเยาวชนนั้นกลับตัวเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม และเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนนั้น ไม่กระทำความผิดทางอาญา รวมทั้งศาลนั้น ยังมีหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับสิทธิ์และทรัพย์สินของผู้เยาว์ตามกฎหมายอีกด้วย

5.2 การนำความยุติธรรมที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะบุคคลมาใช้

เพื่อมุ่งค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนนั้น ตัดสินใจกระทำความผิด และมุ่งหาสาเหตุที่เป็นแรงผลักดัน ให้เด็กและเยาวชนนั้นกระทำความผิด ซึ่งอาจหมายถึง อายุ การได้รับการศึกษาอบรม สภาพแวดล้อม ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัย อาชีพ หรืออาจหมายถึงฐานะทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจของเด็ก หรือเยาวชนนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของสาเหตุของการกระทำความผิด และส่งผลต่อการพิจารณาของศาล ในการพิจารณาลงโทษหรือกำหนดวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะการกระทำของเด็กและเยาวชนนั้น ๆ

5.3 การนำวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กและเยาวชนแต่ละราย

ซึ่งจากสาเหตุของการกระทำผิดที่แตกต่างกันไป ทั้งในเรื่องของอายุ สภาพแวดล้อม การศึกษาอบรม รวมถึงนิสัยส่วนตัว ทำให้การสั่งการถึงวิธีการแก้ไขหรือการพิพากษาลงโทษก็ต้องแตกต่างกัน ไปด้วย เพราะการสั่งการหรือการมีคำพิพากษา คงต้องคำนึงถึง

²³ ประเทือง ธนิยผล, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556, หน้า 25

อนาคตภายหน้าของเด็กและเยาวชน รายนั้น ๆ ด้วย จึงควรที่จะมุ่งให้การศึกษาอบรมมากกว่าการลงโทษตามกฎหมาย และการสั่งการของศาลนี้ ยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ แล้วแต่พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยไม่ต้องมีการฟ้องร้องคดีใหม่ ซึ่งเห็นได้จากหากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำผิดร่วมกัน เช่นการลักทรัพย์ หรือการทะเลาะวิวาท เมื่อศาลพิจารณาถึงสภาพการและข้อเท็จจริงในการกระทำผิด ที่เกิดขึ้น ศาลอาจมีคำสั่ง หรือคำพิพากษาในความผิดครั้งนี้ แตกต่างกันได้ในแต่ละรายขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง และประวัติของแต่ละคนที่กระทำผิดร่วมกันนั้น

5.4 เป็นการคุ้มครองสถาบันครอบครัว

เพราะจากการศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาการกระทำผิดในเด็กและเยาวชนส่วนมาก ต้นเหตุของปัญหามักจะมาจากปัญหาครอบครัวหรือที่เรียกว่า “บ้านแตก” เช่นครอบครัวที่บิดามารดา แยกทางกัน หรือบิดา มารดา ทะเลาะทู่ตีกันบ่อยครั้ง เป็นต้น ศาลจึงมีวิธีการที่คุ้มครองสถานภาพการสมรส เพราะถือว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ อีกทั้งเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การศึกษาอบรมเด็กและเยาวชน หากสถาบันครอบครัวไม่สามารถให้การอบรมสั่งสอนที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนได้แล้ว ก็จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนนั้น หลงผิดไปกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น กฎหมายจึงให้อำนาจศาลตั้งผู้ประนีประนอม ไกล่เกลี่ย ให้สามภรรยาประนีประนอมกัน หรือหากไม่รักษาสถานภาพของการสมรสไว้ได้ ก็ให้หย่ากันด้วยความเป็นธรรมโดยให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

5.5 การคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพของสตรีและบุคคลในครอบครัว

ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ครอบคลุมถึงการกระทำรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวด้วย การที่ให้บุคคลในครอบครัวสามารถใช้สิทธิร้องขอ ให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการบรรเทาทุกข์ โดยการห้ามผู้ก่อให้เกิดความรุนแรงเข้าใกล้ที่อยู่อาศัย หรือกระทำการอันเป็นการก่อความรุนแรงในครอบครัวขึ้นอีกได้

ทั้งนี้ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ก็เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติและถือว่าเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ให้เจริญรุ่งเรืองมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งหากเด็กและเยาวชนนั้น หลงผิดไปกระทำความผิดโดยอาจเพียงเพราะการด้อยประสบการณ์ การขาดการอบรมสั่งสอนที่ดี ด้วยช่วงวัยที่ไม่รู้ ผิดชอบ ชั่วดี หรืออาจเพราะสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจบังคับ เด็กและเยาวชนเหล่านั้น ควรได้รับการให้โอกาสในการกลับตัว กลับใจ มาเป็นกำลังของประเทศชาติ มากกว่าที่จะต้องได้รับโทษทัณฑ์ตามกฎหมายกลายเป็นตราบาป ติดตัวเด็กและเยาวชนจนเขาเหล่านั้น มองว่าตัวเอง ไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดี ให้ได้รับความเห็นใจจากสังคมได้อีก จนต้องกลายเป็นอาชญากรไปในที่สุด

6. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

การที่ทุกชาติต่างมองว่าเด็กและเยาวชนว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และเป็นผู้ที่ จะมาพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต จึงควรที่จะต้องมีการพัฒนาและให้การคุ้มครองเด็กจากการ ถูกเอารัดเอาเปรียบ ของคนรอบข้างและสังคม แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเด็กและเยาวชน จึงเป็นประเด็น ที่สำคัญ ในด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งในสังคมอดีตมองว่าปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน เป็นเรื่องเฉพาะภายในครอบครัว เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่อยู่ในความดูแลของบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง ถ้าจะให้ความช่วยเหลือหรือพิจารณาถึงปัญหาของเด็กและเยาวชน จะพิจารณาเพียงใน แง่ของความเมตตา สงสาร มากกว่าในแง่ของสิทธิเด็ก

ดังนั้น การปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองประชาชน โดยรัฐที่เกิดขึ้นจึงมิใช่แต่เพียงการ คุ้มครองสิทธิของผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเท่านั้น แต่ต้องให้ความสนใจต่อตัวเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งในปัจจุบัน สิทธิเด็กและเยาวชนได้กลายเป็นจุดสนใจในระดับสังคม โดยผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคล ที่มีส่วนสำคัญ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วย โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีและการสร้าง สภาพแวดล้อมที่ดี ให้แก่เด็กและเยาวชน อีกทั้งภาครัฐ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทางสังคมรวมถึงชุมชน และภาคธุรกิจ ต่างก็ควรเข้ามามีส่วน ในการประสานความร่วมมือที่จะร่วมพัฒนา ปกป้อง คุ้มครองและ พิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน เพื่อไม่ให้ถูกทอดทิ้ง ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกทารุณ ทั้งทางร่างกายและ จิตใจ เมื่อเด็กตกอยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก จึงได้รับความ สนใจในระดับนานาชาติ

6.1 แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ²⁴

การคุ้มครองเด็กที่มีความเป็นสากลนั้น ย่อมต้องมีการปฏิบัติที่เฉพาะไปตามแต่ละสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละสังคม เช่น การกำหนดความหมายของคำว่า “เด็ก” ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ให้คำนิยามของ “เด็ก” ว่าหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะ ก่อนหน้านั้น ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น แต่เมื่อนำมาใช้ในสังคมไทยพบว่า กฎหมายไทย มีบทบัญญัติ นิยามความหมายของเด็กที่แตกต่างกันออกไป เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ อีกทั้งยังมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปี พ.ศ.2542 ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” หมายถึง คนที่มีอายุยังน้อย ซึ่งแม้ว่าจะมีการกำหนดคำนิยาม

²⁴ “แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด” สืบค้นวันที่ 16 มิถุนายน 2558 จาก

ความหมาย ของเด็กแตกต่างกันไป แต่ด้วยเหตุที่ว่าสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการ คุ้มครองและคุ้มครองโดย ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ

องค์การระหว่างประเทศจึงได้พยายามกำหนดข้อพึงปฏิบัติ และกติการะหว่างประเทศ ที่รับรองและส่งเสริมสิทธิของเด็กให้รัฐบาลต่าง ๆ ถือปฏิบัติ ดังเห็นได้จากแนวคิดในการรับรอง สิทธิเด็ก ที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศและข้อตกลงต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

6.1.1 กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดย ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งได้มีการประกาศปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการ ช่วยเหลือดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมถึงความต้องการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้ง ก่อนและหลังเกิด

6.1.2 ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 (พ.ศ.2467) ที่นครจีวา ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ว่าด้วยเรื่องเด็กจำเป็นต้องได้รับอาหาร การรักษาพยาบาล และการช่วยเหลือโดย ถือว่าเด็กเป็นเป้าหมายแห่งการเอาใจใส่

6.1.3 ปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติ รับรองว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษในฐานะพลเมือง

6.1.4 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เกี่ยวกับสิทธิเด็กที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 10 ว่ารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับรองว่ามาตรการ คุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมด โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะสาเหตุจาก พ่อแม่หรือเจื่อนไขอื่น ๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและสังคม การจ้าง ให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรม หรือสุขภาพ หรือเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือน่าจะขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กก็ควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำ ซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำไม่ได้และควรลงโทษโดยกฎหมาย

6.1.5 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เกี่ยวกับ สิทธิเด็กกำหนดว่า “เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็น แก่สถานะ แห่งผู้เยาว์ในส่วนของครอบครัวของตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องจาก เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด”

6.1.6 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็กเป็น พิเศษ โดยกำหนดหลักการเพื่อการคุ้มครองเด็กทั้งร่างกาย ชีวิต เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็กไว้ อย่างชัดเจน คือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแก หรือถูกละเมิดสิทธิ เหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้งสวัสดิภาพไม่ว่ากรณีใด ๆ นอกจากนี้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังได้กำหนด หลักการว่าด้วย “ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก” อันเป็นแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเป็นฐานคุณค่า

สำคัญที่นักวิชาชีพตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลคุ้มครองเด็กต้องให้ความสำคัญและยึดถือปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในข้อที่ 37 จนถึงข้อที่ 41 ดังนี้

“ข้อที่ 37 รัฐภาคีประกันว่า

1) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

2) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการการจับกุมกักขังหรือจำคุก เด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

3) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี แต่กำเนิดของมนุษย์และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือตอบโต้ และการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

4) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจ อื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลางและที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการ เช่นว่า

ข้อที่ 38

1) รัฐภาคีรับที่จะเคารพ และประกันให้มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับรัฐภาคี ในกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็ก

2) รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่สามารถกระทำได้ทั้งปวงที่จะประกันว่าบุคคลที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

3) รัฐภาคีจะหลีกเลี่ยงการเกณฑ์บุคคลใด ๆ ที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี เข้าประจำกองทัพ ในการเกณฑ์บุคคลที่มีอายุถึง 15 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปี นั้น รัฐภาคีจะพยายามเกณฑ์บุคคลที่มีอายุมากที่สุดก่อน

4) ตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในอันที่จะคุ้มครองประชาชนพลเรือน ในการพิพาทกันด้วยอาวุธนั้น รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่สามารถกระทำได้ ทั้งปวงที่จะประกันให้ความคุ้มครอง และดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการพิพาทกันด้วยอาวุธ

ข้อที่ 39

รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใด ๆ การแสวงประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือด่าซ้ำโดยรูปแบบอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าว จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

ข้อที่ 40

1) รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

2) เพื่อการนี้และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

(1) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

(2) เด็กทุกคนถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

ก. ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

ข. ได้รับการแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสม โดยบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

ค. ได้รับการตัดสินใจโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็น

ประโยชน์สูงสุดกับเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุของเด็ก หรือ สถานการณ์บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

ง. จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

จ. หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาทำให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใด ที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

ฉ. ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

ช. ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

3) รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมายกำหนดกระบวนการวิธีพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหาตั้งข้อหา หรือ ถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(1) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

(2) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัย กระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมายจะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

4) การดำเนินงานต่าง ๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแลแนะแนวและควบคุมการให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแลแผนงาน การศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิดของเด็ก

ข้อที่ 41

ไม่มีส่วนใดในอนุสัญญานี้จะมีผลกระทบต่อบทบัญญัติใด ๆ ซึ่งชักจูงให้สิทธิของเด็กบังเกิดผลมากกว่า ซึ่งอาจปรากฏอยู่ใน

1) กฎหมายของรัฐภาคี หรือ

2) กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับกับรัฐนั้น”

ซึ่งในปีพุทธศักราช 2535 ประเทศไทย ได้เข้าร่วมให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับนี้ และในทุก ๆ 5 ปี ประเทศที่เข้าร่วมในอนุสัญญานี้ จะต้องรายงานความก้าวหน้าเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็ก ซึ่งประจำอยู่ที่ กรุงเจนีวา และมีหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของแต่ละประเทศ ในเรื่องของการรับประกันสิทธิต่างๆ ของเด็กที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนี้

ประเทศไทยได้จัดทำรายงานความก้าวหน้า เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็ก ฉบับล่าสุด (ฉบับที่ 3 และ 4) เมื่อ พ.ศ. 2555 และคณะกรรมการสิทธิเด็ก ได้ให้ข้อสังเกตว่าการดำเนินงานของประเทศไทย มีความก้าวหน้าหลายประการ ในส่วนของร่างกฎหมายและจัด โครงสร้างของรัฐ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็ก และปกป้องสิทธิของพวกเขา ทั้งนี้คณะกรรมการสิทธิเด็ก ยังมีความห่วงใยประเทศไทยในหลายๆด้าน ได้แก่²⁵

- 1) การปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กผู้ลี้ภัย
- 2) การบังคับใช้กฎหมาย
- 3) การกำกับดูแล และการเก็บข้อมูล
- 4) งบประมาณของประเทศไทยในการทำงานด้านเด็ก
- 5) การพัฒนากลไกคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้าย และถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ทั้งที่เกิดในครอบครัว และนอกครอบครัว
- 6) การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานแก่เด็กที่ขาดโอกาสที่สุด ได้แก่ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กผู้ลี้ภัย เด็กเร่ร่อน เด็กอพยพ เด็กยากจน เด็กที่กระทำผิด และเด็กที่ถูกค้ามนุษย์ เด็กกพิการ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้
- 7) อายุขั้นต่ำของเด็กที่ต้องรับโทษทางกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ที่อายุ 10 ขวบ ซึ่งเป็นอายุที่ต่ำเกินไป
- 8) ความเหลื่อมล้ำในสังคม

ทั้งนี้ทุกประเทศทั่วโลก ได้เข้าร่วมให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็กฉบับนี้ ยกเว้นแต่ ประเทศโซมาเลีย ประเทศซูดานใต้ และรวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา

6.2 แนวคิดการคุ้มครองเด็ก ตามกฎหมายต่างประเทศ

6.2.1 ประเทศสหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ)

แนวคิดการทำงานด้านเด็ก เกิดขึ้นชัดเจนในรูปแบบของการจัดสวัสดิการสำหรับเด็ก ในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมศตวรรษที่ 18 โดยประเทศอังกฤษ เป็นประเทศแรกที่พยายามคิดค้นการจัดสรรบริการต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัวและเด็ก ทั้งนี้สาเหตุมาจากการปฏิวัติ

²⁵“อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)” สืบค้นวันที่ 2 กันยายน 2558 จาก www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html

อุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการอพยพจากถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่แหล่งอุตสาหกรรม เพื่อหางานทำ เป็นเหตุให้ ความต้องการแรงงานเด็กเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่าแรงที่นายจ้างจ่ายให้เด็กมีอัตราต่ำกว่าเมื่อเปรียบ กับค่าจ้างในการจ้างแรงงานผู้ใหญ่ อีกทั้งการควบคุมบังคับบัญชาเด็กนั้นง่ายกว่าผู้ใหญ่ และเด็กจะถูก ใช้แรงงานอย่างหนักเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ในบางกรณีมีการทารุณเด็กเพื่อให้ทำงานได้ตามเป้าหมาย โดยละเลยการเอาใจใส่ดูแล ในเรื่องความปลอดภัยของเด็ก ซึ่งในบางรายอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต การที่เด็กถูกนำไปใช้แรงงานอย่างหนักและขาดสวัสดิภาพ ขาดการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร รัฐบาลอังกฤษ ในสมัยนั้น จึงเห็นความสำคัญและออกพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันรักษาและคุ้มครองเด็ก ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานมาบังคับใช้

ทั้งนี้ปรากฏว่าใน ค.ศ.1945 รัฐบาลอังกฤษ ได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเข้ามา ทำการสำรวจเด็กประเภท อนาคตา เร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาวางแผน เพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งถือว่าเป็นคณะกรรมการชุดแรกที่ตั้งขึ้น เพื่อรับผิดชอบต่องาน สวัสดิการด้านเด็ก โดยการดำเนินงานประเทศอังกฤษได้ใช้กฎหมาย “The Children Act 1948” เป็นหลัก ในการทำงานด้านเด็ก โดยบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดสวัสดิการ สำหรับเด็กทุกคน ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ซึ่งได้แก่ เด็กปกติ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กกำพร้า อนาคตา ซึ่งในเวลาต่อมาแนวการจัดสวัสดิการของประเทศอังกฤษ ได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบแนวคิดของ การจัดสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความเหมาะสม กับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของประเทศนั้น ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย

6.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในสมัยโบราณของประเทศ สหรัฐอเมริกา ไม่ต่างจากการก่ออาชญากรรม หรือการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ การพิจารณาคดีและ การลงโทษ กำหนดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ยกเว้น การกระทำความผิดจะเกิดขึ้นเพราะ เด็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ การกระทำความผิดนั้น ถือว่าไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะยังไร้เดียงสา ยังไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ต่อมาได้มี การขยายช่วงอายุจาก 7 ขวบเป็น 10 ขวบ แต่เด็กที่มีอายุ 11 ขวบขึ้นไปก็ยังคงต้องได้รับการปฏิบัติ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด และใน ค.ศ.1946 ปรากฏว่ามีการจำคุกของเยาวชนอายุ 14 ปี และต่ำกว่าไว้ในเรือนจำทั้งของมลรัฐและสหรัฐอเมริกา

ต่อมา ในศตวรรษที่ 19 เกิดแนวคิดปรัชญาการลงโทษใหม่ ทำให้เด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิด ไม่ต้องถูกลงโทษแบบผู้ใหญ่และใน ค.ศ.1824 ได้มีการจัดสร้างสถาน ฝึกอบรม สำหรับเด็กที่ต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุก แยกออกจากผู้ใหญ่ที่ต้องโทษ

ในปี ค.ศ.1961 มลรัฐอิลลินอยส์ ได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูง รับผิดชอบ ดูแล เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 6-17 ปี และกระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยที่เจ้าหน้าที่

ชั้นสูงนั้น มีอำนาจในการตัดสินให้รอลงอาญาและส่งไปโรงเรียนเพื่อฝึกอบรม ปรับปรุงแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดี และกลับมาใช้ชีวิตปกติได้ ในสังคมเมื่อพ้นโทษออกมา แต่ต่อมาอำนาจหน้าที่ดังกล่าวก็ได้ไปให้ผู้พิพากษาประจำศาลอาญา อีกทั้งมลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา เช่นนิวยอร์ก แมสซาชูเซตส์ ก็ได้มีการกำหนดแยกการพิจารณาคดีเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากคดีของผู้ใหญ่ และวิธีการพิจารณาคดี ก็จะมีกระบวนการที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ และในที่สุดเมื่อปี ค.ศ.1899 ก็มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้น แห่งแรกในโลกที่ Cook county มลรัฐอิลลินอยส์สหรัฐอเมริกา และในปี ค.ศ.1938 รัฐบาลกลาง สหรัฐอเมริกา ก็มีระบบศาลเยาวชนเหมือนกับมลรัฐทั้งหลาย หลังจากนั้นระบบศาลเยาวชน ก็ได้แพร่หลายไปเกือบทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยก็รับเอาปรัชญาและการจัดตั้งศาลเยาวชนมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2494

7. ศาลเยาวชนและครอบครัวในต่างประเทศ

7.1 สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ)

ในสหราชอาณาจักร หรือประเทศอังกฤษนั้น ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยเมื่อ ค.ศ. 1989 สหราชอาณาจักร ได้มีการบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน และคดีครอบครัวขึ้นใช้บังคับ ซึ่งเมื่อมีคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัวเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจศาลใด ศาลนั้นก็จะนำกฎหมายเด็กฉบับนี้ ขึ้นมาใช้พิจารณาและพิพากษา เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนและครอบครัวได้ทั่วประเทศ

7.1.1 ศาลคดีเด็กและเยาวชนในอังกฤษ²⁶

กฎหมายของอังกฤษได้ให้คำนิยามของคำว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลซึ่งอายุต่ำกว่า 17 ปี ซึ่งศาลนี้มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและอาญา ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กที่เกรง หนีเรียน รวมถึงเด็กที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย โดยมีหลักการว่า ในการพิจารณาคดีที่มีเด็กเป็นจำเลย ต้องพิจารณาถึงหลักการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ และเมื่อมีความจำเป็น ก็ต้องทำการแยกเด็กออกจากสิ่งแวดล้อม หรือสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และหากจำเป็นต้องควบคุมตัวเด็กไว้ เพื่อการพิจารณา กฎหมายอังกฤษนั้นห้ามมิให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้าไปควบคุมในเรือนจำ หากแต่ต้องส่งตัวไปควบคุมที่สถานควบคุมเด็ก เว้นแต่ศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้น มีนิสัยหรือพฤติกรรมเลวร้ายก็สามารถส่งตัวเด็กนั้น ไปควบคุมในเรือนจำได้

²⁶ ประเทือง ธนียผล , กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556, หน้า 40 – 42.

ในกระบวนการพิจารณาศาล มีอำนาจบังคับให้บิดามารดาของเด็กหรือเยาวชน เข้ารับฟังการพิจารณาดำเนินคดีตลอดเวลา เว้นแต่ศาลเห็นว่าไม่จำเป็น และในกระบวนการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชน จำเป็นต้องมีพนักงานคุมประพฤติในท้องถิ่นของเด็กนั้น มาให้การต่อศาล ถึงความประพฤติและชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาล รวมถึงสภาพแวดล้อม การศึกษา สุขภาพและนิสัยของเด็กนั้น ทั้งนี้การพิจารณาให้ทำเป็นการลับ ซึ่งในการพิจารณาคดีเด็ก และเยาวชนนี้ องค์คณะของผู้พิพากษาจำต้องมีตุลาการที่เป็นผู้หญิง 1 คน อีกทั้งตุลาการที่พิจารณา พิพากษาคดีเด็กและเยาวชนนั้น ก็เป็นตุลาการในศาลผู้ใหญ่ด้วย ทำให้มีการผสมผสานในความคิด และทัศนคติระหว่างศาลผู้ใหญ่กับศาลคดีเด็กและเยาวชน และมีการประสานความร่วมมือระหว่าง กระบวนการยุติธรรม อย่างใกล้ชิดด้วย

เมื่อพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้น ได้กระทำความผิดตามกฎหมาย ศาลอาจใช้วิธี สำหรับเด็กในการตัดสิน คือ การว่ากล่าวตักเตือน หรือปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติ หรือ อาจถึงขั้นส่งตัวไปฝึกอบรมนิสัย ในโรงเรียนฝึกอบรม หรือสถานแรกรับไม่เกิน 1 เดือน หรืออาจ ถึงขั้น ถูกส่งตัวไปสถานกักกันก็ได้ หรือให้เด็กหรือเยาวชนนั้นชำระค่าปรับเอง หรือบังคับให้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองชำระค่าปรับแทน หากแต่ศาลมักจะไม่วางโทษปรับเพราะเหตุผลว่า โดยปกติผู้ที่ไม่ชำระ เงินค่าปรับ จะถูกส่งตัวไปยังเรือนจำ ศาลเห็นว่าการส่งตัวไปสถานดังกล่าว ไม่เหมาะสม เว้นแต่ศาล เห็นว่าการส่งตัวนั้นเป็นการสมควรแล้ว

7.1.2 ศาลครอบครัวของอังกฤษ

ในอังกฤษการพิจารณาคดีครอบครัวจะกระทำในศาล High Court, County Court หรือ Magistrates Court หากแต่กระบวนการพิจารณาของแต่ละศาลนั้น ใช้ลักษณะการพิจารณาคดีในทำนองเดียวกัน คือ เป็นการพิจารณาคดีที่ค่อนข้างง่ายไม่เป็นทางการ แต่ใน Magistrates Court การพิจารณาเป็นการพิจารณาแบบลับ

ในคดีครอบครัวของอังกฤษ การยื่นฟ้องคดีนั้น กระทำด้วยวาจาต่อหน้า Justice of the peace 3 คน ทั้งนี้ต้องประกอบด้วย ชายและหญิงอย่างน้อยหนึ่งคน และในการพิจารณาคดีจะกระทำการพิจารณาแบบลับ และผู้พิพากษาอาจขอให้พนักงานคุมประพฤติ หรือ บุคคลอื่นทำการไกล่เกลี่ย ให้คู่กรณีตกลงประนีประนอมได้ ทั้งนี้ไม่ว่าการพิจารณาจะอยู่ในชั้นใด ของศาลจะไม่มีทนายความทำหน้าที่แทนคู่ความ แต่จะมีพนักงานศาลหรือนักกฎหมายคอยช่วยเหลือ คู่ความนั้นแทน ทั้งนี้ การพิจารณาคดีในศาลครอบครัวเป็นกระบวนการพิจารณาโดยรวบรัด และไม่เป็นทางการ อีกทั้งอาจเป็นการพิจารณาโดยลับ และผู้พิพากษามีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่พิพาทได้ตามที่เห็นสมควร

7.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา²⁷

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีการแบ่งการปกครองในลักษณะของมลรัฐ และในแต่ละมลรัฐนั้น ยังมีการแบ่งชั้นการปกครองเป็นจังหวัดและอำเภอเมืองหรือนคร และในแต่ละมลรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ยังแบ่งแยกการปกครองเป็นของตนเองและมีการออกกฎหมายมาใช้บังคับเพียงในมลรัฐของตน หากแต่กฎหมายนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ

7.2.1 ศาลเด็กและเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อมลรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมายมาใช้บังคับใช้กันเอง ภายในแต่ละมลรัฐ จึงมีการออกกฎหมายคดีเด็กและเยาวชนของแต่ละมลรัฐซึ่งมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ การจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนนั้น ในบางมลรัฐอาจจัดเป็นเพียงแผนกหนึ่งในศาลธรรมดา หรือในบางมลรัฐอาจจัดตั้งขึ้นเป็นศาลเอกเทศออกจากศาลธรรมดาก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันมลรัฐส่วนใหญ่ นิยมจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนออกมาเป็นเอกเทศจากศาลธรรมดา เพื่อมิให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปะปนกับคดีของผู้ใหญ่อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งศาลเด็ก และเยาวชนในทุกมลรัฐ และในบางมลรัฐได้มีการพัฒนาปรับปรุงขึ้นเป็นศาลครอบครัว

ลักษณะการดำเนินงานของศาลเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ

- 1) ศาลจะมีวิธีพิจารณาที่ยืดหยุ่น ผ่อนปรน เพื่อการคุ้มครองมากกว่าการลงโทษ
- 2) ใช้วิธีพิจารณาแบบไม่เป็นทางการ และรวบรัด เจ้าพนักงานจะใช้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนนี้มากกว่าการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่
- 3) การพิจารณาคดีจะกระทำโดยไม่เปิดเผย กฎหมายบางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีการกำหนดห้ามเผยแพร่ข่าว ห้ามถ่ายรูปเด็กในขณะพิจารณาคดีในศาล ทั้งนี้โดยประเพณีแล้ว ถือว่าการบันทึกประวัติของเด็กนั้น เป็นความลับ
- 4) ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในชั้นศาลในหลายมลรัฐนั้น ในการพิจารณาเป็นการหาข้อเท็จจริงว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีปัญหาหรือไม่ และสมควร ที่จะแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่

ศาลเด็กและเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เริ่มแรกเป็นการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาที่เชี่ยวชาญเรื่องเด็ก โดยการดำเนินการไกล่เกลี่ยหรืออาจปล่อยให้โดยมีการคุมประพฤติ แทนการใช้กฎหมาย สำหรับผู้ใหญ่ในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งตามกฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้ที่มีอายุในเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยทั่วไป ได้แก่ “เด็ก” คือ ผู้ที่อายุไม่เกิน 14 ปี และ “เยาวชน” คือ

²⁷ Dean J. Champion (2001), the Juvenile Justice System, Prentice Hall Upper Saddle River, New Jersey U.S.A.

ผู้ที่อายุกว่า 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี ซึ่งโดยทั่วไปศาลเด็กและเยาวชน มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในทุกกรณี และทุกพื้นที่ หากแต่ยกเว้น การกระทำ ความผิดในบางเรื่อง เช่นการก่อคดีร้ายแรงถึงขั้นเป็นคดีอุกฉกรรจ์ รวมถึงความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ แผนกจำศาล (แผนกธุรการของศาล) แผนกควบคุมดูแลระหว่างพิจารณาคดี สถานฝึกและอบรมเด็ก หน่วยงานทางสุขภาพจิต ตลอดจนหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ในสังกัดศาล ส่วนกองคุมประพฤติส่วนใหญ่อยู่ในบังคับของศาล จะมีเพียงบางมลรัฐเท่านั้นที่อยู่ในหน่วยงานปกครองท้องถิ่น

แต่ในบางมลรัฐ ศาลคดีเด็กและเยาวชนก็อาจพิจารณาคดี ซึ่งผู้ใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้อาจเป็นเรื่องที่บิดา มารดา ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การทอดทิ้งเด็กและเยาวชน การใช้แรงงานเด็ก การไม่ให้การศึกษาที่สมควรแก่เด็ก รวมถึงการที่ผู้ใหญ่กระทำความผิดต่อเด็ก เป็นต้น ซึ่งโครงสร้างและอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน ในสหรัฐอเมริกา แต่ละมลรัฐก็มีความแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน ก็ครอบคลุมไปถึงคดี ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เด็กจรจัด เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่พึ่งตัวเองไม่ได้ ทั้งนี้ ยังหมายรวมถึงกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายที่ ประสงค์จะใช้บังคับกับเด็กและเยาวชนเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนในกรณีที่เป็นการกระทำผิดร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ซึ่งมีโทษประหารชีวิตหรือเบากว่านั้น ในบางมลรัฐ ก็อาจให้อำนาจการพิจารณาคดีเป็นของศาลอาญา แต่ในบางมลรัฐก็ยังให้อยู่ภายใต้ อำนาจการพิจารณาของศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งศาลคดีเด็กและเยาวชนก็จะส่งตัวเด็ก และเยาวชน ที่กระทำความผิดนั้น ไปให้ศาลผู้ใหญ่พิจารณาพิพากษาต่อไป

โดยปกติแล้วอำนาจในการพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาคดีเด็กและเยาวชน ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งในการใช้อำนาจนั้น อาจมีคำสั่งให้ตัดเตือนว่ากล่าวเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดแล้วก็ปล่อยตัวไป หรืออาจสั่งปรับ หรือสั่งคุมประพฤติ หรืออาจพิจารณาสั่งให้ส่งตัวไปฝึกอบรม โดยปกติจะไม่มีกำหนดเวลา แต่จนกว่า เด็กและเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ ด้วยเหตุการณ์ใช้อำนาจของศาลนี้เป็นจุดอ่อนของศาลคดีเด็ก และเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อย เมื่อกระทำความผิด อาจถูกควบคุมตัวไว้เป็นระยะเวลาที่ยาวนานจนเกินไป จึงได้มีการให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการหา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ตลอดจนประวัติความเป็นมา ความลำบากของเด็กและเยาวชน อันเป็นสาเหตุให้ต้องกระทำความผิดให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาในเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ให้ตรงจุดมากที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการคุ้มครองเด็กนั่นเอง

7.2.2 ศาลครอบครัวในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁸

การจัดตั้งศาลครอบครัวนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นประเทศแรกที่มีการจัดตั้งอย่างชัดเจน เพราะเหตุเนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่สภาพสังคมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งมีทั้งคนต่างเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งการเสื่อมลงของศีลธรรม ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งในขณะเดียวกันความเจริญทางด้านวัตถุและเศรษฐกิจก็เพิ่มสูงขึ้น

ดังนั้น เมื่อมีปัญหาครอบครัวและสังคมเพิ่มมากขึ้น จึงมีการรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของสตรีและเรียกร้องให้รัฐคุ้มครองสตรีและเด็กมากขึ้น จากการเรียกร้องนั้น ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายครอบครัวเพื่อให้สอดคล้องต่อสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยให้กฎหมายครอบครัวนั้น มีผลครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว สตรี และเด็ก โดยการให้สิทธิมากขึ้นและรัฐก็ให้ความช่วยเหลือมากขึ้น

แต่เมื่อรัฐให้สิทธิและความช่วยเหลือมากขึ้น กลับทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องประสบกับปัญหาการทำแท้งที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี และเกิดปัญหาการทอดทิ้งเด็ก ซึ่งเป็นการผิดกฏการเลี้ยงดูเด็ก ให้รัฐเป็นผู้เลี้ยงดูตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ดังนั้น เมื่อรัฐมีรายจ่ายมากขึ้น จึงต้องขึ้นภาษีแก่ประชาชน และเป็นผลกระทบต่อประชากรที่เป็น โสคมมากกว่าเดิม

ผลกระทบจากการให้สิทธิและความช่วยเหลือที่มากขึ้น นอกจากปัญหาการทำแท้งแล้ว ก็ยังมีปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้นด้วย จึงเป็นภาระหนักของศาลครอบครัวที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยให้คู่สามีภรรยากลับมาคืนดีกัน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสังคม และถือว่าการสร้างกุศลด้วย

7.3 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมต่ำมาก หากแต่ประเทศญี่ปุ่น มีการบัญญัติกฎหมายที่ใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เรียกว่า Shonenho หรือ The Juvenile Law ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1949 ซึ่งในมาตรา 1 ของกฎหมายถือเป็นสาระสำคัญของการบัญญัติกฎหมาย คือเพื่อบ่มุ่ที่จะแก้ไขและปรับปรุงเด็ก

ทั้งนี้ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนเช่นกัน ซึ่งใช้เกณฑ์อายุขั้นต่ำที่เด็กต้องรับผิดชอบอาญาคืออายุ 14 ปี และเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี จะถูกดำเนินคดียังศาลเยาวชน

²⁸ Harry D. Krause (1976), Family Law : Case and Material American Cassbook Series , West Publishing Company. St.Paul Menesota, pp. 55 – 56.

และการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น จะมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการพิจารณาคดีเยาวชนมาพิจารณาคดี เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นนั้น เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิด จะมีการตรวจสอบสภาพจิตใจของเด็กว่ามีความผิดปกติหรือไม่ หากมีสภาพจิตใจที่ผิดปกติก็จะถูกส่งตัวไปยังสถานบำบัด แต่ถ้าสภาพจิตใจปกติก็จะถูกดำเนินคดีในศาลเยาวชน ทั้งนี้การดำเนินคดีของศาลเยาวชนจะเน้นในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเด็กเป็นหลัก เพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้นสามารถกลับตัวเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศได้

รูปแบบของศาลเยาวชนของประเทศญี่ปุ่นนั้น จะตั้งอยู่ที่เดียวกับศาลจังหวัด มีสถานที่ตั้งของศาลเยาวชนอยู่ในห้องที่ต่างๆ รวม 77 ศาล ภายใต้แนวคิดใจการรักษาไว้ซึ่งความสุขของครอบครัว และการอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ประเทศญี่ปุ่นได้รวมศาลครอบครัวไว้เป็นศาลเดียวกัน กับศาลคดีเด็กและเยาวชน เรียกว่า “ศาลครอบครัว (Family Court)” ซึ่งแบ่งเป็น 2 แผนก คือ

7.3.1 แผนกคดีเด็กและเยาวชน มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและกฎหมายว่าด้วยเด็กและเยาวชน

7.3.2 แผนกคดีครอบครัว มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และมีอำนาจใช้วิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในครอบครัวทุกเรื่อง รัฐบาลญี่ปุ่นมีมาตรการปรับปรุงเยียวยาเด็ก ที่กระทำความผิดโดยมุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจสาเหตุของปัญหา และการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของเด็กและเยาวชน²⁹ ซึ่งได้แก่

- 1) ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต โดยชี้แนะให้เข้าใจถึงโทษของการกระทำความผิด และชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งรวมถึงวิธีสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง
- 2) ส่งเสริมให้มีการจ้างงานในระยะยาว โดยส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน และติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง
- 3) การตัดความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ
- 4) ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนสนับสนุนเด็กและเยาวชนในการพัฒนาตนเอง
- 5) การใช้มาตรการเยียวยาให้สอดคล้องต่อเนื่อง เช่น การให้ความสำคัญต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในช่วงอายุต้น 20 ปี และการนำข้อมูลการรักษาในอดีตมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

²⁹ กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, การกระทำทางอาญาของเด็กและเยาวชนในญี่ปุ่นและการป้องกันการก่อคดีซ้ำ, ค้นคว้าวันที่ 10 มิถุนายน 2558 จาก www.eastasiawatch.in.th/downloads/files/criminal_youth%202554.doc

6) การดำเนินมาตรการเยียวยาอย่างครอบคลุม โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาความซับซ้อน

8. แนวคิดการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย

สังคมไทยในอดีตนั้น เป็นสังคมในลักษณะที่ให้อำนาจและสิทธิแก่บิดามารดาเหนือบุตร ซึ่งเห็นได้จากกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีเนื้อความตอนหนึ่งว่า “วิสัยคนตระกูลต่างมีแต่คิดจะหาเงินหาทอง ย่อมข่มขืนบุตรหลานของตัวเองไปขาย เอาไปให้ ให้ไปต้องทนยากอยู่ในที่ที่ตัวจะได้เงินได้ทองมาก แต่บุตรไม่ควรที่จะต้องยากเพราะบิดา มารดา จึงต้องตัดสินให้ตามใจบุตรสมัคร” หากแต่ในทางปฏิบัติ บิดา มารดา กลับขายบุตรหลานของตนไปในราคาสูงและบุตรหลานไม่ได้สมัครใจ จึงไม่อยู่ในการรับรองของกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้รัชกาลที่ 4 จึงได้ประกาศกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการขายบุตรของบิดามารดาว่าจะกระทำได้ ต้องให้บุตรหลานยินยอมให้ขายได้ ราคาเท่าใดก็ขายได้เพียงเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าประกาศดังกล่าวนี้ เป็นกฎหมายที่สร้างหลักประกันสิทธิให้แก่เด็กฉบับแรกของประเทศไทย

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 สิทธิและหน้าที่ของเด็กก็ยังคงอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองดูแลของ บิดา มารดา โดยไม่มีเงื่อนไขยกเว้น จนนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว โดยในกฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาเหนือบุตรไว้ในมาตรา 1567 บัญญัติว่า

“ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ

- (1) กำหนดที่อยู่ของบุตร
- (2) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- (3) ให้บุตรทำงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะารูป
- (4) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้บิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้ปกครองนั้น มีอำนาจและสิทธิเหนือสิทธิของบุตรได้เพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ทำให้การลงโทษบุตรด้วยเหตุผลอื่น หรือแม้แต่การใช้อำนาจหรือสิทธิอย่างอื่น นอกเหนือที่กฎหมายกำหนดนั้น ไม่ได้

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น เดิมกฎหมายกำหนดให้ใช้วิธีตามกระบวนการยุติธรรมที่ใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่มาใช้กับเด็กและเยาวชนด้วย ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด เด็กและเยาวชนนั้นจะถูกส่งตัวไปยังโรงเรียนฝึกอาชีพตาม

พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2478 และสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 โดยกำหนดวิธีการพิเศษ ซึ่งเน้นการสงเคราะห์ บำบัดรักษา และการแก้ไขแทนการลงโทษจำคุก ทั้งนี้ โดยให้อำนาจศาลสั่งให้เด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับไม่เกิน 15 ปี ที่ไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยปราศจากเหตุอันควร ไปไว้ยังโรงเรียนฝึกอาชีพ

โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ.2479 เพื่อทำการฝึกอบรมเด็กที่กำหนดไว้ และกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กซึ่งกระทำความผิดที่มีอายุไม่ครบ 18 ปี แต่สำหรับผู้ต้องโทษที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ได้มีสถานที่ควบคุมเป็นพิเศษถือเป็นการแยกควบคุมผู้ต้องโทษเป็นครั้งแรก และได้ปรับปรุงสถานที่ดังกล่าวขึ้นเป็นทัณฑสถานวัยหนุ่ม ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้โอน โรงเรียนฝึกอาชีพไปให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการ ณ เขาวชนบ้านห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2481 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่จัดการกับเด็กนักเรียนหรือเด็กก่อนหน้าที่ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีสารวัตรนักเรียนเพื่อทำการควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนที่เร่รอน หรือมีความประพฤติไม่เหมาะสมนอกโรงเรียน โดยจะว่ากล่าวตักเตือนและแจ้งเหตุให้โรงเรียนทราบพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ใช้ได้เฉพาะในเขตพระนครเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไว้ช้อยู่ก่อน ที่จะมีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชน หากแต่พบว่ายังมีข้อบกพร่องและอุปสรรคในการปฏิบัติและการใช้กฎหมาย เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน หลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ส่วนวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในระหว่างที่ถูกจับกุมและอยู่ในระหว่างพิจารณาตัดสิน ไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการไว้ เด็กและเยาวชน จึงได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิด ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น

ต่อมาได้มีกลุ่มผู้นำทางศีลธรรม (Moral Entrepreneurs) ที่มีความเชื่อว่าบรรดาเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัย ควรมีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้น ตามกรอบแนวความคิดการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาที่ว่า “รัฐในฐานะผู้ปกครองที่มีอำนาจที่จะเข้าแทรกแซงครอบครัเมื่อครอบครัวยุติปัญหา หรือทำหน้าที่ของตนบกพร่อง และให้แยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากผู้ใหญ่ที่กระทำผิด”

โดยแนวความคิดดังกล่าว เป็นส่วนช่วยกระตุ้นและผลักดันให้รัฐบาลไทยสนใจที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2482 ในสมัย

รัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ได้ส่ง หลวงปานี ศรีศีลวิสุทธิ ไปดูงานเกี่ยวกับศาล ในทวีปเอเชียและยุโรป รวมทั้งให้ดูเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชน จึงถือเป็นการเรียนรู้และรับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยเมื่อกลับมาแล้วผู้ที่ไปศึกษาดูงาน ได้ถ่ายทอดแนวคิดหรือที่ได้รับมาในครั้งนั้น ในรูปของรายงานการศึกษาดูงานในประเทศอิตาลี เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม เสนอต่อกระทรวงยุติธรรม ซึ่งต่อมาได้มีบันทึกของประธานศาลฎีกา รายงานทำความเข้าใจเรื่องศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศต่าง ๆ ตลอดจนสถานการณ์ในประเทศไทย หากจะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่เรื่องนี้ ต้องระงับไว้ เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ.2493

ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นรัฐบาลหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการรื้อฟื้น เรื่องการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นอีกครั้ง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้จัดส่ง คณะผู้พิพากษาไปดูงานศาลคดีเด็กและเยาวชน ที่ยุโรปและสหรัฐอเมริกาอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นการเรียนรู้ และรับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดที่มีรากฐานมาจากปรัชญาแนวคิด ทฤษฎีของประเทศตะวันตกมาสู่ประเทศไทย จากนั้น กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอบรมและสงเคราะห์ และได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้น ทั้งได้มีการวางแผนการจัดตั้งศาลและเยาวชน เป็นศาลอาญาปนศาลแพ่ง โดยนำเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดในทางอาญา และในทางแพ่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองเท่านั้น

ต่อมาได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ.2494 ต่อมาคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติ ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2494) ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งกำหนดให้จัดตั้ง “ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง” ขึ้น ในจังหวัดภายใน 180 วัน นับแต่วันบังคับใช้พระราชบัญญัติ และจัดให้มีหน่วยงานสำหรับ ตรวจพิเคราะห์ ฝึกอบรม และสงเคราะห์เด็ก เรียกว่า “สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” โดยประสงค์จะให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง เป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทุกกระยะในการคุ้มครองสิทธิของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ลงนามรับรองในอนุสัญญาสิทธิเด็ก ส่งผลให้ประเทศไทยต้องบัญญัติกฎหมายที่ให้ความเหมาะสม ในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่

รวมทั้งพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่เดิมนั้น ให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 กำหนดวิธีการพิเศษที่นำมาใช้แก่เด็กที่กระทำผิด โดยเน้นให้ได้รับการสงเคราะห์ เยียวยา และแก้ไขแทนที่จะลงโทษจำคุก รวมทั้งการให้การศึกษอบรม และฝึกฝนอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีงามต่อไป

8.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย³⁰

การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ในประเทศไทย รวมถึงการที่ได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความเอาใจใส่ และต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในเรื่องของเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง โดยประเทศไทยได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา หากแต่มีการปรับปรุงโครงสร้าง กระบวนการ ทบวง กรม ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันในเรื่องการปรับใช้กฎหมายต่าง ๆ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2554 เป็นต้นมา

โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “เด็กและเยาวชน” ไว้ในมาตรา 4 บัญญัติว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์”

จะเห็นได้ว่าการศึกษาถึงวิวัฒนาการของกฎหมาย ที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญานั้น ล้วนแต่มีเพื่อปกป้อง คุ้มครอง เยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้ผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยึดพลัดนี้ไปได้ ให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข หากแต่สิ่งที่ต่างกันนั้น เป็นเพียงช่วงอายุที่ของเด็กและเยาวชนที่ในแต่ละประเทศจะให้ความคุ้มครองนั่นเอง

³⁰ ประเทือง ธนิยผล, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556, หน้า 55

บทที่ 4

ปัญหาการคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งกระทำผิดทางอาญา

จากการศึกษาวิจัยกฎหมายกับการคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งกระทำผิดทางอาญานั้น ได้ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น ปรากฏว่ากฎหมายได้มีการให้ความคุ้มครองแต่เฉพาะ “เด็กและเยาวชน” คือบุคคลอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น เนื่องจากเหตุที่เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความรู้ ตลอดจน วุฒิภาวะที่ต่ำ จึงทำให้การตัดสินใจในการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับ “ผู้เยาว์” บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์นั้น ก็ไม่ต่างกันเพราะผู้เยาว์ ก็เป็นบุคคลที่มีความรู้ ตลอดจน และความสามารถ และประสบการณ์ยังน้อย ไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจยับยั้งตนเอง ในการที่จะกระทำผิดได้ ดังนั้น จากการศึกษานี้จึงกฎหมายกับการคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งกระทำผิดทางอาญา ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะดังต่อไปนี้

1. อายุของผู้กระทำผิด
2. บทลงโทษต่อผู้กระทำผิด
3. การเยียวยาผู้กระทำผิด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์นั้น เมื่อย้อนกลับไปจุดเริ่มต้นของสถานที่ให้การอบรมสั่งสอนผู้เยาว์ คือ ครอบครัว ซึ่งครอบครัวเป็นคือสถานที่แรกทีให้การศึกษา และอบรม บ่มนิสัยของผู้เยาว์ ให้รู้ว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ และสิ่งใดทำแล้วถูกต้องและสิ่งใดทำแล้ว เป็นสิ่งที่ผิด หากแต่สภาพครอบครัวในปัจจุบันนี้ มีลักษณะเป็นครอบครัวที่มีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง กว่าอดีต เนื่องด้วยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต ทำให้การสั่งสอน อบรม ของบิดามารดาที่มีต่อบุตรนั้น ถูกมองข้ามไป เพราะบิดามารดา ตลอดจนผู้ปกครองเห็นว่าเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการมองหาโอกาสการเพิ่มฐานะของครอบครัว หรือเพิ่มความความสะดวกสบายให้กับคนในครอบครัว จนเป็นจุดเริ่มต้นของการห่างเหินกัน ทำให้ผู้เยาว์ต้องมองหาเพื่อน หาสิ่งที่ตนสนใจ โดยไม่มีคำแนะนำจากบิดามารดา หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เยาว์ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในการกระทำผิดกฎหมายอาญา โดยไม่รู้ตัวก็ได้

และอีกปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เยาว์ตัดสินใจในการกระทำความผิดทางอาญาก็คือ เหตุจากสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการแข่งขันกัน บิดามารดาจึงให้ความสนใจในตัวบุตรน้อยลง อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมเมือง

หรือที่เรียกว่าสังคมแห่งเทคโนโลยี ทำให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองทอดทิ้งให้ผู้เยาว์นั้น อยู่เพียงลำพัง กับสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยีมากขึ้น

ผู้เยาว์เป็นวัยที่อาจถูกชักจูงได้ง่าย ทั้งจากตัวบุคคล สภาพแวดล้อม หรือจากการที่ได้พบได้เจอพฤติกรรมต่างๆ จนเป็นความเคยชิน ทำให้คิดว่าสิ่งที่ได้พบได้เจออยู่เป็นประจำเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามารถกระทำได้ ทั้งที่จริงแล้วสิ่งนั้น อาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความผิดทางศีลธรรม เพียงเล็กน้อย หรืออาจจะเป็นสิ่งผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองก็เป็นได้ เช่น การค้าทอ การทะเลาะวิวาท การลักขโมย การใช้สารเสพติด หรือแม้แต่การก่อคดีร้ายแรง เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การฆาตกรรม ซึ่งเห็นได้จากจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ในปีพ.ศ. 2556 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 36,763 ราย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) รวมถึงจากสถิติจำนวนนักโทษที่อายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ตามข้อมูลกองแผนงาน กรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ที่แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักโทษที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ หรือที่เป็นผู้เยาว์นั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 6,613 ราย

จะเห็นได้ว่ามีจำนวนผู้เยาว์ ไม่น้อยที่ต้องรับโทษของการกระทำผิดทางอาญา หากแต่ในการกระทำความผิดนั้น บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย ในฐานะเป็นเด็กและเยาวชนตามคำนิยามของพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แต่บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์แต่ไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ กลับต้องรับการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ที่บรรลุนิติภาวะ ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกันกับบุคคลในช่วงวัยเดียวกัน

1. อายุของผู้กระทำผิด

เมื่อกฎหมายกำหนดให้การกระทำผิดทางอาญานั้น มีความสำคัญของอายุเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นได้จากการที่กฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 73 มาตรา 74 และมาตรา 75 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้ว่า

“เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี กระทำความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุเกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจว่ากล่าวตักเตือน หรือส่งตัวไปยังสถานฝึกอบรม หรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควร ผู้ใดอายุเกิด 15 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี กระทำความผิด ศาลอาจลดโทษให้กึ่งหนึ่ง หรืออาจใช้วิธีการเดียวกับ เด็กอายุเกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปีก็ได้”

ทั้งนี้ยังมีกฎหมายที่บัญญัติให้ความคุ้มครองเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ นั่นคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่ให้ความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ในมาตรา 4 ว่า

“ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์”

การให้ความคุ้มครองทางกฎหมาย เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น ไม่ว่าจะมีความผิดใดขึ้น เมื่อพิจารณาจากอายุของการกระทำผิดนั้น กฎหมายให้ความคุ้มครองพิเศษเฉพาะบุคคลที่อายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ โดยเห็นจากประมวลกฎหมายอาญาประกอบพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หากแต่ไม่ได้หมายความรวมถึงผู้เยาว์ ซึ่งตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 19 บัญญัติให้คำนิยามคำว่าผู้เยาว์ไว้ว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์” ประกอบกับกฎหมายอาญามาตรา 76 บัญญัติว่า “ผู้ใด อายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้”

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายจะเห็นได้ว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และเยาวชนตั้งแต่อายุ 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ เมื่อกระทำความผิด ทางอาญาจะได้รับการพิจารณาคดีความผิดในศาลเด็กและเยาวชน แต่ถ้าการกระทำผิดเกิดขึ้นในวันที่อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์พอดี เช่นนี้ ถือว่าผู้กระทำความผิดพ้นสภาพความเป็นเด็กและเยาวชนจึงต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลธรรมดาหรือที่เรียกว่า ศาลอาญา

แต่หากพิจารณาสภาพจิตและพัฒนาการของเด็ก เยาวชน และผู้เยาว์แล้ว จะพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เพราะเด็ก เยาวชน และผู้เยาว์ คือบุคคลที่มีช่วงอายุที่ต้องได้รับการพัฒนา การสั่งสอน อบรม ต้องได้รับการชี้นำจากผู้ใหญ่ เพื่อให้มีความหยั่งรู้ว่า สิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด และสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำ ดังนั้นเมื่อเด็ก เยาวชน และผู้เยาว์กระทำความผิดทางอาญาก็ควรที่จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน

2. บทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด

เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น และความผิดนั้นกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ย่อมต้องมีการพิจารณาไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริงแห่งคดีที่เกิดขึ้น เพื่อทำการพิพากษาโทษ หรือผลของการกระทำผิดทางอาญาที่ผู้กระทำความผิด ต้องได้รับจากการกระทำผิดนั้น

แต่เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนของการที่จะได้รับโทษแห่งการกระทำผิดทางอาญานั้น เด็ก เยาวชน และผู้เยาว์ กลับได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน แม้จากการศึกษาจะพบว่าเด็ก เยาวชน และผู้เยาว์ เป็นบุคคลที่อ่อนด้อยประสบการณ์ มีวุฒิภาวะต่ำ มีความรู้ และความขบขันซึ่งใจที่น้อยเหมือนกัน แต่เมื่อเด็ก เยาวชน และผู้เยาว์ได้กระทำผิดทางอาญากลับได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายที่ต่างกัน

ในกรณีของเด็กและเยาวชนได้กระทำผิดทางอาญา กฎหมายได้บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ดังต่อไปนี้

มาตรา 73 บัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวน ส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

มาตรา 74 บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(2) ถ้าศาลเห็นว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้น ให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้น ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงิน ตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนด ดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดาหรือผู้ปกครองดังกล่าว มาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็ก ให้แก่บุคคลผู้นั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(3) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (2) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

(4) ถ้าเด็กนั้น ไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่น นอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้น ไม่ยอมรับ

ข้อกำหนดดังกล่าวใน (2) ศาลจะมี คำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้น ให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาล เห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้น ยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้น มีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการ คຸ່ມครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(5) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึก และอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (2) (3) (4) และ (5) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคล หรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแลอบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”

มาตรา 75 บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่เกี่ยวพันกับผู้นั้น ในอันที่จะควร วินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรว่าไม่ควรพิพากษาลงโทษก็ให้ จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นลงกึ่งหนึ่ง”

อีกทั้งยังมีกฎหมายเฉพาะเกิดขึ้นมา เพื่อให้การคุ้มครองการกระทำความผิดทางอาญาของเด็ก และเยาวชนอีกฉบับหนึ่งคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดถึงการลงโทษของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาไว้ มาตรา 86 ซึ่งเป็นเพียงมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

มาตรา 86 กำหนดว่า “ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมี อัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชน ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกใน การกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจ พิจารณาเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนนั้น อาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจ กำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปฏิบัติ

ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือ ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือส่งดำเนินคดีต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่ง ตามวรรคสามภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา นี้ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย”

จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดทางอาญา จะมีกฎหมายให้การคุ้มครองในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ ซึ่งเป็นเหตุแห่งการกระทำความผิด และบทลงโทษของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น คือการได้รับการอบรมสั่งสอน เพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้น กลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไป ซึ่งต่างจากผู้เยาว์ที่จริงแล้ว หากพิจารณาจาก อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว ก็จะพบว่าไม่ต่างจากเด็กและเยาวชน แต่ผู้เยาว์กลับไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายเหมือนดังเช่นเด็กและเยาวชน

ซึ่งเมื่อผู้เยาว์กระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดทางอาญานั้น ผู้เยาว์ จะได้รับการดำเนินคดีตามกระบวนการศาลธรรมดา คือได้รับการดำเนินกระบวนการพิจารณา เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะได้บัญญัติแนวทางการคุ้มครอง

ผู้เยาว์ไว้ในมาตรา 76 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรลดมาตราส่วน โทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งก็ได้” ก็ตาม แต่ก็มิได้ทำให้ผู้เยาว์พ้นจากการรับโทษตามที่ประมวลกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 18 ซึ่งบัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าว ได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในฐานความผิดที่เด็ก เยาวชน และผู้เยาว์นั้น กระทำความผิดทางอาญา เช่นเดียวกัน และในข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิดที่เหมือนกัน เด็ก เยาวชน และผู้เยาว์กลับได้รับการลงโทษจากความผิดทางอาญาที่ได้กระทำแตกต่างกัน

3. การเยียวยาผู้กระทำผิด

บุคคลเมื่อได้มีการกระทำผิดทางอาญา ย่อมต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากแต่ถ้าบุคคลผู้กระทำผิดนั้น เป็นเด็กและเยาวชน ย่อมได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายเฉพาะดังได้กล่าวมาก่อนนี้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงการเยียวยาผู้กระทำผิด เด็กและเยาวชนก็ย่อมได้รับการเยียวยาที่ต่างจากผู้เยาว์ที่ต้องได้รับโทษตามกฎหมายกำหนดและมีได้รับการเยียวยาพิเศษเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

การเยียวยาเด็กและเยาวชนนั้นก็คือ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูด้วยการให้การอบรมสั่งสอน และช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยจะเห็นได้จาก มาตรา 86 ถึงมาตรา 92 มาตรา 132 และมาตรา 133 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูเด็กตั้งแต่ก่อนมีการฟ้องดำเนินคดีจนถึงขั้นก่อนมีคำพิพากษา เพื่อเป็นการเยียวยาให้เด็กและเยาวชนได้

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยที่การแก้ไข บำบัด รวมถึงการฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนในแต่ละคน อาจไม่เหมือนกันแล้วแต่ลักษณะพิเศษหรือข้อเท็จจริงของ เด็กและเยาวชน ในแต่ละรายนั่นเอง

แต่การเยียวยาในลักษณะของการแก้ไข บำบัด หรือฟื้นฟูนี้ไม่ใช่ลักษณะที่เป็น การเยียวยาให้กับผู้เยาว์ที่กระทำผิดทางอาญา จากการศึกษาข้างต้นนั้น จะพบว่าผู้เยาว์ที่กระทำผิด ทางอาญานั้น ไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังนั้น การที่ผู้เยาว์จะได้รับการอบรมสั่งสอนที่มีลักษณะเป็น การเรียนรู้นั้น มีได้ในกรณีเดียวคือ การสอนอาชีพให้แก่เด็กโทษที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ เพื่อที่เมื่อ นักโทษเหล่านั้นพ้นโทษ จะได้สามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนได้ ไม่ต้องหวนกลับไปกระทำ ผิดซ้ำอีก หากแต่เมื่อผู้เยาว์ที่ต้องได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ โอกาสที่จะได้รับการอบรมสั่งสอน หรือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่นเดียวกับการที่เด็กและเยาวชนได้รับนั้น เป็นโอกาสที่มองหาได้ยาก ในการที่ผู้เยาว์ต้องโทษจำคุกในเรือนจำที่เป็นที่อยู่สุดท้ายของอาชญากร และมีโอกาสที่ผู้เยาว์ที่พ้นโทษ ออกมาจะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกมีจำนวนมาก ดังคำพูดที่ว่า “เรือนจำคือมหาลัยใจ”

ตามที่กล่าวมาข้างต้น จากการศึกษาวิจัยกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เยาว์ซึ่งกระทำผิด ทางอาญา เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ในด้านต่างๆ พบว่า “ผู้เยาว์” ก็คือบุคคลที่อ่อนด้วยประสบการณ์ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำยังน้อย และขาดความรู้เท่าทัน ในด้านต่าง ๆ รวมถึงตัดสินใจกระทำผิดโดยไม่รู้ถึงผลที่จะตามมา และในบางครั้งก็อาจเกิดจากการ ถูกบังคับ ชูเชิญ ชักจูง หลอกลวงจากบุคคลอื่น ให้กระทำผิดได้นั้น จะเห็นได้ว่า โดยรวมแล้วนั้น สาเหตุและที่มาของปัญหาการกระทำผิดทางอาญาของผู้เยาว์นั้น ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กและ เยาวชน ผู้เยาว์จึงสมควรได้รับการคุ้มครองและเยียวยาจากกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน

ซึ่งจากข้อเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษาค้นคว้ามาแล้วนั้น สามารถ ยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีลักษณะข้อเท็จจริงแห่งคดีที่สนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ ศึกษา ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาหมายเลขแดงที่ 1542/2552 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง นายฉัตรชัย ช่อเกตุ จำเลยที่ 1 นายสุปรีดีหรือกอล์ฟ ช่อเกตุ จำเลยที่ 2 นายหนู รอดฟัน จำเลยที่ 3 นายอักรพล หรือ จ๊อบ ช่อเกตุ จำเลยที่ 4 และนายพิรพงศ์ หรือแม็ค ช่อเกตุ จำเลยที่ 5 ฐานความผิดต่อร่างกาย และบุกรุก จำเลยทั้งห้าให้การรับสารภาพ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2551 เวลา กลางคืนหลังเที่ยง จำเลยทั้งห้ากับนายครรชิตหรือแจ๊ค ช่อเกตุ ซึ่งอายุอยู่ในเกณฑ์เยาวชน ได้แยก ดำเนินคดีต่างหากแล้ว โดยไม่มีเหตุอันสมควรได้ร่วมกันบุกรุกเข้าไปในบริเวณบ้านพักอันเป็น เสน่ห์สถานที่อยู่อาศัยของนายโกย ปาคกล้า ผู้เสียหายที่ 1 โดยมีได้รับอนุญาต แล้วจำเลยทั้งห้ากับพวก

ได้ร่วมใช้กำลังประทุษร้ายชกต่อย ตะ กระตืบ และใช้ขวดศร่าเป็นอาวุธตีถูกบริเวณศีรษะและ ลำตัวของนายอภิรักษ์ จันทร์สง่า ผู้เสียหายที่ 2 และจำเลยทั้งห้ากับพวกใช้ขวดศร่าเป็นอาวุธขว้างใส่ ผู้เสียหายที่ 1 ถูกบริเวณคาง เป็นเหตุให้ผู้เสียหายทั้งสองได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กายและจิตใจ เหตุเกิดที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ศาลจังหวัดเพชรบุรีพิพากษาว่า จำเลย ทั้งห้ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295, 364, 365(1) (2) (3) ประกอบมาตรา 83 ลงโทษจำคุกคนละ 2 ปี ปรับคนละ 2,000 บาท จำเลยทั้งห้าให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การ พิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุกคนละ 1 ปี และปรับคนละ 3,000 บาท พิเคราะห์จากรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้ว ไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งห้า เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน อีกทั้งสำนึกในการกระทำความผิดนำเงินมาบรรเทาความเสียหายให้แก่ ผู้เสียหายเป็นจำนวนพอสมควร เห็นควรให้โอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดีอีกครั้ง โทษจำคุกให้ รอลงอาญาไว้มีกำหนดคนละ 2 ปี โดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ 4 ครั้ง ภายใน กำหนดเวลา 1 ปี กับให้ทำกิจกรรมบริการสังคมตามที่พนักงานคุมประพฤติและจำเลยเห็นสมควร เป็นเวลา 24 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 29, 30

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงแห่งคดีในประเด็นอายุนั้น จำเลยที่ 4 และ 5 ขณะกระทำความผิดมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งนายครรชิต ช่อเกตุ ในขณะที่กระทำความผิดมีอายุ 17 ปีเศษ ซึ่งบุคคลทั้งสามนี้อยู่ในช่วงที่เรียกว่า “ผู้เยาว์” อีกทั้งสภาพแวดล้อมของการดำรงชีวิตและ การอบรมสั่งสอนของทั้งสามคน ไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า วุฒิภาวะ ความรู้ ความสามารถ ในการตัดสินใจ รวมถึงสภาพของจิตใจนั้น ไม่แตกต่างกัน หากแต่จำเลยที่ 4 และ 5 กลับได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีเช่นเดียวกับผู้บรรลุนิติภาวะหรือผู้ใหญ่ทั่วไป แต่นายครรชิต ช่อเกตุ ได้รับความคุ้มครองพิเศษตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3597/2556 จำเลยทั้งสองอายุครบ 24 ปี ในระหว่างพิจารณาของ ศาลฎีกา วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดให้ใช้บังคับแก่จำเลยทั้งสองไว้ จึงไม่เหมาะสม ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาในการกำหนดวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนซึ่งศาล คำนึงถึงพฤติการณ์เฉพาะเรื่องตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 119 ประกอบ มาตรา 142 แม้โจทก์จะไม่อุทธรณ์ฎีกาในปัญหาดังกล่าว ศาลฎีกาก็มีอำนาจจะเปลี่ยนแปลง วิธีการให้เหมาะสมได้ เพราะมิใช่การเปลี่ยนแปลงโทษ จึงไม่ใช่การเพิ่มเติมโทษ ซึ่งต้องห้าม ตาม ป.วิ.อ. 212 และมาตรา 225 เมื่อพิจารณาความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว

อาศัยอำนาจตามมาตรา 142 วรรคท้ายเปลี่ยนแปลงวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนใหม่เป็น หลังจากจำเลยทั้งสองอายุครบ 24 ปีแล้วให้ส่งตัวจำเลยทั้งสองไปจำคุกไว้ในเรือนจำมีกำหนด 2 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7390/2556 จำเลยเกิดเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2537 จำเลยกระทำความผิดฐานกระทำอนาจาร 2 กระทงในปี 2549 ดังนั้นจำเลยจึงมีอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี จำเลยจึงไม่ต้องรับโทษ ตาม ป.อ. มาตรา 74 แต่ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ตาม ป.อ. มาตรา 74 (1) ถึง (5) ได้ ดังนั้น ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของจำเลยผิดจากพยานหลักฐานในสำนวน และลดมาตราส่วนโทษให้จำเลยในความผิดฐานดังกล่าวตาม ป.อ. มาตรา 75 แล้วลงโทษจำเลยโดยเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรม ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 104 (2) จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาจึงฟังข้อเท็จจริงใหม่แทนข้อเท็จจริงของศาลล่างทั้งสองได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 243 (3) (ก) ประกอบมาตรา 247 และ ป.วิ.อ. มาตรา 15 ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นว่า สำหรับความผิดฐานกระทำอนาจาร แก่เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี รวม 2 กระทง จำเลยกระทำความผิดขณะที่ยังเป็นเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี ไม่ต้องรับโทษ จึงให้ศาลชั้นต้นว่ากล่าวตักเตือนจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (1) สำหรับความผิดฐานอื่น ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8 นั้น หากจำเลยมีอายุครบ 24 ปี บริบูรณ์ แต่ยังมีได้รับการฝึกและอบรม หรือได้รับการฝึกและอบรมยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ ก็ให้ส่งตัวจำเลยไปจำคุกต่อไป จนครบกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมขั้นต่ำ นอกจากที่แก้ให้เป็นไป ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13294/2556 ผู้เสียหายเบิกความยืนยันว่า จำเลยข่มขืนกระทำซ้ำเราผู้เสียหายสองครั้ง การกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองครั้ง จำเลยกระทำที่บ้านพักผู้เสียหาย การกระทำแต่ละครั้งเป็นการกระทำที่คล้ายกัน ลักษณะการเบิกความของผู้เสียหายเป็นการเบิกความที่ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ระหว่างการกระทำความผิดในครั้งแรกและครั้งหลังของจำเลย การที่ผู้เสียหายเบิกความถึงพฤติการณ์ ในการกระทำความผิดของจำเลยโดยละเอียดในครั้งแรก แล้วเบิกความถึงการกระทำความผิดในครั้งหลังต่อเนื่องไปในคราวเดียวกันว่าจำเลยกระทำซ้ำเราผู้เสียหายอีกครั้ง เมื่อฟังคำเบิกความ ย่อมเข้าใจได้ว่าผู้เสียหายถูกจำเลยกระทำซ้ำเรารวมสองครั้ง ด้วยพฤติการณ์ที่เหมือนกัน ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งให้โอนคดีของจำเลยในส่วนการกระทำความผิดของจำเลยในครั้งแรก ไปพิจารณาที่ศาลจังหวัดชุมพรแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากขณะกระทำความผิดในครั้งแรกจำเลยอายุ 17 ปี ยังถือเป็นเยาวชนอยู่ก็ตาม ก็ไม่ทำให้คำเบิกความของผู้เสียหายที่เกี่ยวกับรายละเอียดของพฤติการณ์ในการกระทำความผิดของจำเลยต้องรับฟังแยกกันจนถือว่าเหตุการณ์ครั้งหลัง โจทก์นำสืบโดยไม่มีรายละเอียดของพฤติการณ์ในการกระทำผิดของจำเลยและเป็นการนำสืบไม่สมตามฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21623/2556 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยที่ 5 มีความผิดฐานเป็นตัวการตาม ป.อ. มาตรา 277 วรรคสาม ประกอบมาตรา 83 ให้ส่งตัวจำเลยที่ 5 ไปปรับการฝึกและอบรมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกำหนด 2 ปี แต่ไม่เกินกว่าที่จำเลยที่ 5 จะมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ตาม ป.อ. มาตรา 75 ประกอบมาตรา 74 (5) ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยที่ 5 มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา 277 วรรคสาม ประกอบมาตรา 86 ให้มอบตัวจำเลยที่ 5 ให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ระวังจำเลยที่ 5 ไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาภายใน 1 ปี หากจำเลยที่ 5 ก่อเหตุร้าย บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต้องชำระเงินต่อศาลครั้งละ 1,000 บาท กับให้คุ้มครองประพฤติดำเลยที่ 5 ไว้ 1 ปี ตาม ป.อ. มาตรา 75 ประกอบมาตรา 74 (2) (3) มิใช่การลงโทษ จึงถือมิได้ว่าศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่ 5 เกิน 2 ปี ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 219 ที่โจทก์ฎีกาว่า พฤติกรรมของจำเลยที่ 5 เป็นความผิดฐานเป็นตัวการตาม ป.อ. มาตรา 277 วรรคสาม ประกอบมาตรา 83 เป็นการโต้เถียงคุณพินิจ ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลอุทธรณ์ภาค 8 ซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาตามบทกฎหมายดังกล่าว ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22745/2555 จำเลย(ขณะกระทำความผิดมีอายุ 18 ปีเศษ) กับพวกเตรียมอาวุธปืนเพื่อก่อเหตุร้าย โดยต่างทราบดีว่ามีบุคคลใดพาอาวุธปืนชนิดใดติดตัวไป และหากมีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้นก็จะใช้อาวุธปืนดังกล่าว แม้จำเลยรับอาวุธมาแล้วส่งมอบให้ผู้อื่นไปทันที ซึ่งไม่อาจถือได้ว่าจำเลยครอบครองอาวุธปืนดังกล่าวด้วยตนเอง แต่เมื่อจำเลยสมัครใจให้พวกของจำเลยรับอาวุธปืนไปเพื่อใช้ก่อเหตุด้วยกัน ย่อมถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะยึดถืออาวุธปืนดังกล่าวร่วมกับพวก การกระทำของจำเลยจึงมีความผิดฐานร่วมกันมีและพาอาวุธปืน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 536/2516 จำเลยอายุ 19 ปี ย่อมมีความรู้สึกผิดชอบน้อยได้กระทำความผิด โดยเข้าใจว่าผู้ตายข่มเหงน้ำใจตน ศาลเห็นสมควรลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสาม จำเลยได้กระทำความผิดแล้วมิได้หลบหนี เมื่อถูกจับก็รับสารภาพว่าได้ยิงผู้ตายจริง เป็นการลู่แก่โทษต่อเจ้าพนักงานและให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ถือได้ว่ามีเหตุบรรเทาโทษ

จากตัวอย่าง คำพิพากษาของศาลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพิจารณาคดีเกี่ยวกับผู้เยาว์นั้น มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองพิเศษเฉพาะช่วงอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ หากแต่ช่วงอายุที่เหลือในความหมายของผู้เยาว์นั้น ต้องได้รับการพิจารณาและตัดสินเช่นเดียวกับผู้ที่บรรลุนิติภาวะหรือผู้ใหญ่โดยไม่มีข้อยกเว้น เพียงแต่โทษทัณฑ์ที่ได้รับจะต้องขึ้นอยู่กับเหตุและผลแห่งการกระทำความผิดนั้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

จากการศึกษาวิจัย “ผู้เยาว์” คือบุคคลที่กฎหมายให้คำนิยามไว้ว่า “ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ” โดยหมายถึง บุคคลตั้งแต่คลอดจนถึงอายุไม่เกิน 20 ปี บริบูรณ์ ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว “ผู้เยาว์” ก็คือบุคคลที่อ่อนด้อยประสบการณ์ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำ ยิ่งน้อย และขาดความรู้เท่าทันในด้านต่างๆ รวมถึงตัดสินใจกระทำผิด โดยไม่รู้ถึงผลที่จะตามมา เพราะผู้เยาว์เป็นช่วงวัยที่ต้องได้รับการศึกษาอบรม สั่งสอน จากทั้งครอบครัว สังคม อีกทั้งเป็นวัยที่ถูกชักจูงได้ง่าย ทั้งนี้สามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้เยาว์ได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ ทางสังคม ที่เชื่อว่า “มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมความรุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จากการสังเกตพฤติกรรมที่อยู่แวดล้อมในสังคม” ดังเช่นคำกล่าวโบราณที่ว่า “เด็กคือผ้าขาว”

เมื่อย้อนกลับไปจุดเริ่มต้น ของสถานที่ให้การอบรมสั่งสอนผู้เยาว์ คือ ครอบครัว ซึ่งครอบครัวเป็นคือสถานที่แรกๆ ที่ให้การศึกษาและอบรม บ่มนิสัยของผู้เยาว์ ให้รู้ว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้ และสิ่งใดทำแล้วถูกต้องและสิ่งใดทำแล้วเป็นสิ่งที่ผิด หากแต่สภาพครอบครัวในปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็นครอบครัวที่มีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยลงกว่าอดีต เนื่องด้วยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต ทำให้การสั่งสอน อบรม ของบิดา มารดา ที่มีต่อบุตรนั้นถูกมองข้ามไป เพราะบิดา มารดา ตลอดจนผู้ปกครอง เห็นว่าเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญในการมองหาโอกาสการเพิ่มฐานะของครอบครัว หรือเพิ่มความสะดวกสบายให้กับคนในครอบครัว จนเป็นจุดเริ่มต้นของการห่างเหินกัน ทำให้ผู้เยาว์ต้องมองหาเพื่อน หาสิ่งที่ตนสนใจ โดยไม่มีคำแนะนำจากบิดา มารดา หรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เยาว์ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกฎหมายอาญาโดยไม่รู้ตัวก็ได้

ทั้งนี้ สภาพสังคมและชุมชนของผู้เยาว์ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการหล่อหลอมผู้เยาว์ ให้เจริญเติบโตขึ้นตามช่วงวัย ซึ่งสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมที่มีการแข่งขันกัน บิดา มารดา จึงให้ความใส่ใจในตัวบุตรน้อยลง อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมเมือง หรือที่เรียกว่าสังคมแห่งเทคโนโลยี ทำให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ทอดทิ้งให้ผู้เยาว์นั้น อยู่เพียงลำพังกับสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยีมากขึ้นจนอาจก่อผลเสียได้

ทั้งนี้ ในสังคมปัจจุบันไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีที่มีมาเพื่ออำนวยความสะดวก เพราะปัจจุบันมีการแข่งขันกันมากขึ้น บิดา มารดา ก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้านจึงไม่มีเวลาที่จะพูดคุย อบรม สั่งสอน หรือให้ความอบอุ่นแก่ผู้เยาว์เช่นสมัยก่อน จึงทำให้ผู้เยาว์ต้องแสวงหาความรัก ความอบอุ่นจากภายนอก ดังนั้น เมื่อผู้เยาว์เป็นบุคคลในช่วงวัยที่ต้องได้รับการอบรม สั่งสอน จึงเป็นช่วงวัยที่บางครั้งก็อาจเกิดจากการถูกบังคับ ชูเชิญ ชักจูง หลอกลวงจากบุคคลอื่นให้กระทำผิดได้

หากแต่เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว กฎหมายแยกช่วงวัยของผู้เยาว์ ออกเป็น “เด็ก” คือ บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ และ “เยาวชน” คือ บุคคลอายุเกิน 15 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ แต่ไม่ปรากฏว่ามีกล่าวถึงบุคคลที่อายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ (ยังไม่บรรลุนิติภาวะ) ทั้งที่โดยธรรมชาติแล้วบุคคลในช่วงอายุที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น คือ ผู้เยาว์ คือผู้ที่อ่อนด้อยประสบการณ์ เป็นผู้ที่ต้องได้รับการอบรมสั่งสอน เป็นผู้ที่อาจถูก หลอกลวงให้กระทำผิดทางอาญาเช่นกัน แต่กฎหมายได้กำหนดเพียง 2 ช่วงวัยเท่านั้น ที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากกฎหมายเมื่อกระทำผิดทางอาญา

ซึ่งหากเด็กและเยาวชนได้กระทำผิดทางอาญา จะได้รับการคุ้มครองจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ถึงมาตรา 75 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประกอบกับ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายที่กล่าวมา ล้วนแต่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา เพราะเหตุที่ว่า เด็กและเยาวชนนั้น เป็นบุคคลที่อ่อนด้อยประสบการณ์ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะสิ่งไหนควรทำสิ่งไหนไม่ควรทำอย่างน้อย และขาดความรู้เท่าทันในด้านต่างๆ รวมถึงตัดสินใจกระทำผิดโดยไม่รู้ถึงผลที่จะตามมา ดังนั้น การที่จะลงโทษเด็กและเยาวชนตามกฎหมายที่บังคับใช้โดยทั่วไปจะเป็นการลงโทษที่รุนแรงไปสำหรับเด็กและเยาวชน จึงได้มีการกำหนดวิธีการเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญา โดยการให้เข้ารับการอบรม สั่งสอน หรือ จนกระทั่งถึงการควบคุมความประพฤติ โดยเป็นการดำเนินการของสถานพินิจที่จะดำเนินการ เพื่อให้เด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดทางอาญาเหล่านั้น ได้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเองแล้ว กลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข หากแต่การคุ้มครองเหล่านี้มิได้หมายรวมถึงผู้เยาว์ (บุคคลที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 20 ปี บริบูรณ์)

ผู้เยาว์กระทำผิดทางอาญา ต้องรับผิดตามความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งโทษทางกฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำผิด คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน ทั้งนี้แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าผู้ที่กระทำผิดทางอาญานั้น เป็นผู้เยาว์ก็ตาม ผู้เยาว์ก็ยังคงต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น เว้นแต่เข้ากรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 76 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาล

เห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือถึงหนึ่งก็ได้”

ซึ่งจากข้อกำหนดนี้ ผู้เยาว์ก็ยังคงต้องรับโทษทางอาญาที่กฎหมายกำหนดเพียงแต่ศาลอาจพิพากษาลดโทษลงจากเดิมเท่านั้น มิได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับที่เด็กและเยาวชนได้รับ

แต่เมื่อพิจารณาจากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด คือในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” คือ ผู้ที่อายุไม่เกิน 14 ปี และ “เยาวชน” คือผู้ที่อายุกว่า 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี และในประเทศญี่ปุ่นที่ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นอยู่ในช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี โดยทั้งสองประเทศมองว่าเด็กและเยาวชนในช่วงวัยนี้เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้กลับมาเป็นกำลังที่สำคัญดีกว่าที่จะให้เข้าไปรับการลงโทษจนเจ็ดหลาบ

เมื่อผู้เยาว์ยังคงต้องรับโทษตามกฎหมายกำหนดไว้ ความหวังที่ผู้เยาว์นั้นจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนหลังจากที่ได้รับโทษแล้วนั้นก็จะเป็นการยากขึ้น เพราะการที่ผู้เยาว์ต้องรับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วนั้น ผู้เยาว์บางส่วนอาจได้รับการสั่งสอน อบรม วิธีการในการกระทำความผิดทางอาญาที่ร้ายแรงกว่าสิ่งที่ผู้เยาว์ได้กระทำจนได้รับโทษทางอาญานั้น เช่นที่กล่าวว่า “คุก” คือสถานที่ที่รวมทุกศาสตร์แห่งการกระทำผิด หรือเรียกว่า “มหาลัยโจร” และผู้เยาว์นั้นก็อาจจะกลายเป็น “อาชญากร” ที่มีความอันตรายอีกคนของประเทศก็ได้

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องกฎหมายกับการคุ้มครองผู้เยาว์ ซึ่งกระทำผิดทางอาญาเห็นควรแก้กฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นการช่วยให้ผู้เยาว์ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เพื่อที่ผู้เยาว์จะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากการกระทำผิดทางอาญาเพราะเหตุที่ผู้เยาว์ก็เป็นช่วงวัยที่ต้องการอบรม สั่งสอน ชัดเจนเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน มากกว่าการลงโทษให้เจ็ดหลาบเช่นปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่เชื่อว่า “มนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมความรุนแรง แต่ได้เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จากการสังเกตพฤติกรรมที่อยู่แวดล้อมในสังคม” รวมถึงทฤษฎีการเลียนแบบ โดยที่อาชญากรอาจเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้ จดจำ และนำมาปฏิบัติ เพราะการเคยรับรู้การกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อนแล้วจึงเกิดการเลียนแบบในเวลาต่อมา อีกทั้งแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการ

บังคับทางอาญาในการปรับปรุงเยาวชน เช่นเดียวกันการปรับปรุงเยาวชนผู้กระทำผิดที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ดังที่กล่าวมา

ผู้ศึกษาวิจัย จึงขอเสนอให้แก้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยแก้ไขคำนิยามของคำว่า “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แก้เป็น “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์ และขอเสนอให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจ ในการรับคดีที่ผู้เยาว์กระทำผิดทางอาญาเข้าในกระบวนการพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (กรกฎาคม 2554). “การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน” วารสารศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2(3).
เกษรพงศ์ จิณะแสน. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : พลสยามพริ้นติ้ง.
- ขวัญพัฒน์ ณะธรรมนิศย์. (2551). คำพิพากษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2529). กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, ชิดกมล สังข์ทอง. (2536). การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ฐิตาภรณ์ อุเทนสุด.(2543). แนวทางในการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในชุมชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
เทพ สามงามยา. หลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในชั้นศาล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550
- ทรงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรรณพิไล ดุลยกาญจน์.(2557). คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (แพ่ง – อาญา). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- บุญเพราะ แสงเทียน. (2546). กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัว แนวประยุกต์. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- ปกรณ มณีปกรณ. (2555). ทฤษฎีอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เวิลด์เทรดประเทศไทย.
- ประเทือง ธนิยผล. (2556). กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

- ประเทือง ธนิยพล.(2548). *อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ โนมวิไลกุล.(2546). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ประสพสุข บุญเดช. (2553). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว*.
(พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.
- ปรารักษ์ทิพย์ ทรงวุฒิศิลป์.(2548). *จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภารดร ลีลลิจิต. (2557). *มาตรการทางกฎหมายต่อบิดามารดา:กรณีบุตรผู้เยาว์กระทำผิดทางอาญา*.
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย.
- มนตรี ศรีบุญถือ และคณะ. (2540). *ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงในการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย*. (รายงานการศึกษาหลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 30
กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ).
- รติรส ทองสุข. (2557). *การปฏิบัติต่อผู้คุมขังกลุ่มต่างๆ*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานกรมราชทัณฑ์.
- วารางคณา ชัยมูงคุณ. (2556). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดในการกระทำละเมิดของผู้เยาว์*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย, กรุงเทพฯ.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2531). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน แนวคิดทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี – วัยเด็ก
ตอนกลาง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 วัยรุ่น – วัยสูงอายุ*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทร์เอม.(2544). *จิตวิทยาเด็กเกเร*. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.
- สุริย์ กาญจนวงศ์.(2547). *จิตวิทยากับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) . นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดสงวน สุธีสร. (2546). *อาชญาและงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. (2523). *การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน*.
กรุงเทพฯ: เดอะบิสซิเนสเพรส.

- อัจฉรา ทองตัน.(2536). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรอุมา วชิรประดิษฐพร. (2555). *สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิง
รุก.ผลงานอบรมหลักสูตร: ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่น 10.*
สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- Brenda Griffin and Charles Griffin. (1978). *Juvenile Delinquency in Perspective, New York:*
Harpar and Row.
- Deaan J. Champion. (2001). *The Juvenile Justice System, New Jersey U.S.A. : Prentice Hall*
Upper Saddle Piver.
- Harry D. Krause. (1976). *Famiry Law: Case and Material American Casebook Series, St. Paul*
Menesots: West Publishing Company.
- Robert H” Mnookin .(2005). D.Kelly Weisberg. *Child , Family and state: problems and*
materials on children and the law. (5 th ed.). New York: Aspen.
- Samenow S.E. (2004). *Inside the criminal mind (revised edition), New York: Crown*
Publisher.
- Simon and Gordon III. (1979). *Juvenile Justice in America, Encino, Calif : Glencoe,*
- Wilson, J. Q.. & Hermstein, R. (2523). *Crime and Human Nature. New York : Simon and*
Schuster, 1985.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวธนาภรณ์ ช่อเกตุ
วัน เดือน ปีเกิด	13 สิงหาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2552
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี
ตำแหน่ง	พนักงานราชการ ตำแหน่งนิติกร

